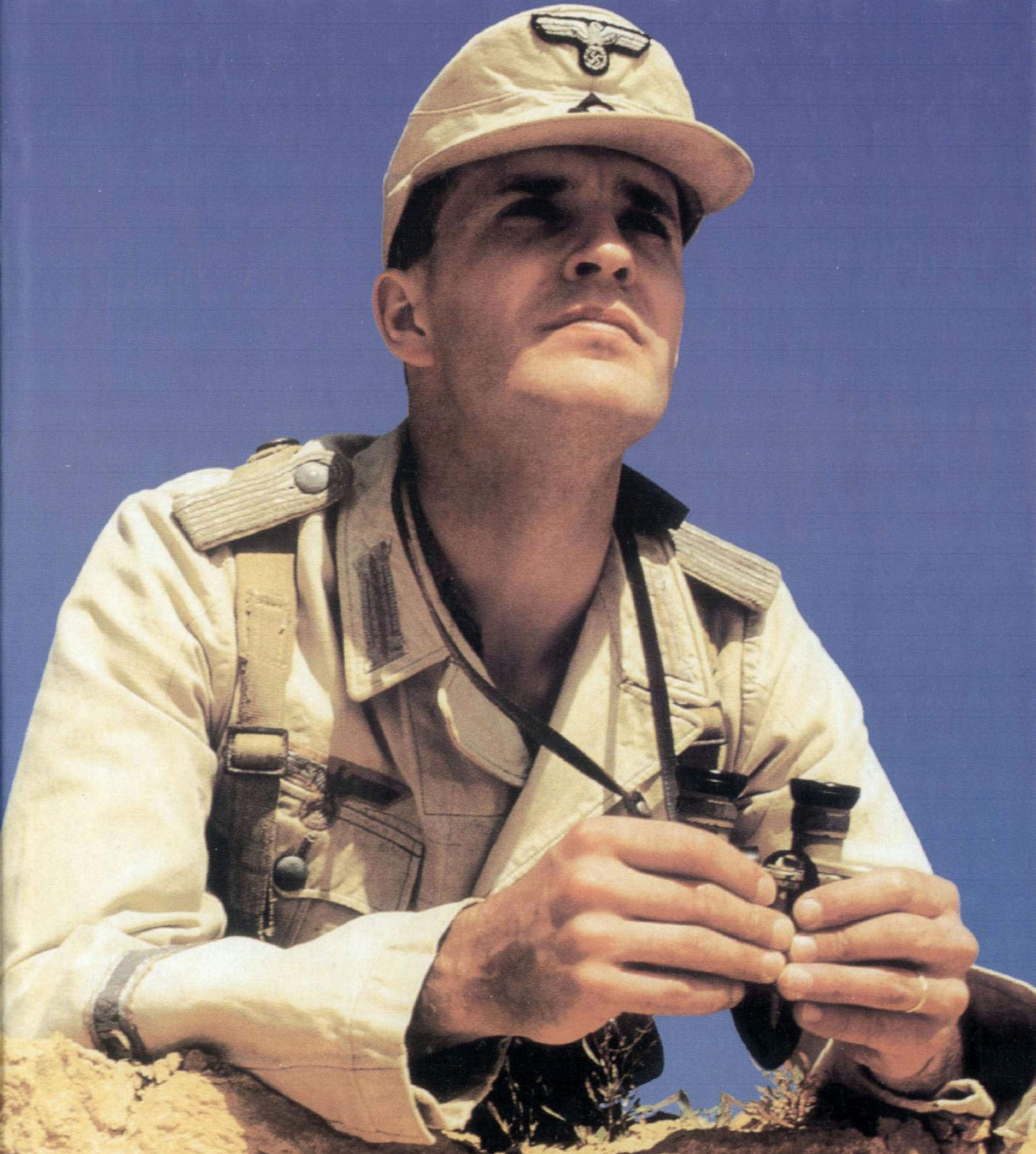

AFRIKAKORPS

**Tropické stejnokroje německé armády
1940–1945**

Jacques Scipion – Yves Bastien

AFRIKAKORPS

**Tropické stejnokroje německé
armády 1940–1945**

Jacques Scipion – Yves Bastien

Obsah

Příslušníci Německé motorizované roty, <i>Eritrea, léto 1940</i>	4	Motocyklista 8. tankového pluku, <i>Libye, polovina června 1942</i>	46	Granátník tankové divize „Hermann Göring“, <i>území Elonda, Sicílie, červenec 1943</i>	82	Stejnokroje válečného loďstva, <i>jižní Francie, podzim 1943</i>	118
Vojín 2. motorizovaného kulometného praporu, <i>Libye, srpen 1941</i>	6	Tankový důstojník, <i>Libye, léto 1942</i>	48	Velitel čety v 1. mysliveckém pluku „Hermann Göring“, <i>Sicílie, červenec 1943</i>	84	Dělostřelec 1. baterie tankového oddílu „Rhodos“, <i>Rhodské souostroví, září 1943</i>	120
Rozlišovací označení	14	Poručík 33. motorizovaného ženijního praporu, <i>Himeimatský příkop, Libye, červenec 1942</i>	49	Polní četník u 1. divize padákových myslivců, <i>jižní Itálie, září 1943</i>	85	Hejtman 100. pluku horských myslivců 5. horské divize, <i>Itálie, listopad 1943</i>	121
Různé typy náprsních státních výsostných označení – říšských orlic	15	Podšikovatel motorizovaného oddílu polního četnictva 498, <i>Kyrenaika, srpen 1942</i>	50	Nadporučík 1. tankového pluku 1. tankové divize, <i>Athény, červenec 1943</i>	86	Myslivec 21. horské divize Zbraní SS, <i>Albánie, srpen 1944</i>	122
Odznaky na čepice a přílby	16	Týlový rotmistr, <i>5. kilometr, Tripolis, Libye, září 1942</i>	51	Desátník 15. divize pancéřových granátníků, <i>Sicílie, červenec 1943</i>	87	Svobodník 1. pluku donských kozáků, <i>Chorvatsko, léto 1944</i>	123
Armádní nárameníky	17	Piloti III. letky 77. stíhací peruté, <i>Gambut, Libye, září 1942</i>	52	Střelec 4. policejního tankového průzkumného oddílu SS, <i>Řecko, květen 1943</i>	89	Důstojníci ženistů, pancéřoví granátníci a signalisté, <i>Itálie, léto 1944</i>	124
Radisté a dělostřelci 1. protiletadlového oddílu 605 vojenského letectva, <i>El Mechili, Libye 1941</i>	18	Dělostřelec Zvláštní jednotky 288	54	Označení na tropické stejnokroje Zbraní SS	90	Střelci 16. divize pancéřových granátníků divize „Říšský vedoucí SS“, <i>Itálie, červen 1944</i>	126
Vrchní šikovatel 5. tankového pluku, <i>Halfayský průsmyk, Libye, duben 1941</i>	20	Generál pozemní armády	55	Rotmistr brigády „Říšský vedoucí SS“, <i>Korsika, srpen 1943</i>	91	Poručík protiletadlového dělostřelectva, <i>Trasimentská linie, Itálie, červenec 1944</i>	128
Plukovník tankových jednotek, <i>Libye, léto 1941</i>	22	Pátrač 33. tankového průzkumného oddílu, <i>Oued Zigzaou, Tunisko, březen 1943</i>	57	Rotmistr útočné brigády „Říšský vedoucí SS“, <i>Korsika, září 1943</i>	92	Nárameníky pro tropický stejnokroj vojenského letectva	129
Dělostřelci 1. protiletadlového oddílu 33 vojenského letectva, <i>Kyrenaika, duben 1941</i>	24	Střelec 961. afrického střeleckého pluku, <i>Tunisko, květen 1943</i>	58	Granátník 35. pluku pancéřových granátníků SS, <i>Korsika, září 1943</i>	94	Mužstvo 29. divize pancéřových granátníků, <i>linie Arno, Itálie, červenec 1944</i>	130
Manžetová páska „Afrikakorps“	26	Desátník Divize „Hermann Göring“, <i>Tunisko, březen 1943</i>	60	Samohybné dělostřelectvo, <i>Salerno, jižní Itálie, léto 1943</i>	96	Sapéři 98. pěší divize, <i>severní Itálie, duben 1945</i>	132
Velitel tankového praporu, <i>Německo, červen 1941</i>	27	Divize „Hermann Göring“ v Tunisku	62	Střelec z těžkého kulometu 18. policejní pluku horských myslivců, <i>Řecko, srpen 1943</i>	97	Střelci z kulometu 90. divize pancéřových granátníků, <i>Sardinie, podzim 1943</i>	134
Šikovatel 3. motorizovaného průzkumného oddílu 21. tankové divize, <i>Libye, 1941</i>	28	Rotní zdravotní služba, <i>Tunisko, březen 1943</i>	63	Parašutisté 3. pluku padákových myslivců, <i>Salerno, Itálie, září 1943</i>	98	Armádní ostřelovač, <i>střední Itálie, květen 1944</i>	135
Pilot 14. průzkumné skupiny, <i>Libye, listopad 1941</i>	30	Tropická výbava k táboření	64	Organizace Todt, <i>léta 1943-1944</i>	102	Různá výstroj	135
„Spojenci“, <i>Kyrenaika, duben 1942</i>	32	Svobodník 2. roty Zvláštní jednotky 288, <i>území Kasserine, Tunisko, únor 1943</i>	66	Řidič 4. pluku NSKK, <i>Libye, říjen 1941</i>	105	Granátník 107. granátnického pluku 34. pěší divize, <i>jižní Francie, listopad 1944</i>	136
Kavalerista průzkumného oddílu č. 33, <i>Libye, 1942</i>	34	Desátník 756. pluku horských myslivců, <i>Longstop Hill, Tunisko, únor 1943</i>	68	Francouzský dobrovolník NSKK, <i>Itálie, léto 1944</i>	107	Poddůstojník 361. pluku 90. divize pancéřových granátníků, <i>severní Itálie, jaro 1945</i>	137
Nadporučík velící 2. rotě 8. tankového pluku 15. tankové divize, <i>Gazala, Libye, květen 1942</i>	36	Manžetová páska „Afrika“	70	Dělostřelci pobřežního dělostřelectva, <i>Egejské moře, léto 1943</i>	108	Hejtman 114. myslivecké divize, <i>severní Itálie, duben 1945</i>	138
Parašutisté 1. praporu Brigády padákových myslivců „Ramcke“, <i>El Alamein, Egypt, říjen 1942</i>	39	Protichemický výcvik	71	Svobodník bezpečnostní jednotky válečného loďstva, <i>Řecko, 1943</i>	110	Podstrážmistr 148. pěší divize, <i>jižní Francie, srpen 1944</i>	139
Ženista 200. motorizovaného ženijního praporu 21. tankové divize, <i>Libye, červen 1942</i>	42	Protichemická pláštěnka	73	Posádka torpédového člunu, <i>Jaderské moře, léto 1944</i>	112	Důstojník pěchoty, <i>severní Itálie, duben 1945</i>	140
Střelec Zvláštní jednotky 288, <i>oblast Mersa Matruh, Libye, červen 1942</i>	44	Nadporučík Průzkumné skupiny „Luck“, <i>Linie Mareth, Tunisko 1943</i>	74	Vrchní námořní poddůstojník, <i>Libye, 1942</i>	114	Drobné památky	141
		Nadporučík I. oddílu 53. protiletadlového pluku	76	Důstojníci pobřežního dělostřelectva, <i>Řecko, léto 1944</i>	116	Rejstřík druhů vojsk	144
		Obsluha protiletadlových děl, <i>Tunisko, duben 1943</i>	78	Admirál válečného loďstva	117		
		Posádky vojenského letectva, <i>Itálie, 1943</i>	80				

Příslušníci Německé motorizované roty, Eritrea, léto 1940

Postavy na fotografiích vypadají jako z Chaplinova filmu *Diktátor*. Jejich stejnokroje jsou poněkud směšné, skutečně však existovaly a nejde tedy o žert.

Snažili jsme se zrekonstruovat podobu prvních německých vojáků na africké půdě za druhé světové války. Napravo je důstojník a na protilehlé stránce voják.

Posádky z obchodních lodí a vracející se kolonisté z Keni či Afrického rohu (Somálska a Habeše) vytvořili 2. července 1940 v Asmaře v Eritrey „Německou motorizovanou rotu“ v počtu 138 mužů. Byla určena k akcím v Súdánu pod italským vedením, a proto také její příslušníci složili přísahu italskému králi.

Velký evropský spojenec jim dodal kompletní výstroj:

- polní čepice, čepice se štítkem různých vzorů a tropické přilby,
- bavlněné khaki zelené košile,
- krátké nebo dlouhé kalhoty v téže barvě,
- tropické šněrovací kotníkové boty ze světle hnědé kůže pro mužstvo a poddůstojníky, kožené boty nebo

Poznámka: Vzhledem k unikátnosti originálního stejnokroje byly výložky a čepicová označení rekonstruovány a jsou předimenzovány.

boty z kůže a plachtoviny pro důstojníky,

– výstroj a vybavení ze zelené kůže, opasky s náprsním řemenem a pistolová pouzdra z černé nebo světle hnědé kůže pro důstojníky.

Politická přítomnost německých dobrovolníků byla na bojišti v Africe významnější než jejich počet, a proto byly zdůrazněny i jejich symboly: černé hákové kříže na bílých výložkách lemovaných červeně, nacistické rukávové pásky, manžetové pamětní pásky nebo improvizovaně vyráběné rovnější kříže s kratšími rameny. Hodnosti důstojníků byly vyznačeny na náramenících určených pro tropické stejnokroje italské motorizované pěchoty v různých variantách. Šikovatelé (vyšší poddůstojníci) byli hodnostně odlišeni stříbrnými portami na náramenících. Hodnostní označení pro nižší poddůstojníky se nosila na rukávech.

Typickou barvou stejnokrojů v Somálsku a v Habeši byla khaki zelená, zatímco v severní Africe byla obvyklejší pískově žlutá.

Ve stejném období byla po několik týdnů v Římě cvičena německá policie ve stejných stejnokrojích jako jejich italské protějšky – nosili košile s našitými kapsami, krátké kalhoty (šortky) z khaki látky a polní čepici v téže barvě, ozdobenou vpředu speciální orlicí německé policie.

Vojín 2. motorizovaného kulometného praporu, Libye, srpen 1941

Voják 3. roty z 2. motorizovaného kulometného praporu [Maschinengewehr-Bataillon (mot.) 2] je oblečen do typického stejnokroje z prvních měsíců tažení v severní Africe:

- tropická přilba z korku s olivově zeleným potahem je podšita tenkou červenou látkou, izolační a protinárazová výplň je z ovčí kožešiny a korku; výsostné označení z bílého plechu je upevněno na bočních stranách přílby;

- pouštní sluneční a protiprašné brýle Zeiss, z hnědé kůže s náhradními červenými filtračními zorníky a hliníkovými obroučkami.

Blůza vzor 40 je z olivově zelené bavlněné tkaniny se čtyřmi skládanými, měchovými kapsami a příklopkami zapinanými na knoflíky. Výsostné označení německé armády (*Wehrmacht-Heer*) v tropické verzi je našito na pravé straně prsou, na límci jsou našity výložky, manžetová páska Afrikakorps byla vydávána od července 1941.

Košile a vázanka jsou z olivově zelené bavlněné látky, vázanka se ovšem, vzhledem k horkému podnebí, velice brzo v boji přestala nosit. Kalhoty vzor 40 do vysokých bot ze zesílené vroubkované bavlněné tkaniny se zapínaly na šest kovových knoflíků a měly všitý pásek s přezkou opatřenou třemi trny. Velikost trnů byla 4, 5 nebo 6 cm. První typ pouštních bot byl z olivově zelené plachtoviny a hnědé kůže.

Osobní výstroj je soustředěna kolem opasku a nosných

náramenních popruhů. Opasek má žlutozeleně nastříkanou ocelovou přezku.

Muž na fotografii má ve svém vybavení:

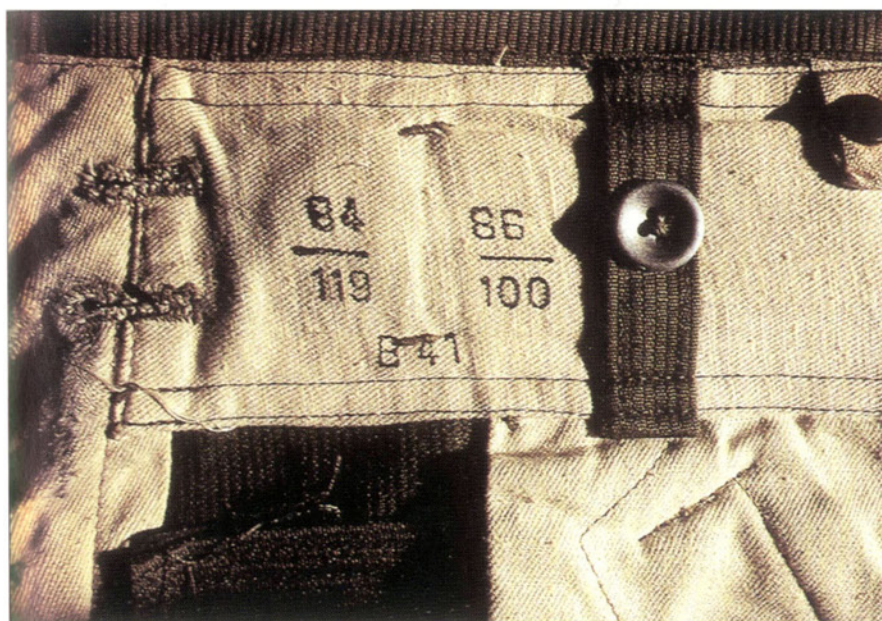
- sumky na puškové střelivo z hnědé tvrzené kůže,
- chlebník (*Brotbeutel*) z olivově zelené celtoviny s pískově žlutými poutky,
- malou polní výstroj (*Sturmgepäck*) složenou z pískově žlutého stanového dílce, jídelní misky vzor 31 (*Kochgeschirr*) s béžovým povlakem, olivově zeleného plátěného balíčku se „železnou“ nedotknutelnou dávkou potravy (*Eiserne Portion*), soupravy k čištění zbraní atd.
- polní láhev z červenohnědého lisovaného dřeva (tzv. kokos) s filcovým obalem a hliníkovou nádobkou,
- karabinu Mauser vzor Kar 98k s bodákem vzor 84/89 připevněným k opasku tkaným závěsníkem,
- polní lopatku v koženém závěsníku z černé kůže. Náhradní (*Ersatz*) plátěné závěsníky se na tomto bojišti nepoužívaly,
- ochrannou masku ve válcovém pouzdru a proti-chemickou pláštěnku.

Nahoře:
Detail tropické přilby,
pouštních brýlí
a ochranného šátku
z olivově zelené bavlněné
tkaniny.

Vpravo:
Pohled na rub
a konstrukci tropické
blůzy vzor 40.

Vlevo nahore:

Výběr vázanek – v olivově zelené barvě pro armádu (Heer) a ve světlé khaki pro vojenské letectvo a Zbraně SS (Luftwaffe, Waffen-SS), ochranný šátek. Námořníci válečného loďstva (Kriegsmarine) nosili černé nebo červenohnědé vázanky.

Nahore:

Ostatní fotografie na této stránce umožňují detailní pohled na různé varianty tropických kalhot a na jejich razítková značení.

Vpravo:
 První typ pouštních bot z plachtoviny a kůže měl devět párů háčků a sedm párů kovových dírek. Kožená podrážka byla podle předpisu pobita cvočky.

Dole:
 Různé vzory tkaných opasek: většinou byly určeny pro mužstvo, uprostřed jsou dvě armádní přezky, posuvný řemen s dírkami mohl být kožený nebo tkaný. Dole a nahoře je opasek s kulatou přezkou pro důstojníky.

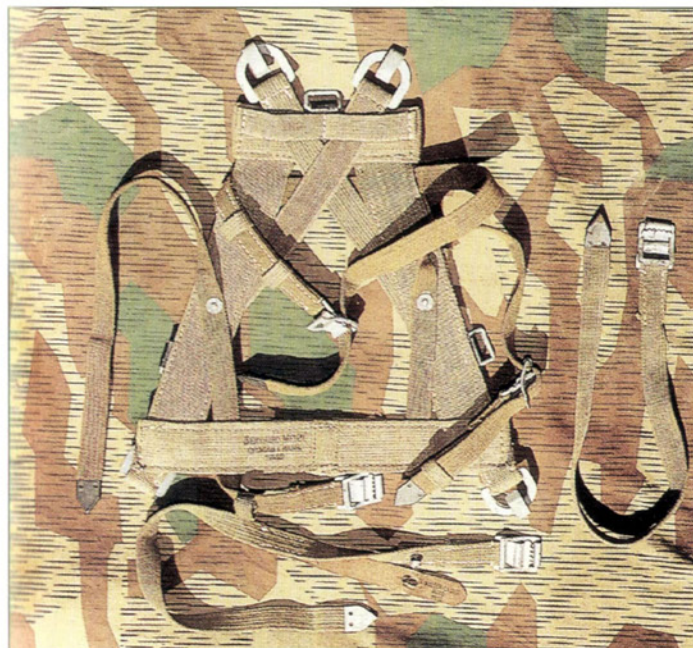

Vlevo:

Tkaný závěsný popruh a bodák vzor 84/98 pro karabinu vzor K 98k s tropickým tkaným závěsníkem.

Dole:

Detail sumek pro puškové střelivo ze světle hnědé tvrzené kůže.

Vlevo:

Nosná konstrukce pro tzv. malou polní výstroj (Sturmgepäck) s příslušnými tkanými popruhy, které sloužily k upevnění jednotlivých součástí (jidelní miska, stanový dílec atd.). Povšimněte si závěsných háků na kroužcích v podobě písmene „D“.

Vlevo:
Nažloutlý celtový stanový dílec s náhradním pistolovým pouzdem z hrubého plátna obšitého kůží. Ze stejného materiálu je i speciální brašna pro malou polní výstroj, do níž se ukládal svetr nebo nátělník, železná dávka potravy, souprava k čištění zbraně, stanové úvazy atd.

Nahoře:
Pouštní sluneční a protiprašné brýle Zeiss s jantarově žlutými zorníky v hliníkových obroučkách, s pouzdry a návodem k použití.

Dole:
Ochranná maska s kovovým pouzdem.

Vpravo:
Detail chlebníku s odděleným závěsným popruhem. Vedle ochranný povlak na jídelní misku a pouzdro na protichemickou pláštěnku, oboje ze žlutohnědé celtoviny.

Vlevo:
Tropické provedení polní láhve z pryskyřicí impregnovaného dřeva se závěsným tkaným popruhem a hliníkovou nádobkou. Mnoho jednotek v oblasti Středozemního moře používalo stejně dobře běžné polní láhve s filcovým potahem.

Vlevo:
Dva typy chlebníků spolu se speciálním pouzdem pro malou polní výstroj (nahore vpravo) a pár protislunečních zorníků z celuloidu na pružné tkanici v pouzdře.

Rozlišovací označení

Výsostná státní označení – orlice

RŮZNÉ TYPY NÁPRSNÍCH STÁTNÍCH VÝSOSTNÝCH OZNAČENÍ – ŘÍŠSKÝCH ORLIC

Armáda (*Wehrmacht-Heer*)

1. Označení pro tropické blůzy, vytkané, od firmy BeVo.
2. Kovová označení pro důstojníky, na čepice se štítkem a na bílé blůzy, tolerované na tropických blůzách. Připevňováno vodorovnou jehlicí.

Letectvo (*Luftwaffe*)

3. Označení pro letní šedomodré blůzy z kepru, vytkané od firmy BeVo.
4. Kovové označení pro důstojníky, na čepice se štítkem a na bílé blůzy.
5. Standardní tropické označení na blůzy mužstva a poddůstojníků vyšité v keprové tkanině.

Válečné loďstvo (*Kriegsmarine*)

6. Označení pro bílé stejnokroje, tkané, od firmy BeVo.
7. Označení pro tmavě modré stejnokroje správních úředníků.
- 8., 9. Standardní tropická označení pro blůzy mužstva a poddůstojníků.
10. Kovové označení pro důstojníky, na čepici se štítkem.
11. Neznámé kontrastní označení.
12. Označení pro příslušníky Organizace Todt.
- 13., 14. Rub a líc označení na tropické stejnokroje důstojníků válečného loďstva nebo i pro generály armády.

HODNOSTNÍ OZNAČENÍ A VÝLOŽKY

1. Poddůstojnický prýmek (*Tresse*) pro tropické stejnokroje na límec a nárameníky.
2. Rukávové hodnostní označení pro svobodníka (*Gefreiter*).
- 3., 4., 5. Rukávová hodnostní označení pro vrchního střelce (*Oberschütze*).
- 6., 7., 8. Různé výložky.

OZNAČENÍ ODBORNOSTÍ

Pro tropické keprové blůzy na bavlněné tkanině a obroubené, pro tropické pláště soukenné:

1. Podkoní (kočí vozatajstva) – sukno
2. Podkoní – bavlna
3. Zdravotník – bavlna
4. Zdravotník – sukno
5. Podkovář – bavlna
6. Podkovář – sukno
7. Pyrotechnik
8. Spojář pancéřových granátníků
9. Spojář tankistů
10. Radista
11. Spojář dělostřelectva
12. Spojář pěchoty
13. Spojář pancéřových granátníků
14. Spojář ženistů
15. Spojář – neidentifikovaný vzor
16. Spojář – průzkum od 1941
17. Spojář pancéřových granátníků
18. Spojář ženistů
- 19., 20. Zbrojář (*Waffenunteroffizier*)

Odznaky na čepice a přilby

A, B – Slavnostní kovová orlice na tropickou přilbu příslušníků válečného loďstva (*Kriegsmarine*).

C, D – Štítky na tropickou přilbu armádních jednotek (*Heer*) – orlice z bílého kovu.

E, F, G – Štítky na tropickou přilbu válečného loďstva (*Kriegsmarine*) – orlice ze žlutého kovu.

H, I – Štítky na tropickou přilbu vojenského letectva (*Luftwaffe*).

J, K, L – Textilní orlice na polní a vycházkové čepice armádních jednotek.

M – Textilní orlice vojenského letectva.

N, O, P – Čepicové textilní kokardy.

Q – Spojené čepicové označení orlice a kokardy pro Organizaci Todt.

ARMÁDNÍ NÁRAMENÍKY PRO Poddůstojníky A MUŽSTVO

(pro různé druhy vojska
a v odlišném provedení)

1. Podšikovatel (*Unterfeldwebel*, rotný) polního četnictva (*Feldgendarmarie*)

2. Štábní šikovatel (*Stabsfeldwebel*, štábní rotmistr) ženistů

3. Vojín ženistů

4. Vojenská policie

5. Vojín jízdy nebo jízdního průzkumu

6. Šikovatel (*Feldwebel*, rotmistr) průzkumné jednotky (do 1941 měděně hnědé lemovky). Soukenné pláštové nárameníky.

7. Poddůstojník (*Unteroffizier*, četař) horských myslivců, prýmek není příliš zřetelný.

8. Podšikovatel spojařů, lemovka citronově žlutá, rub nárameníku podšit sukrem v polní šedi.

9. Vojín jízdy, rub nárameníku podšit sukrem v polní šedi.

10. Vojín průzkumného oddílu

11. Podšikovatel střeleckého pluku, 1941

12. Poddůstojník spojařů, prýmek není příliš zřetelný.

13. Strážmistr (*Wachtmeister*, rotmistr) jízdy, rub nárameníku podšit sukrem v polní šedi.

14. Poddůstojník průzkumného oddílu

15. Vojín střeleckého pluku, 1941

16. a. Podšikovatel spojařů

16. b. Poddůstojník pancéřových granátníků, lemovka trávově zelená.

17. Podšikovatel tankistů, lemovka růžová.

18. Vojín pěchoty

19. Vojín zadýmovací jednotky (*Nebelwerfer*), zároveň raketové jednotky, tmavě červená bordó lemovka.

20. Vojín tankistů

21. Vojín pěchoty

22. Šikovatel dělostřelectva, rub nárameníku podšit sukrem.

23. Šikovatel tankistů

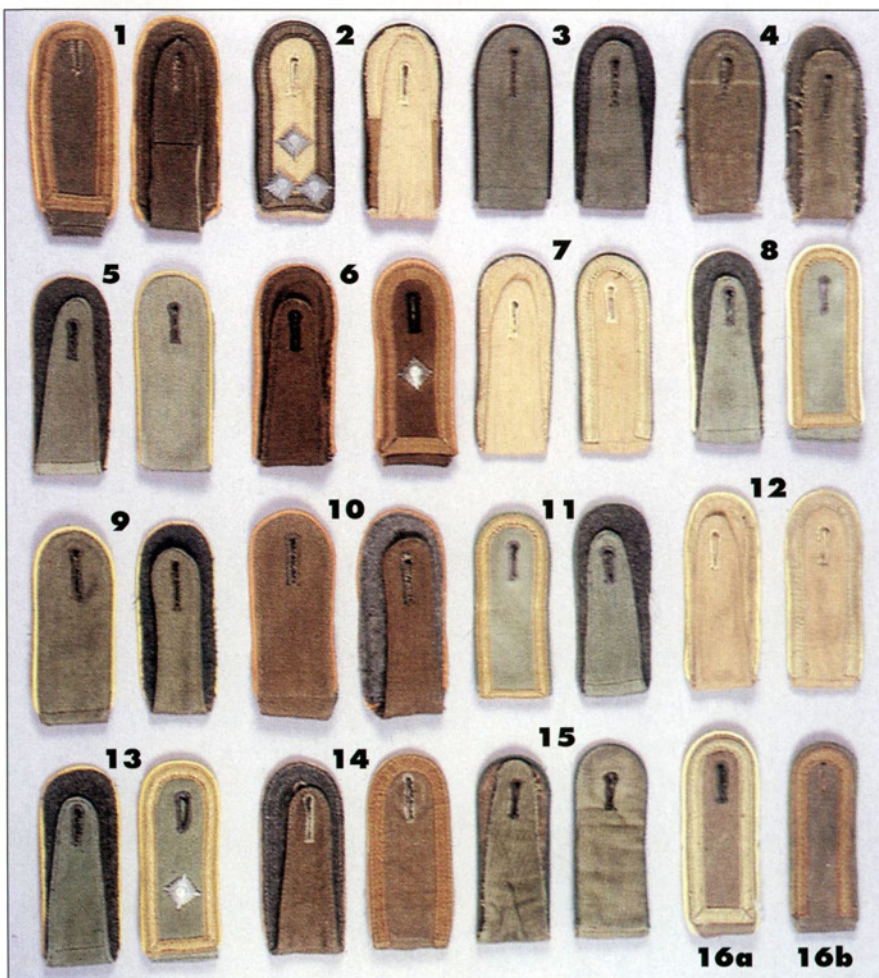
24. Poddůstojník pěchoty. Dvojitý navlečený poddůstojnický prýmek značí aspiranta (*Offiziersanwärter* čili důstojnický čekatel).

25. Vojín dělostřelectva

26. Vojín zdravotnictva, tmavě modrá lemovka.

27. Vojín zdravotnictva, soukenný pláštový nárameník.

28. Šikovatel motorizované zásobovací jednotky, světle modrá lemovka.

Radisté a dělostřelci vojenského letectva,

1. protiletadlového oddílu 605 El Mechili, Libye, 1941

Spojaří a dělostřelci této protiletadlové jednotky (1. Luftwaffe Flak-Abteilung 605) měli stejnokroje typické pro první měsíce jejich činnosti v severní Africe. Barevný odstín těchto uniform je výrazněji béžový než u armádních stejnokrojů na předcházejících stránkách:

– Tropická korková přilba potažená látkou s orlicí vojenského letectva z bílého plechu.

– Tropická blůza vzor 41 vojenského letectva.

– Košile vzor 41 s krátkým rukávem a výsostným označením nad pravou kapsou a s nárameníky ze světle pískové látky. Vzhledem k častému praní byla tato košile s krátkým rukávem téměř bílá. Dokládá tehdejší potíže německého průmyslu s výrobou

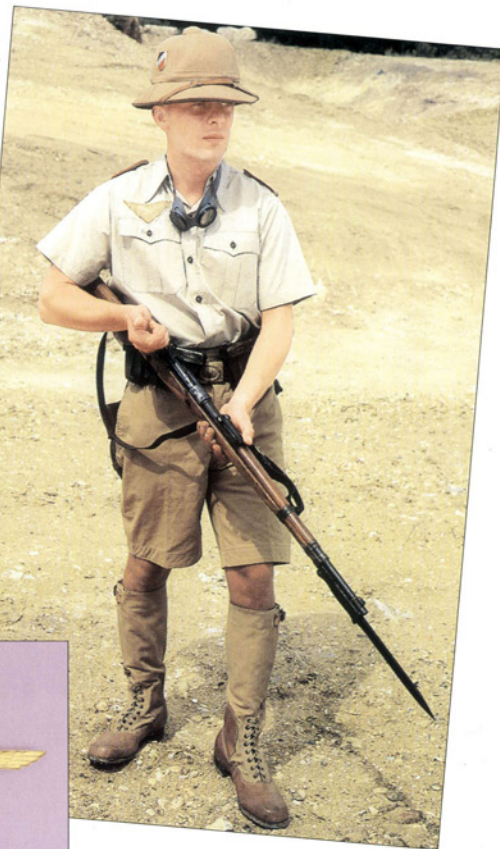
stálých barev pro textil. U těchto součástí stačilo někdy jen jedno vyprání a látka zbledla. Košile se zapínala na čtyři dvojité knoflíky z načervenalé umělé hmoty.

– Krátké kalhoty. Jsou prakticky nepoužívané, a tak poskytují přesnou představu o původní základní barvě tropických stejnokrojů vojenského letectva. Našíte kapsy s vykrojenou příklopkou se zapínaly na knoflík z umělé hmoty v pískové barvě.

– Pouštní boty v pískové barvě z plachtoviny a světle hnědé kůže. Tyto boty, které nebyly vydávány na počátku tažení v Africe, se zpožděním několika měsíců jen nahradily standardní černé kožené holinky. Osobní výstroj je omezena na minimum, je směsí „evropských“ a tropických součástí.

Detaily:

Orlice vojenského letectva (nahore) a válečného loďstva (dole) se nosily na čelní části tropické přilby při slavnostních příležitostech (viz též str. 16), líc a rub.

Vrchní šikovatel Halfayský průsmyk,

5. tankového pluku, Libye, duben 1941

Vrchní šikovatel (*Oberfeldwebel*, nadrotmistr) 5. tankového pluku (*Panzer-Regiment 5*), vystoupil z tanku Pz III a rozložil nacistickou vlajku jako rozpoznávací znamení pro vlastní letectvo (*Fliegertruch*), kterým se vyznačovala poloha německých jednotek. Na sobě má vylehčený, olivově zelený stejnojmenný – v boji byl sice zakázaný, ale pro svou pohodlnost byl používán posádkami tanků. Skládal se z těchto součástí:

- Tropicáková čepice vzor 40 s našitou orlicí, kokardou BeVo (světle modrá na okrové podložce) a s růžovou lemovkou. Podšívka byla z jemné červené tkaniny. Po stranách jsou v dýnku dva větrací otvory.

- Košile s dlouhým rukávem, zapínaná na čtyři knoflíky se dvěma našitými skládacími kapsami. Navlékací nárameníky jsou olivově zelené s růžovými lemovkami a poddůstojnickým prýmkem v okrovém odstínu a dvěma čtyřcípými hvězdičkami z bílého kovu.

- Krátké kalhoty z hrubší tkaniny se všitým látkovým opaskem a kovovou přezkou se třemi trny, šikmými všitými kapsami a kapsičkou na hodinky s kovovým upínacím kroužkem nad ní.

- Předpisové podkolenky nošené běžné ke kotníkovým šněrovacím botám. Jejich velikost byla dána počtem bílých proužků na horním okraji.

- Kotníkové šněrovací boty z plachtoviny a kůže pro tankisty s podrážkami zpevněnými cvočky (detail vpravo dole).

- Tkaný opasek s ocelovou přezkou, černým koženým pouzdem na pistolí P 38. Některá pouzdra měla vnitřní díl s poučkem na opasek ze silného plátna.

- Standardní triedr (*Dienstglass*).

Vrchní šikovatel drží v ruce speciální sluchátka pro tankisty (*Kopfhörer*), hrdelní mikrofon (*Kehlkopfgerät*) a přepínač spojení.

Ruční ukazatel směru (*Winkerkelle*) má plechový kruhový terč dělený vodorovně červenobíle.

Vpravo:

Po několika měsících tažení byly tropické přilby pozměněny a dostaly v porovnání s předcházejícími typy světlejší potah. Muž na snímku má zelenou košili zapínanou ke krku s manžetami s plechovým knoflíkem. Vzhledem k tomu, že nemá opasek, je možné vidět všitý látkový pásek s kovovou přezkou a třemi trny.

Plukovník tankových jednotek, Libye, léto 1941

Tento stejnokroj je výjimečný: blůza patřila k osobnímu vybavení, které nosil plukovník Cramer – poslední velitel Afrického sboru (*Afrikakorps*). Všechny odznaky a označení charakteristické pro důstojníka tankových jednotek jsou zřetelné stejně jako válečná vyznamenání z obou světových válek.

Dělostřelci 1. protiletadlového Kyrenaika,

Z neznámých důvodů nosily obsluhy těžkých protiletadlových děl, začleněné do 21. tankové divize, armádní stejnokroje. Možná se cítili v zadních pozicích bezpečnější, možná to bylo způsobeno místními zásobovacími obtížemi.

Smíšené vyzbrojení dělostřelce vypadalo následovně:

- Standardní polní lodička vojenského letectva, na některých fotografiích mají i polní čepice se štítkem.

- Ocelová přilba vzor 35 v pískově žluté barvě, s emblémy vojenského letectva.

- Armádní blůza vzor 40 s běžnými označeními kromě výložek, které byly nahrazeny červenými dělostřeleckými výložkami s typickým hodnotním označením vojenského letectva, stylizovanými racky z bílého plechu. Vyznamenání na prsou, Železný kříž 2. tř. a Protiletadlový dělostřelecký odznak letectva, ovšem neodpovídají nízké hodnosti nositele. Ale kdo nic nedělá, nic nezkaží...

oddílu 33 vojenského letectva, duben 1941

Dělostřelec na protější straně má dlouhé kalhoty vzor 40. Jejich světlejší zelená barva je dána spíše osvětlením, ve skutečnosti byla barva hnědší. Standardní tropické kotníkové šněrovací boty vzor 40 jsou z plachtoviny a kůže.

Oba vojáci jsou vyzbrojeni karabinami Kar 98k s příslušnou výstrojí.

Stejný stejnokroj nosili i důstojníci této jednotky, leteckou orlici někdy nahrazovali armádním výsostným označením.

Manžetová páska „AFRIKAKORPS“

Symbolem Afrického sboru (*Afrika-korps*) byla palma s hákovým křížem. Malovali ji na vozidla, lze ji najít i na přilbách, většinou na levé straně, v armádních jednotkách napravo stejně jako u letců, což nebylo vždy důstojníky tolerováno.

Původ zobrazeného kovového odznaku není znám. Mohla to být jehlice do vázanky nebo suvenýr prodáváný v tzv. vojenském zátíší (*Mannschaftsheim*).

Než byla stanovena oficiální manžetová páska „Afrikakorps“, používaly se improvizované pásky nejrůznějšího druhu (dole).

– Horní páska je černá s velkými bílými tiskacími písmeny.

– Druhá páska je lemována prýmkou používanými k označení hodností vyšších poddůstojníků vojenského letectva.

– Třetí páska má okraje lemované dracounovým zlatým prýmkem. Černý

materiál manžetových pásek neznamenal, že byly užívány jen na černé tankistické blůzy. Pásky byly improvizovaně zhotovovány a rychle se rozšířily.

– Čtvrtá manžetová páska je oficiální, zavedená od 18. července 1941. Nápis je bíle vyšit na tmavě zelené podložce lemované pískově žlutým okrajem.

Je nutné poznamenat, že od 15. února 1943 byla tato páska nahrazena pamětní manžetovou páskou s nápisem „Afrika“ a dvěma palmami.

Velitel tankového praporu, Německo, červen 1941

Tankový důstojník, který se vrátil do Evropy, má manžetovou pásku druhého typu (viz str. 26) našitou na černou soukennou tankistickou blůzu (*Panzerbluse*). Nošení tohoto označení bylo skutečně povoleno i na evropském kontinentu stejně jako na letním a služebním stejnokroji.

Šikovatel 3. motorizovaného 21. tankové divize, průzkumného oddílu Libye, červen 1941

Podmínkou přežití pro všechny jednotky bojující v Africe bylo zásobování pitnou vodou. Tento délesloužící zkušený šikovatel navazoval na zvyky místních beduínů: hledá vodní pramen. Má na sobě plášť z kha-ki sukna se soukennými nárameníky. Jejich lemovky stejně jako lemovky na čepici jsou v barvě mědi. Součástí vybavení jeho vozidla byl osmnáctilitrový hliníkový kanystr na pitnou vodu natřený v pískovém odstínu.

Dole:
Předpisová várnice, opatřená nosnými popruhy a natřená v barvě písku. Opatrovali ji nosiči stravy (Essenholer).

Str. 29 – výřezy:
Dva různé typy nádob na vodu (10 a 6 litrů) umístěné před motocyklovým polopásovým vozidlem.

Pilot 14. průzkumné skupiny, Libye, listopad 1941

Pilot bojového letadla Messerschmitt Bf 110 se připravuje na průzkumný let u oázy Djarabub. Následný letecký přepad znamenal zničení 22 spojeneckých letadel na zemi.

Jeho stejnokroj tvoří následující součásti a výstroj rozložená na zemi:

- Letní letecká kukla se sluchátky a hrdelem mikrofonem.

- Kyslíková maska přichycená ke kukle ve třech bodech.

- Letecké brýle s tmavými skly.

- Dvoudílný letecký letní úbor tvořený bundou a kalhotami z šedoběžové bavlněné tkaniny. Na bundě je jako jediné označení náprsní orlice, kalhoty mají velké kapsy se stiskacími knoflíky (druky). V kapsách má pilot zasouvací nůž, signální rakety, mapy atd.

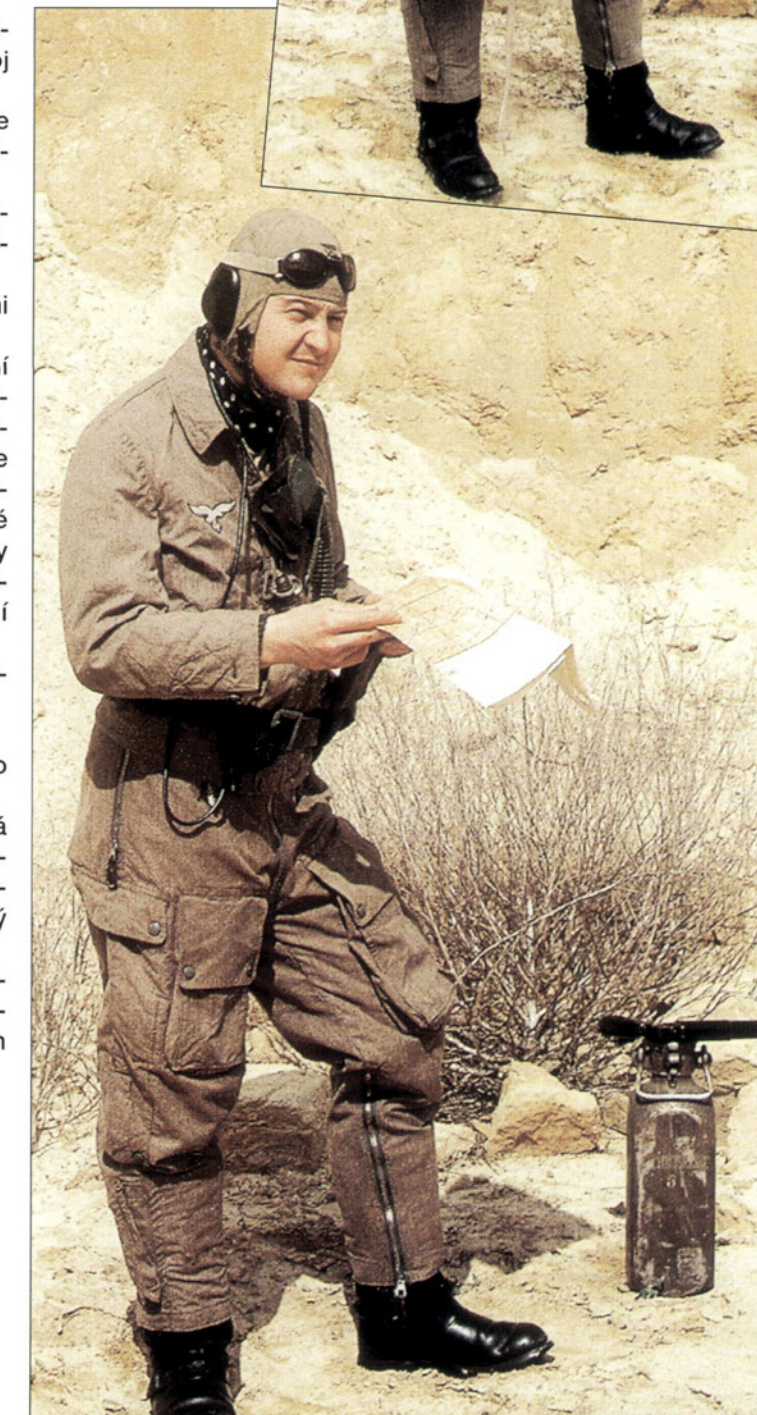
- Důstojnický opasek s navigačním kompasem.

- Silné kožené rukavice.

- Náramkové hodinky pro letecké pozorovatele.

- Nafukovací záchranná vesta, signální pistole, mapa oblasti s cílem útoku, navigační počítadlo, hliníkový kanystr na vodu.

Boty s kožešinou byly někdy používány i ve Středo-zemí pro lety ve vysokých výškách.

„Spojenci“, Kyrenaika, duben 1942

Typický propagandistický snímek zachycující německého hejtmana motocyklového oddílu (*Kradschütze*) při rekognoskaci terénu s italským tankistou (*carristo*). Zařazení hejtmana lze určit podle písmene „K“ ze žlutého kovu na náramenících mezi dvěma čtyřcípými hvězdičkami.

Německý důstojník má původní předpisovou korkovou tropickou přilbu, hnědý soukenný plášť stejného vzoru, jako se nosil v Evropě. Ochrannou masku v pískově žlutém pouzdře má zavěšenou na prsou tak, jak bylo pravidlem při jízdě na motocyklu.

Italský *carristo* má obvyklý khaki stejnokroj z bavlny. Druh vojska lze rozeznat podle označení na tropické přilbě a podle červené, modře lemované výložky na límci.

Mapa oblasti Augila je v měřítku 1 : 100 000 a je nazvána podle křižovatky cest ve středu kyrenaické pouště.

Tito muži vyhovují bezpochyby všem podmínkám předepsaným pro udělení italsko-německé pamětní medaile zobrazené na straně 33.

Medaili navrhl italský medailér De Marchis a ražena byla milánskou firmou Lorioli a syn. Původní medaile byla z bronzu, později se razila ze šedé slitiny. Stuha vznikla spojením státních barev Itálie a Německa. Současně s oficiálním udělením medaile byl německým vojákům předáván i dekret (*Besitzurkunde*). Na líci medaile byl motiv německého a italského rytíře, kteří násilím zavírali tlamu krokodýla, což mělo symbolizovat blokádu Suezského průplavu ovládaného Brity. Ústředním motivem rubu medaile byl vítězný oblouk, „l'Arco dei Feloni“, postavený nad Via Balbia na hranici Kyrenaiky a Tripoliska. První medaile byly uděleny již na počátku roku 1942. Od března 1944 bylo německým vojákům zakázáno tuto medaili, stejně jako ostatní italská vyznamenání, nosit.

Němečtí vojáci nosili medaili tak, aby byl viditelný rub medaile s hákovým křížem a zároveň aby stuha měla pořadí barev černá–bílá–červená–bílá–zelená, tedy s německými barvami na čestnějším místě.

Kavalerista průzkumného oddílu č. 33, Libye, 1942

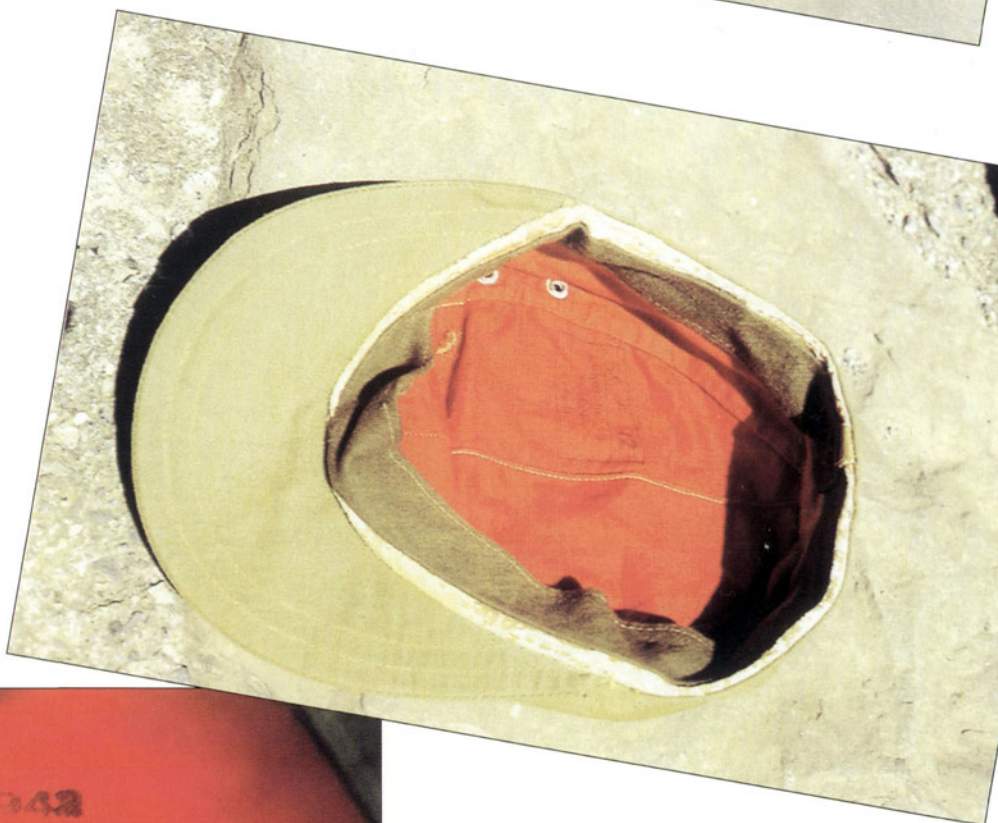

Tento průzkumník předvádí několik zajímavých stejnokrojových součástí, např. polní čepici vzor 40 z velmi pevné bavlněné tkaniny v zelenavém odstínu. Žluté lemovky nárameníků a na čepici označují druh zbraně, v tomto případě jízdu.

Vpravo:

Jiný typ polní čepice vzor 40 v lepší než standardní pískové barvě, z bavlněné tkaniny a s potním páskem z lakované kůže.

Dole:

Vnitřek dýnka polní čepice s výrobními značkami, označením velikosti a roku převzetí armádou.

Nadporučík velící 2. rotě 8. tankového pluku 15. tankové divize, Gazala, Libye, květen 1942

Nadporučík stojí opodál cesty a připravuje akci své rotě. Jeho standardní blůza a čepice mají obvyklá označení pro důstojníky:

- Polní čepice vzor 40 se stříbřitou dracounovou lemovkou a výsostné označení rovněž ze stříbřitého dracounu na tmavě zeleném podkladě. Růžové lemovky pro tankové jednotky.

- Blůza vzor 40 s náprsní orlicí ze stříbřitého dracounu na tmavě zeleném podkladu. Nárameníky s růžovou lemovkou a výložky s růžovou průsvitkou pro důstojníky tankových jednotek. Manžetová páska s nápisem „Afrikakorps“. Na levé kapse Tankový bojový odznak ve stříbrě a Odznak za zranění. Na klopách jsou umrlčí lebky s hnáty pro příslušníky tankových jednotek.

- Kalhoty vzor 40 do vysokých bot.

- Šněrovací pouštní boty, 3. typ (viz též str. 38).

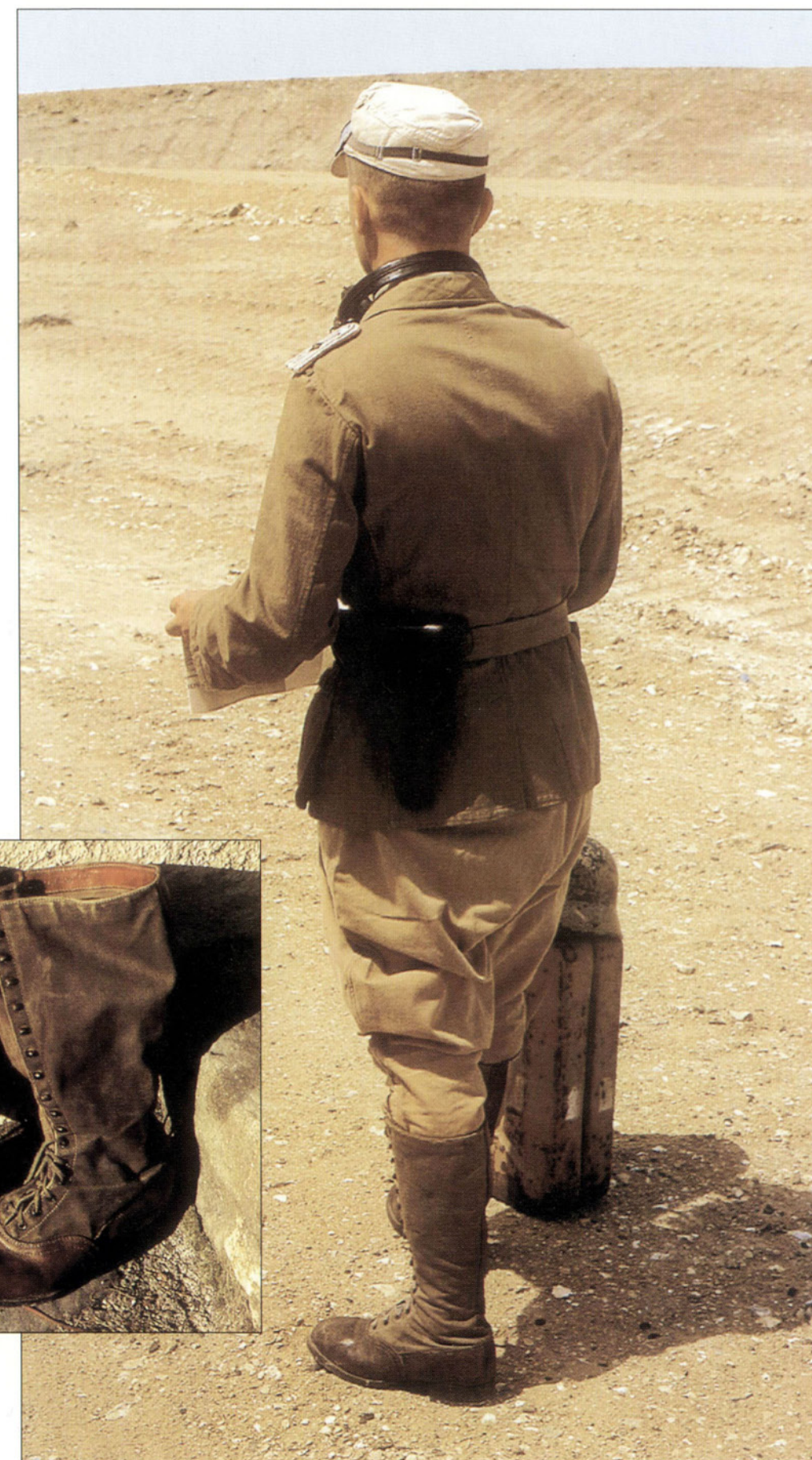
K výstroji patří:

- ochranné brýle vzor 42

- tkaný žlutohnědý opasek pro důstojníky s kruhovou přezkou ze slavnostního opasku (*Feldbinde*), nastříkanou na olivově zelenou barvu, mapové pouzdro z hnědé kůže, černé pouzdro na pistoli vzor P 08.

Původní ocelová přilba v tankové šedé barvě byla přestříkána na pískovou barvu. V přilbě jsou vložena sluchátka, přepínač a hrdelní mikrofon tankového interkomu.

Důstojník se opírá nohou o kanystr na vodu, který byl na rozdíl od kanystrů na pohonné hmoty označen bílým svatoondřejským křížem.

Vpravo:

Rubová a lícová strana
přezky tropického tkaného
opasku pro důstojníky.

Dole:

Polní čepice vzor 40 pro
důstojníky užívaná po
červenci 1942, tedy bez
barevných lemůvek podle
druhů zbraní. Nejobvyklejší
způsob nošení s výsostným
označením – orlicí
a kokardou – v provedení
pro mužstvo, ale
s důstojnickou stříbřitou
lemovkou dýnka i okolku.

Vpravo:

Tři druhy pouštních bot
využívajících kombinace
kůže s plachtovinou, které
byly typické pro příslušníky
německého expedičního
sboru v Africe (Afrikakorps).
Zleva doprava:

- 1. typ, kůže tvoří jen
malou vrchní část boty.
- 2. typ, pro zvýšení
trvanlivosti boty byla kůže
všita do vnitřní části.
- 3. typ, kůže dosahuje
těsně k dírkám na
šněrování.

U všech typů je odlišná
barva plachtoviny a rozdílný
způsob okování podrážky
cvočky.

Některé exempláře
pouštních bot mají celou
vnitřní stranu koženou,
zřejmě byly určeny pro
motocyklisty.

Parašutisté 1. praporu Brigády padákových myslivců „Ramcke“, El Alamein, Egypt, říjen 1942

Parašutista (*Fallschirmjäger*) je oblečen do nového tropického stejnokroje, určeného speciálně pro výsadkové jednotky, který byl zkoušen během letního období roku 1942. V této podobě není ovšem zachycen na dobových fotografiích, ale snímek soustřeďuje na jedné osobě výjimečné stejnokrojové součásti navržené generálem Ramckem, které jsou proto typově označeny jeho jménem. Stejnokroj nebyl příliš elegantní, ale zato byl zcela funkční. K hromadné výrobě těchto součástí nedošlo, snad s výjimkou nezvyklé čepice s týlovým protislunečním chráničem, kterou nosili vojáci i mnoha jiných jednotek.

Ochranné brýle firmy Zeiss z šedé kůže mají červené doplňkové zorníky. Košile se nosila rozepnutá u krku a zasunutá do standardních krátkých kalhot. Výsadkářské šněrovací boty jsou 2. typu a předpisové červenohnědé ponožky mají bílé proužky odpovídající velikosti chodidla.

Výstroj je omezena na minimum včetně možnosti odložení blůzy a tvoří ji: tkaný opasek s ocelovou přezkou, závěsný popruh užívaný ve vojenském letectvu, chlebník, impregnovaná fibrová polní láhev, pouzdro na pistolí vzor P 38 a osobní pobočná zbraň (útočný nůž), kterou měl každý parašutista.

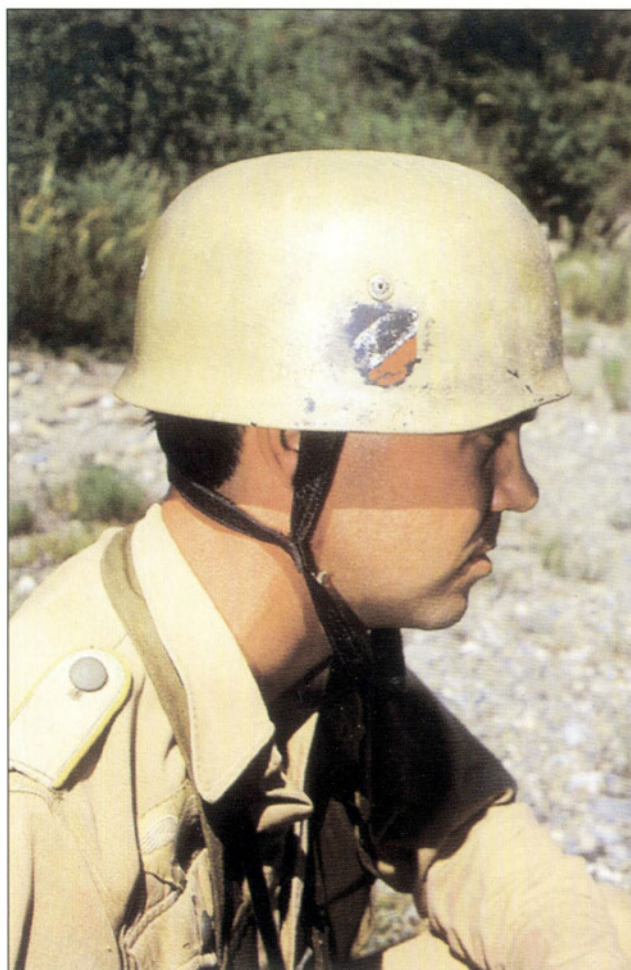

Detaily součástí parašutistického stejnokroje ze strany 39.

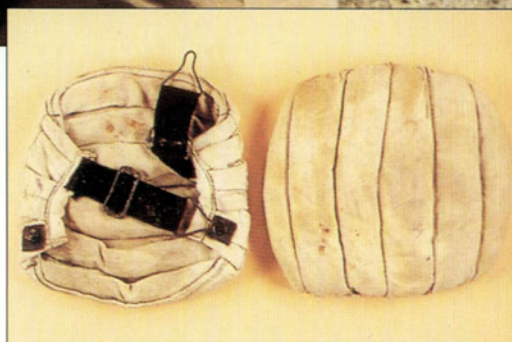
Čepice se štítkem vzor 42, 1. typ s velkými větracími otvory s mřížkou a podbradníkem z béžové skopové kůže, nazývaná „Ramcke“ nebo „Hermann Meyer“ (přezdívka Hermanna Göringa používaná od doby jeho neprozřetelného slibu, že „Luftwaffe“ donutí Anglii padnout na kolena). Týlový protisluneční chránič je přichycen třemi kovovými knoflíky.

Standardní parašutistická ocelová přilba vzor 38. Původní šedozelený nátěr byl přemalován na pískový, na levé straně bylo označení palmy s hákovým křížem (Afrikakorps) namalované přes označení vojenského letectva (Luftwaffe). Na pravé straně přilby byl běžný výsostný štítek ve státních barvách.

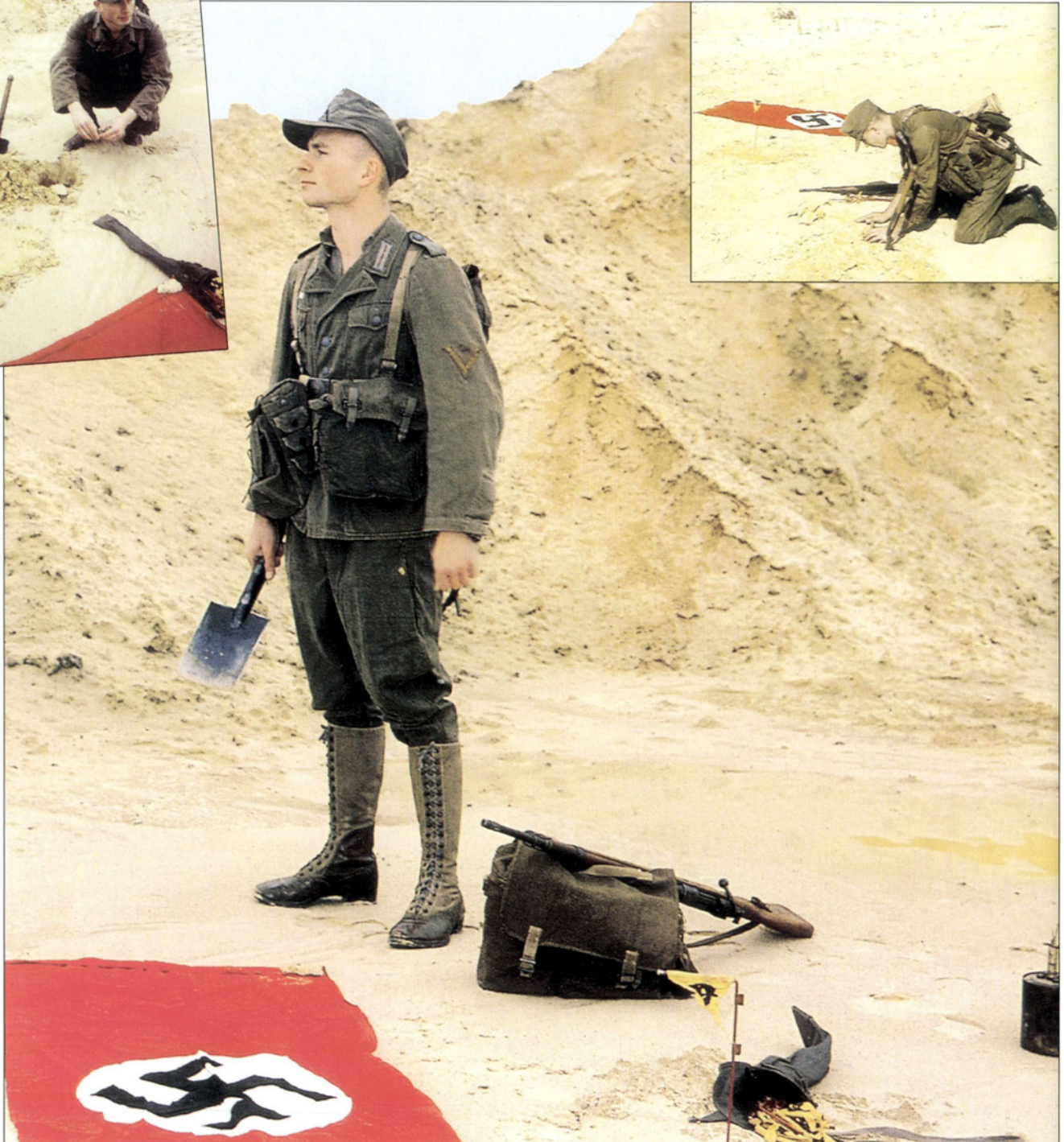

Blůza typu „Ramcke“ byla modifikací standardní tropické blůzy vojenského letectva: náprsní kapsy byly odstraněny a nahrazeny dvěma předními díly přichycenými dvěma řadami stiskacích knoflíků. Do takto vzniklých dlouhých kapes bylo možné zasunout nábojové pásy pro lehký kulomet, čímž vznikl jednoduchý způsob uložení munice.

Vpravo:
Chrániče kolen a padák v plechovém kontejneru natřeném barvou v pískovém odstínu. Tyto součásti doplňují na fotografii výstroj parašutisty, i když v průběhu tažení v severní Africe nebyly ve skutečnosti používány.

Ženista 200. motorizovaného ženijního praporu 21. tankové divize, Libye, červen 1942

Sapér ženistů je na fotografii zachycen při velmi riskantní činnosti, v literatuře často nazývané jako „nebeské komando“ (*Himmelsfahrtkommando*) – při vyhledávání a zneškodňování min.

Na písku je položena výrazná německá nacistická vlajka, používaná jako rozpoznávací znamení pro vlastní letectvo (*Fliegertuch*) a označující hranici postupu německých pozemních jednotek.

Miny se hledaly obvykle pomocí detektorů. Pro nedostatek minohledacích sond byl však neefektivnějším nástrojem obvyčejný bodák ke karabině vzor 98 k. Minové válčení bylo zákeřné, nálože nastražené nepříteli mohly být zpětně použity proti němu a vylepšeny například „skákovými“ nebo šrapnelovými minami.

Sapér je v olivově zeleném stejnokroji vzor 42, má blůzu s našitými neskládanými kapsami s příklopkami a knoflíky, polní čepici vzor 40 s černou lemovkou ženistů a je vybaven potřebnou výstrojí, kterou tvoří:

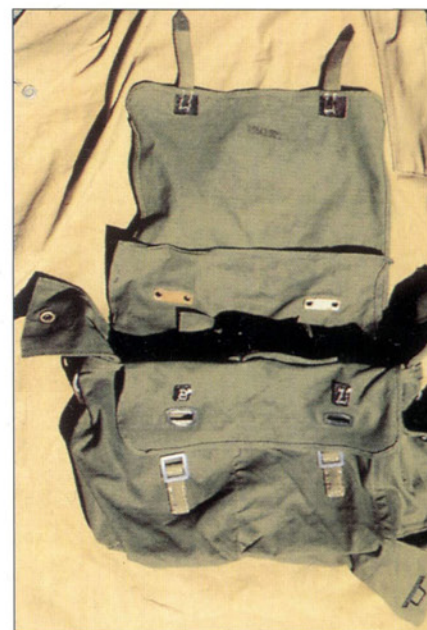
- malé žluté zapichovací praporky s černými lebkami a zkříženými hnáty určené k vymezení minového pole a ukládané do šedozeleného celťového tlumoku, který se nosil na popruhu přes rameno;
- dva ženijní vaky s bočními kapsami přivěšené vpředu na opasek (nahore vlevo) obsahují náčiní, nástroje a materiál nutný k destrukci nejrůznějších objektů včetně rozbušek a zápalných šňůr (zápalnic).

Nahore:

Ženijní demoliční vak umožňoval sapérovi přenášení speciálního materiálu.

Vlevo:

Pozoruhodný exemplář velitelské důstojnické autostandarty motorizované ženijní roty 164. africké lehké divize. Autostandarta byla zhotovena z plechu a nasazena na krátké žerdi na levé přední části velitelského vozidla. Na lícové straně je základní emblém „Afrikakorps“, na rubu identifikační označení jednotky.

Střelec Zvláštní jednotky 288, oblast Mersa Matruh, Libye, červen 1942

Vrchní střelec (*Oberschütze*) a zároveň střelec z lehkého kulometu patří k příslušníkům záhadné jednotky, tzv. Zvláštní jednotky 288 (*Afrikakorps Sonderverband 288*). Jednotka ve skutečnosti patřila k „Východnímu sboru“ (*Orientkorps*), který vznikl na základě Hitlerovy velké touhy: po paralelním průlomu přes Kavkaz a severní Afriku spojit německé a japonské síly na Středním východě a ovládnout zdroje ropy, a tím získat životně důležité prostředky k dalšímu úspěšnému vedení války. „Východní sbor“ měl být prvním předvojem této operace. Mezi jeho příslušníky proto patřili němečtí osadníci v Palestině, vysloužilí němečtí vojáci francouzských jednotek a příslušníci jednotky „Brandenburg“, založené vojenskou tajnou službou (*Abwehr*).

Muž na fotografii představuje příslušníka 3. roty tohoto zajímavého útvaru. Součástí jeho výbavy je:

- polní čepice vzor 40 s bílou pěchotní lemovkou, překrytá sítkou proti moskytům, užívanou i na evropském bojišti;
- ocelová přilba vzor 35 s písčovým nátěrem;
- blůza vzor 40 s tropickým výsostným označením – orlicí, olivově zelenými nárameníky s bílými lemovkami a vytkaným označením útvaru na pravém rukávu; světle modré vytkané hodnostní označení na khaki podložce je našito na levém rukávu;
- dlouhé kalhoty vzor 40 zasunuté

Im Dienst
der
Deutschen Wehrmacht

do bot z černé kůže a plachtoviny. Černé leštadlo se používalo nejen na kůži, ale na celou botu včetně plachtoviny.

Střelec z lehkého kulometu vzor MG 34 byl vybaven odpovídající plátěnou a koženou výstrojí nezbytnou k užívání této účinné zbraně.

Poněkud hrubší zelená barva blůzy na snímku je způsobena prudkým slunečním svitem. Při fotografování ve stínu má spíše olivově zelenou barvu.

Na str. 44 vlevo nahoře:

Zapichovací odznáček 2. Zvláštní horské jednotky 288. Nosil se příležitostně na levé náprsní kapse. Odznak byl číslován a vyrobený ze žlutého kovu. Představuje první variantu označení této jednotky.

Vpravo nahoře:

- Ruka Fátimy (nejmladší dcera proroka Muhammada, od níž pochází šíitská linie Fátimovců), použití nejasné, snad šlo o hrot autostandarty nebo uzávěr chladiče automobilu.
- Rukávové vyšité označení Zvláštní jednotky 288, nošené na pravém rukávu,
- Textilní emblém II. Zvláštní jednotky 287 (Deutsch-arabische Legion) s nápisem „Svobodná Arábie“ v arabštině a němčině a s vlajkou tehdejšího Iráku.
- Rukávová páska s nápisem „Ve službě německé armády“ (Im Dienst der Deutschen Wehrmacht). Nosili ji první arabští dobrovolníci, kteří později utvořili samostatný prapor u Zvláštní jednotky 288.

Motocyklista 8. tankového pluku, Libye, polovina června 1942

Evropský typ motocyklového pláště bylo možné příležitostně vidět i v severní Africe. S ohledem na klimatické podmínky byl ušitý z olivově zelené látky, ovšem podle naprosto stejného střihu.

Motocyklista na fotografii má korkovou tropickou přilbu s látkovým potahem, označenou dvěma armádními štítky. Základní barva přilby – olivově zelená – byla nahrazena vhodnější khaki s odstínem do hněda. Lemování kůží zůstalo na všech typech v tmavé khaki.

Různé výstrojní součásti byly pro motocyklisty vyráběny jen v malých sériích a je charakteristické, že zesílené vnitřní části bot jsou na tomto typu menší než na modelech předvedených na předcházejících snímcích.

Vybavení pro samopal vzor MP 40 SMG tvoří trojitě, olivově zelené plátěné pouzdro na zásobníky zapínané na tmavě hnědé řemínky, tkaný popruh a mapové pouzdro z černé kůže.

Ochranná maska se podle předpisu nosila křížem přes prsa, pokud nebyla připevněna na motocyklu.

Šedé plátěné rukavice doplněné kůží jsou položeny na pouzdro ochranné masky. Rukavice mohly být navzájem spojeny dvěma malými poutky a dřevěnou olivkou, což zároveň umožňovalo, aby mohly být pověšeny přes bodák na opasku.

Ochranné brýle byly ze šedé kůže s vyměnitelnými čočkami. Motocyklový plášť byl dvouřadový a jeho šosy bylo možné sepnout kolem nohou, aby se omezilo pronikání písečného prachu. Snímek vpravo předvádí detaily výstrojních razítek a papírový výrobní štítek. Plachtovinové pouštní boty se spodky vyrobenými z kůže odpovídají 3. typu (viz str. 38).

Tankový důstojník, Libye, léto 1942

Nadporučík má některé zajímavé stejnokrojové součásti:

Ukořistěnou jihoafrickou tropickou přilbu, nazývanou „polo“, která se se dala rozeznat podle tří postranních větracích otvorů. Je doplněna armádními štítky a zdá se, že tyto přilby byly mezi německými vojáky oblíbeny.

Na standardní blůze vzor 40 má důstojník kontinentální evropské výložky a navlékací nárameníky, oboje s růžovou rozlišovací barvou pro tankové jednotky. Na rukávu má neoficiální manžetovou pásku „Afrikakorps“ (viz strana 26).

Bylo také možno vidět tropické korkové přilby různého původu včetně britských vzorů z Kréty a Řecka stejně jako tropické přilby francouzské armády. Pozdější typy byly někdy přebarveny na olivově zelenou barvu, což byla základní barva německé armády.

Poručík 33. motorizovaného ženijního praporu, Himeimatský příkop, Libye, červenec 1942

Poručík, velitel čety, má na sobě stejnokroj, který byl již několikrát vypraný, takže téměř zbělel (viz str. 18).

Přes ocelovou přílbu je přetažen jako krycí povlak běžný jutový pytlík na chleba, který byl často připevňován pomocí popruhů na chlebník.

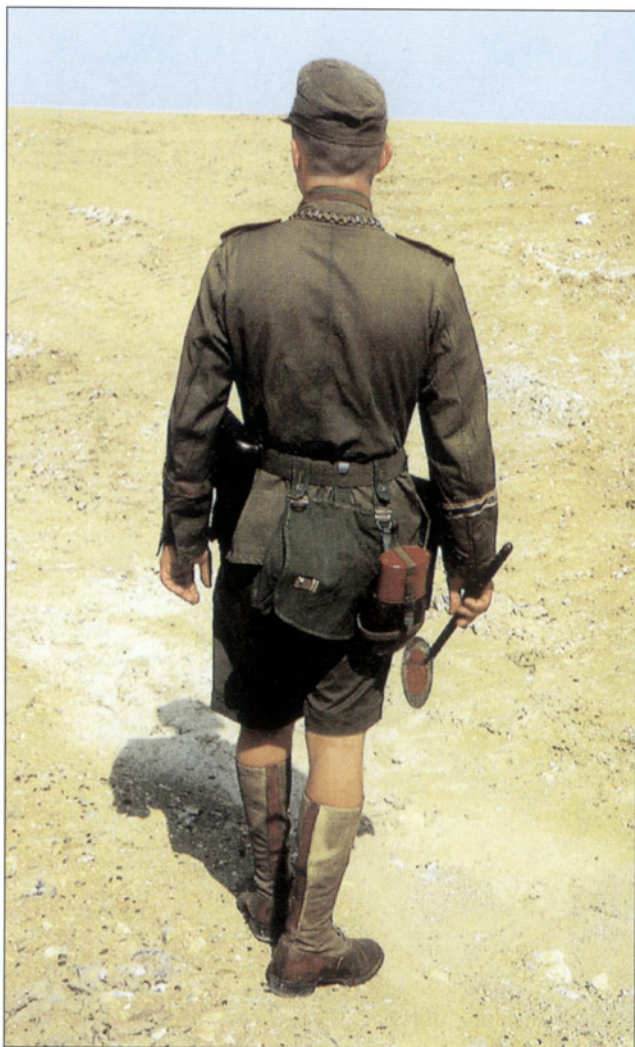
Blůza vzor 40 je stejně jako jiné polní důstojnické stejnokroje doplněna hodnotnými označeními – nárameníky a výložkami – včetně černé barevné lemovky podle druhů vojska. Blůza je navíc ozdobena stuhou Železného kříže 2. třídy v horní knoflíkové dírci

a na levé straně prsou Všeobecným útočným odznakem a Odznakem za zranění 3. stupně. Manžetová páska *Afrikakorps* je našita 15 cm od okraje pravého rukávu.

Stejnokroj doplňují tropické kalhoty vzor 40 a první vzor bot z plachtoviny a kůže.

Na této „útočné“ uniformě je výstroj omezena na absolutní minimum: na kožený důstojnický opasek, široký 4,5 cm, mapové pouzdro z červenohnědé kůže a trojdílné plátěné pouzdro na zásobníky pro samopal vzor MP 40 SMG s poutky ze světle hnědé kůže.

Podšikovatel motorizovaného oddílu polního četnictva 498, Kyrenaika, srpen 1942

V zóně působnosti Německého expedičního sboru (*Deutsche Afrikakorps*) mělo řízení silničního provozu v zájmu plynulého zásobování přednost a polní četnictvo se této důležité činnosti věnovalo s plným úsilím.

Podšikovatel (*Unterfeldwebel*) má na svém standardním stejnokroji vzor 40 následující služební označení:

- Oranžové lemovky na polní čepici a na náramenicích.
- Oranžovou orlici na polně šedém podkladu, našitou na levém rukávu. Zdá se, že orlice vyšité na khaki podkladu vůbec neexistovaly.

– Manžetovou pásku pro polní četníky s šedým nápisem *Feldgendarmerie* na hnědém podkladu na levém rukávu a na druhém rukávu manžetovou pásku *Afrika-korps*, obě vytkané od firmy BeVo.

– Závěsný náhrdelní půlměsíkový odznak polního četnictva, vojáky nazývaný „psí obojek“.

– Ruční ukazatel směru (*Winkerkelle*) nebyl pro polní četníky nijak specifický. Košile byla původně z hrubší zelené bavlněné tkaniny. Osobní výstroj je omezena na tkaný opasek, pouzdro na pistoli, chlebník, polní láhev a pouzdro na mapy.

Týlový rotmistr, 5. kilometr, Tripolis, Libye, září 1942

Rotmistr měl za úkol na 5. kilometru od základny vydávat vojákům sboru stejnokrojové a výstrojní součásti.

Jeho polní čepice byla ušita až v Africe z proužkované olivově zelené tkaniny. Na ní má stejná kovová označení, jaká se nosila na služební čepici se štítkem (*Schirmmütze*) předešlé v Evropě. To si ovšem mohl dovolit jen týlový skladník, přezdívaný často „týlová krysa“.

Pracovní plášť pro skladníky v olivově zelené barvě jednoduchého rovného stříhu má malou náprsní kapsu. Kalhoty a kotníkové boty jsou standardní.

Kormidlo stíhačky Me 109 poručíka Hanse Joachima Marseille uchované v Německu. Tento mladý důstojník 77. stíhací perutě získal Rytířský kříž Železného kříže s dubovými ratolestmi, meči a nakonec i s brilianty za sestřely mezi 22. dubnem až 4. zářím 1942.

Piloti III. letky 77. stíhací perutě, Gambut, Libye, září 1942

Před odletem na akci pózuji dva důstojníci pro snímek na památku před stíhačkou Messerschmitt Bf 109 G 2.

Jsou oblečeni do kombinace tropických a „evropských“ stejnokrojů. Poručík vpravo má polní čepici s označeními ze stříbrného dracounu, krátké kalhoty, bavlněnou košili s kapsami a standardní kotníkové šněrovací boty. Na opasku z červenohnědé kůže má zavěšené předpisové pouzdro na pistolí ráže 7,6 mm z černé kůže.

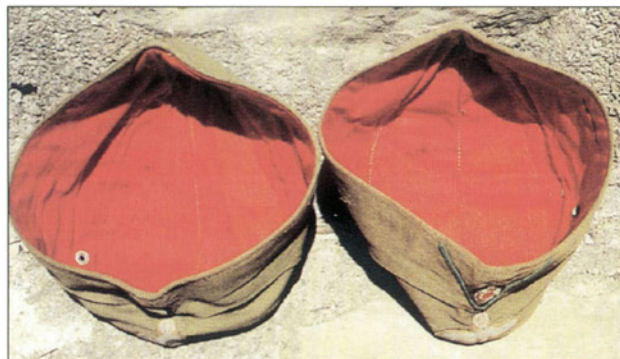
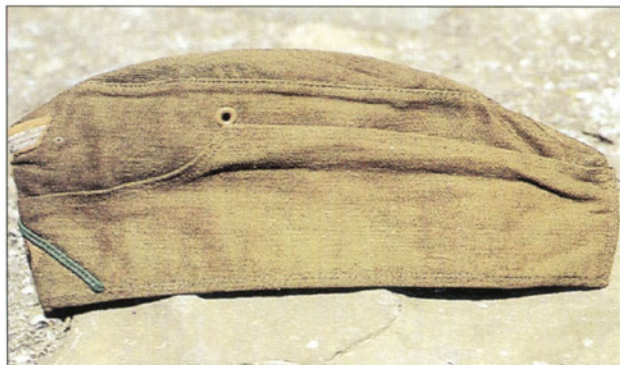
Jeho letecká výstroj je složená z letecké kukly barvy khaki se sluchátky a mikrofonem a kyslíkové masky. Dále má letecké ochranné brýle, záchrannou nafukovací vestu (*Luftschwimmweste*) a náramkové letecké hodinky.

Druhý důstojník má „evropskou“ čepici se štítkem, košili s krátkým rukávem, krátké kalhoty, kožené kotníkové šněrovací boty, rukavice, kožený černý opasek s ocelovou obdélníkovou přezkou a pouzdro na pistolí vzor P 38. Po nástupu do kabiny má stejnou výstroj jako první důstojník, pouze si odloží čepici.

Kožené šněrovací kotníkové boty mají rovnou gumovou podrážku, aby letci nepoškodili povrch křídel při nastupování a vystupování z kabiny letadla.

Dělostřelec Zvláštní jednotky 288

Součástí Zvláštní jednotky 288 (SdV 288) byla i polní baterie samohybných děl. Dělostřelec na snímku je oblečen do standardní blůzy vzor 40 s červeně lemovanými nárameníky a na hlavě má polní čepici – lodičku vzor 40 (*Schiffchen*).

Tento typ pokrývky hlavy je podrobně znázorněn vlevo (shora dolů):

- bez lemovky,
- se zelenou lemovkou pro myslivce (později pancéřoví granátníci),
- detaily červené podšívky čepice s výrobními značkami,
- se žlutou lemovkou pro průzkumné jednotky.

Snímek vlevo nahoře v zeleném čtverci znázorňuje rukávové označení Východního sboru (*Orientkorps*) vytkané firmou BeVo.

Generál pozemní armády

Rekonstrukce stejnokroje polního maršála Erwina Rommela na figuríně by mohla být směšná. V Tankovém muzeu v Münsteru proto vystavují jen několik velice pozoruhodných stejnokrojových součástí z jeho pozůstalosti.

Jedna z polních blůz legendárního polního maršála původního vzoru je s nárameníky, výložkami, výsostným označením, tečkovanými pozlacenými knoflíky a manžetovou páskou *Afrikakorps*. Na blůze jsou též zřetelné přičtyky na maršálova vyznamenání.

Blůza generálmajora, téměř nová, s nárameníky, výložkami (detail vpravo nahoře) a orlicí ze zlatého dracounu nad pravou kapsou (detail vlevo nahoře).

Generál pozemní armády

Rommelův plášť z khaki sukna s klopami podšitými jasným červeným (*hochrot*) suknem, se zlatými knoflíky a samozřejmě s manžetovou páskou *Afrikakorps*.

Standardní jezdecké nebo na míru ušité kalhoty s dvojitým jasně červeným lampasem určeným pro generály. Důstojníci generálního štábu měli lampas v karmazínové barvě.

Pátrač 33. tankového průzkumného oddílu, Oued Zigzaou, Tunisko, březen 1943

Tento průzkumný oddíl (*Panzer-Aufklärungsabteilung 33*) byl součástí jednotek odvozujících bojové tradice od tzv. schwedtských dragounů, kteří se proslavili na počátku 19. století a od té doby měli právo na svých čepicích umístit mezi výsostnými označeními malou královskou pruskou orlici. Až do roku 1940 nosili tento čestný odznáček příslušníci 6. jezdeckého pluku a po jeho zániku také vojáci jednotek, které z něho následně vznikly. Pyšnili se jím i vojáci tohoto průzkumného oddílu. Existují dokonce snímky, kdy si jím ozdobili na čelní straně také tropické přilby.

Na konci zimy bývají v Tunisku noci mrazivé, proto má pátrač přes bavlněný stejnokroj soukenný plášť.

Je vybavený takto:

- Standardní polní čepice vzor 40 bez lemovek. Obvyklá orlice a kokarda jsou našity, schwedtská orlice z pakfonu (bílý kov) je upevněna dvěma přichytkami

mezi orlicí a kokardou. Potní pásek je z lakované kůže (viz str. 35).

- Ochranné brýle vzor 42 (*Augenschützer*) z celuloidu a černé bavlněné tkaniny jsou přichyceny na hlavě olivově zelenou pružnou páskou.

- Blůza, košile, vázanka a kalhoty vzor 40.

- Tropický plášť, jehož vzor byl zaveden v německé armádě již v roce 1924 (*Reichswehr*), se žlutě lemovanými nárameníky.

- Kožená a tkaná výstroj pro samopal vzor MP 40 SMG.

- Různé součástky natřené v pískové barvě.

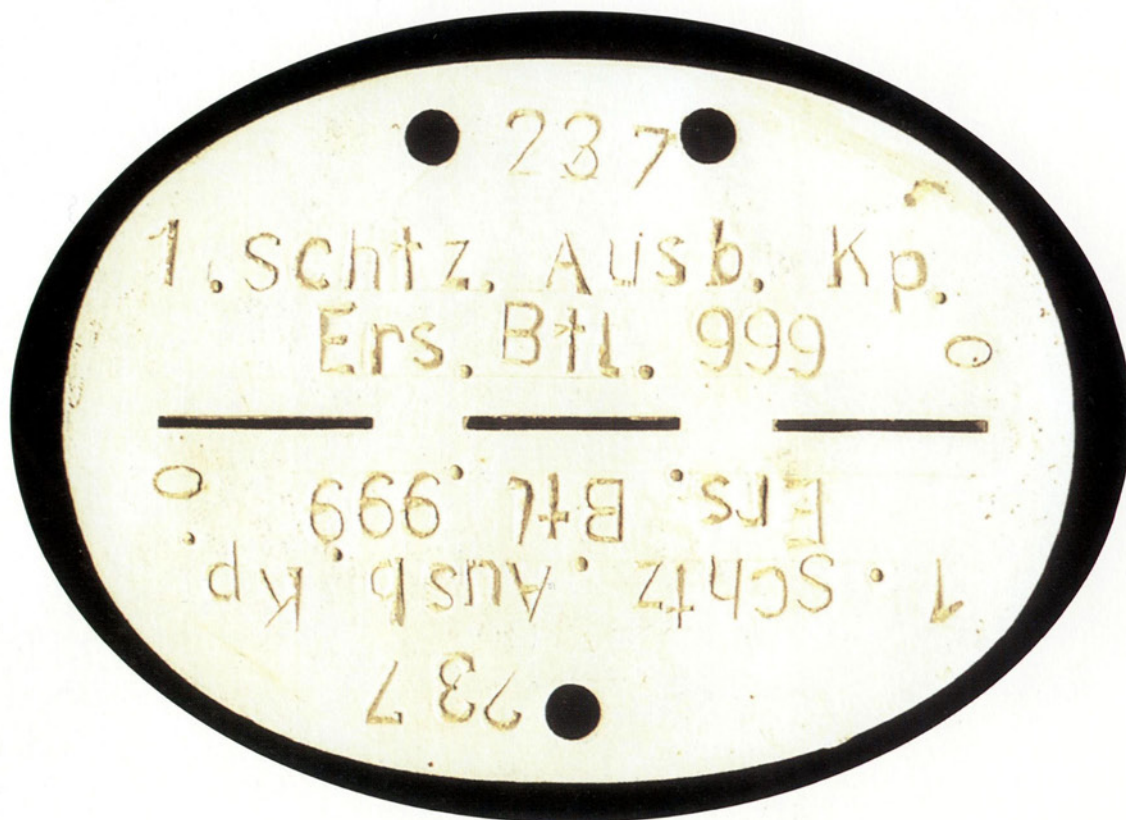
Vlevo:

Ochranné brýle vzor 42 (*Augenschützer*), vpravo s papírovým obalem. Uprostřed jiný druh ochranných brýlí s barevnými zorníky.

Střelec

961. afrického střeleckého pluku,

Tunisko, květen 1943

Všechny bojující armády musely vytvořit tzv. trestné oddíly. 961. africký střelecký pluk (*Afrika-Schützen – Regiment 961*) byl součástí 999. africké brigády a jeho mužstvo, kromě důstojníků, do něj bylo zařazováno z disciplinárních důvodů za vojenskou trestnou činnost. Důstojníci a šikovatelé (rotmistři) patřili k regulárnímu armádnímu personálu a měli běžné předepsané stejnokroje, zatímco řadoví potrestaní vojáci nosili tropické stejnokroje vzor 42 bez výsostných označení:

- tedy bez orlice a kokardy na čepici, bez orlice na prsou a bez výložek.
- Přezka na opasku byla jen tečkovaná a opět bez orlice a bez opisu „Gott mit uns“ (Bůh je s námi), což bylo příznačné pro tyto Bohem opuštěné lidi. Sumky byly z černé kůže.

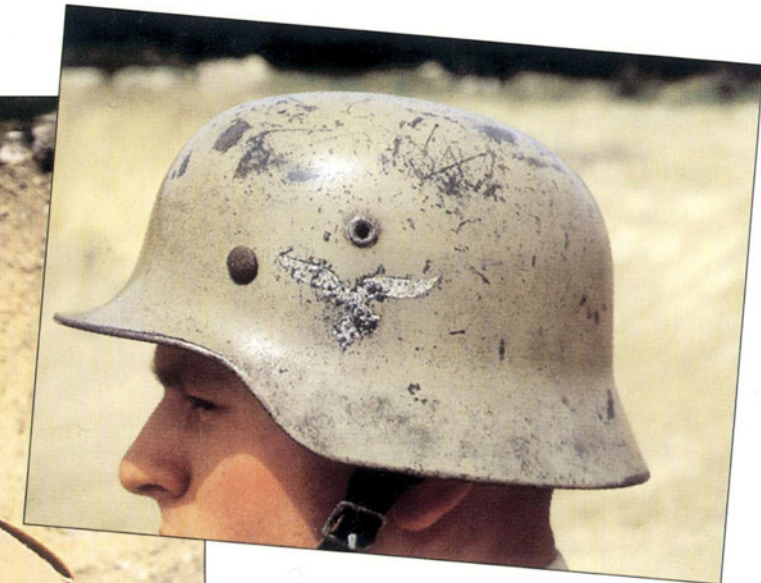
Pluk se zúčastnil bojů spolu s Bojovou skupinou „Fullried“ (*Kampfgruppe*) v dubnu 1943 v prostoru Pichon. Brigáda, přejmenovaná v březnu 1943 na 999. lehkou africkou divizi, byla v květnu celá zajata.

Nahoře:

Osobní vojenská známka č. 237 pro vojáka 1. výcvikové roty náhradního praporu 999. divize.

Desátník divize „Hermann Göring“, Tunisko, březen 1943

Od září 1942 byli vojáci nuceni nosit polní stejnokroje, blůzy a kalhoty, které stejně jako košile a krátké kalhoty poskytovaly jen malou ochranu proti dešti a ostrým úlomkům kamení. Desátník na snímku patří k III. praporu mysliveckého pluku „H. G“. Má na sobě typickou výstroj, která se nosila při tažení v Africe a v Itálii:

- Ocelovou přilbu vzor 35 v pískové barvě, s orlicí vojenského letectva na levé straně (detail na str. 61).
- Ochrané brýle firmy Zeiss ze šedé kůže s červenými vyměnitelnými zorníky.
- Blůzu se čtyřmi skládanými kapsami. Náprsní orlice, světle pískové textilní nárameníky, lemované světle zeleně a manžetová páska „Hermann Göring“, identifikují jednotku. Chybějí výložky na límci, což bylo typické pro stejnokroje příslušníků vojenského letectva v Africe.
- Dlouhé kalhoty, přiléhavě přitahované ke kotníkovým šněrovacím botám. Dolní část nohavice je

opatřena hliníkovou přezkou, všitým pásečkem a knoflíkem. Všitý látkový pásek s obdobnou přezkou je i v pase kalhot. Velká kapsa na horní přední části levé nohavice má příklopku s knoflíkem z červenohnědé bakelitu.

- Košile a vázanka ze světlé kha-ki bavlněné látky.
- Kožené a plachtovinové kotníkové boty jako u armády a vojenského letectva.
- Zbraňová výstroj pro karabinu vzor Kar 98k: tkaný opasek s pískově žlutou nabarvenou ocelovou přezkou, sumky užívané vojenským letectvem z tmavě hnědé kůže, plechové pouzdro s ochrannou maskou, protichemická pláštěnka v obalu v pískové barvě, polní láhev a tropický typ chlebníku.

Vlevo:
Zadní strana jiné blůzy stejného vzoru jako na str. 60.

Divize „Hermann Göring“ v Tunisku

Svobodník průzkumného oddílu „H. G.“ (*Aufklärungsabteilung „Hermann Göring“*) má nárameníky s bílou lemovkou a manžetovou pásku jednotky. Snímek nahoře ukazuje jeho polní čepici – lodičku v detailu.

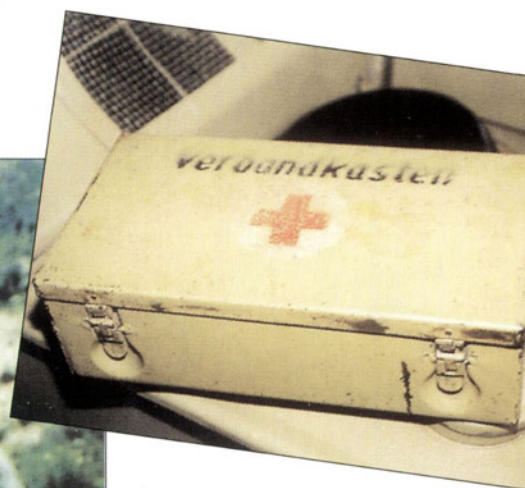

Dole a vlevo:

Batch typický pro vybavení mužů vojenského letectva. Je v něm mnoho vnitřních kapes a přihrádek zapínaných na stiskací knoflíky nebo stahovaných tkanými popruhy s nákončímí z lehkého kovu.

Rotní zdravotní služba, Tunisko, březen 1943

Mladého tankového důstojníka, hrdě předvádějícího svou odlišnost černou lodičkou tankových jednotek, obvazuje zdravotník roty. Ten použil k ošetření krabici první pomoci (*Verbandkasten*) předpisově uloženou v každém vozidle. Uzavřená krabice je vyobrazena nahoře.

Při této rekonstrukci stejnkrojů byly použity barevné lemovky, které sice byly zrušeny v červenci 1942, ale často se objevovaly i po tomto datu. Bylo tomu tak například u hinduistických dobrovolníků Legie „Svobodná Indie“, která byla založena až v říjnu 1943.

Tropická výbava

k táboření

Na fotografiích jsou některé předměty běžně užívané německou armádou v severní Africe.

Vlevo nahoře:

Pečlivě nainstalovaná moskytová síť nad polním lůžkem z maskovaného stanového dílce.

Zleva doprava:

- univerzální předpisový plátěný tlumok,
- nosná konstrukce pro tzv. malou polní, kartony na munici ráže 7,92 mm v tropickém ochranném balení,
- pouzdro ve světle pískové barvě na skládací stanovou tyčku a stanové kolíky,
- kovová nádoba s vysoce účinnou výbušninou užívanou k ničení hlavní děl,
- různé balíčky (cigaretový papír značky Gernsbach a Efka, kovové válcové pouzdro na uchování cigaret v suchu),
- tropická jídelní miska s červeným vnitřkem postavená na vařiči na suchý lih,
- ocelová přilba v pískové barvě,
- koťníkové šněrovací boty z kůže a plachtoviny, s koženými šněrovadly.

Dole:

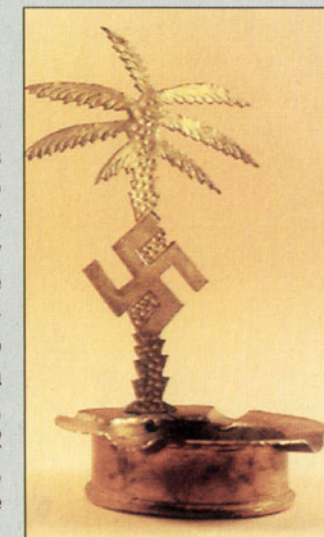
Na olivově zeleném stanovém dílci jsou zleva doprava rozloženy:

- armádní polní čepice vzor 40 bez lemovky, položená na pískově žlutém pouzdru na ochrannou masku,
- suvenýrový popelník, vyrobený z britské nádoby na olej, představující palmu s hákovým křížem tj. emblém Afrického sboru (Afrikakorps),
- fotoalbum se snímky „odněkud z okolí“ a památeční kniha věnovaná kresbám z afrického bojiště,
- nad tím je pouzdro na skládací stanovou tyčku a kolíky, karton na munici v tropickém ochranném balení, lihový vařič, krabička zápalek, balíček skatových karet, tabulky ke kulometu vzor MG 34 a úplně vlevo kovové pouzdro na cigarety,
- nakonec vedle čísla časopisu Signal s portrétem „lišky pouště“ (E. Rommel) na obálce, je vak na prádlo pro vojáky odcházející na dovolenou, bateriová svítilna, svícen a obal s výbušninou.

Památky na tažení

Ukázky některých suvenýrů:

- popelník (též str. 64),
- různé prsteny se symbolikou „DAK“ (Deutsches Afrikakorps) obdobného typu, jaké byly vyráběny za první světové války v zákopech a které se snad prodávaly ve vojenských kantýnách jako upomínkové předměty na Afriku. Na jeden z prstenů, označený rokem 1942 a postrádající hákový kříž, si jeho majitel uvědoměle vyrýl kříž dodatečně.

Svobodník 2. roty Zvláštní jednotky 288, území Kasserine, Tunisko, únor 1943

Zvláštní jednotka 288 (*Sonderverband 288*, viz str. 44) byla vytvořena z horských myslivců včetně 2. roty. Svobodník na snímku má proto na sobě stejnokroj, jenž přes některé neobvyklé prvky, nezapře svůj původ a má následující součásti:

- Standardní polní čepici vzor 40 se světle zelenou lemovkou (teoreticky zrušena v červenci 1942) a odznakem protěže ze šedého kovu na levé straně čepice.

- Ochranné brýle z celuloidu (*Augenschützer*) vzor 42.

- Standardní blůza vzor 40 s nárameníky lemovanými světle zeleně, hodnostní označení svobodníka – klín (*Gefreiter-Winkel*), stuha Železného kříže 2. třídy v knoflíkové dírci, Útočný pěchotní odznak, modrá náprsní orlice na okrovém podkladu. Rukávové vytkané označení s protěží (BeVo) je umístěno na pravém nadloktí, kde nahrazuje označení Východního sboru, což bylo příznačné pro tuto horskou rotu.

- Žlutý hedvábný šátek, typický pro piloty vojenského letectva.

- Široké kalhoty s velkou přední kapsou na levé nohavici.

- Horské boty (*Bergschuhe*) s okovanou podrážkou.

- Standardní výstroj ke karabině vzor Kar 98k. Místo koženého řemenu má tkaný popruh zakončený koženými poutky.

Na str. 67 jsou další výstrojní součásti užívané svobodníkem na bojištích severní Afriky: stan postavený ze dvou různých stanových dílců (s maskovacím potiskem a pískové barvy). V „letním“ dílci převažují hnědé odstíny. Dále tu je karbidová signální svítilna, schránka na kulometné střelivo s tříbarevným nátěrem, přilba vzor 35 a pouzdro na ochrannou masku.

Tento vícebarevný stejnokroj byl

zaveden v době základního výcviku u Lavriou v Řecku. Manžetová páska „*Afrikakorps*“ byla nošena

výlučně v Africe za předpokladu, že dotyčný voják splnil všechny podmínky k jejímu získání.

Desátník 756. pluku horských myslivců,

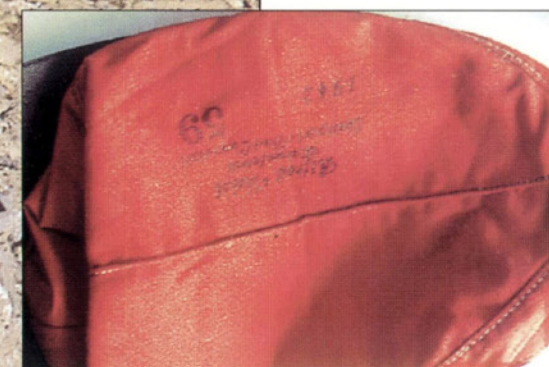
**Longstop
Hill,
Tunisko,
únor 1943**

Tento pluk horských myslivců (*Gebirgsjäger-Regiment 756*) patřil k 33. pěší divizi, která byla vyslána jako posila pro „Tankovou armádu Afrika“ během dvou posledních lednových týdnů v roce 1943. Pluk bojoval u Džebel Mansour a na jihovýchodě Tuniska až do začátku května, kdy se vzdal britské armádě.

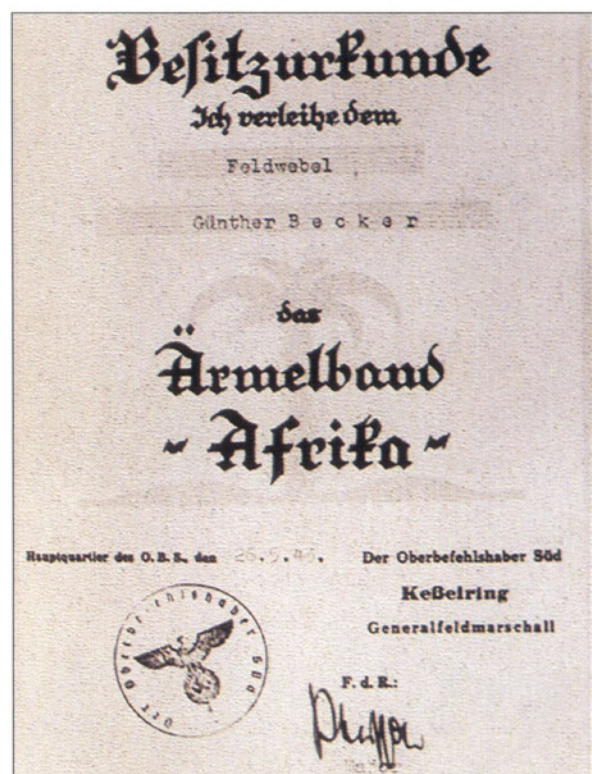
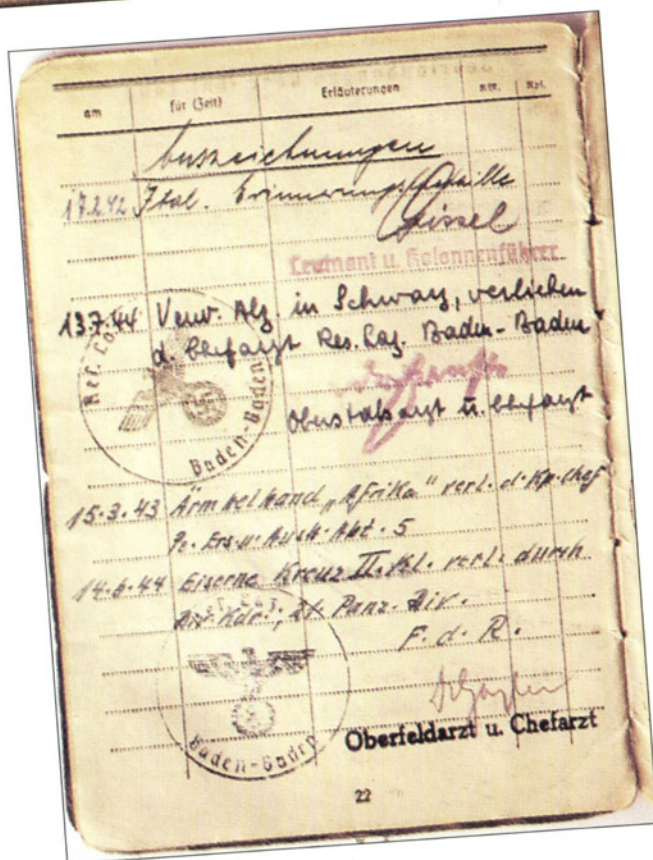
Desátník (*Obergefreiter*) vyzbrojený puškou s granátometem dokládá „horský“ charakter svého pluku:

- polní čepicí bez lemůvek, ale s plechovou šedou protěží, standardní blůzou s rukávovým označením horských jednotek (*Edelweis* – protěž, str. 69),
- standardními horskými kalhotami ze zesílené proužkované látky a s pružnými khaki ovinkami přichycenými k horským botám s okovanými podrážkami.

Běžná osobní výstroj a výzbroj byla kožená nebo tkaná, často různě kombinovaná u jednotek, které byly do Afriky odeslány později. Jako „tropické horské“ výstrojní součástky mohou být označeny jen dva kusy: plátěný tlumok v pískové barvě s řemínky a lemováním ze světle hnědé kůže a velká polní láhev. Přilba je tmavě šedá s maskovací sítí vzor 42.

Manžetová páska „Afrika“

Zavedení pamětní manžetové pásky „Afrika“ následovalo po zrušení tradiční manžetové pásky „Afrika-korps“. Ve válečném loďstvu k tomu došlo 29. prosince 1942 a v armádních jednotkách a ve vojenském letectvu 15. ledna 1943. Podmínky k udělení pásky byly následující pro veškeré účastníky: nasazení na africké půdě po dobu nejméně 6 měsíců nebo zranění či onemocnění v Africe, dále 3 měsíce pobytu s bojovým působením v tropické zóně nebo udělení vyznamenání za statečnost na africkém bojišti.

Páska byla 33 mm široká a vyráběla se z jemného vlněného sukna v hnědě okrové barvě s tzv. velbloudím vlasem. Lemovky, nápis a palmy byly šedostříbrně vyšité. Někdy se vyskytují i exempláře vyšité na bavlněné tkanině. O jejich původnosti je možné pochybovat. Naopak varianta pro válečné loďstvo byla vydávána jen v omezeném počtu. Páska měla tmavě modrý podklad, lemovky, nápis a palmy byly vyšity ve zlatožlutém odstínu.

Každá páska byla udělena spolu s dekretem, původně nazývaným *Besitzzeugnis* (nahore vpravo) a později *Besitzurkunde* (nahore). Tyto listiny byly formátu A 5 nebo A 4 a existují v různých verzích. Přidělení pásky bylo též zaneseno do vojenské knížky (*Soldbuch*) – nahore vlevo.

Protichemický výcvik

Předpisová protichemická výstroj z roku 1939 byla vyráběna též v tropické verzi. Stejně jako „evropská“ verze nebyla nikdy použita. Je těžké si jen představit, jak by vojáci mohli v takovémto oděvu pod tropickým sluncem vůbec bojovat!

Přes veškerou nepravděpodobnost užití byl protichemický výcvik prováděn tak, jak to předvádí rekonstrukce na fotografiích.

Ochranný oblek (*Schutzanzug*) spolu s ochrannou maskou představoval základní ochranu a tvořily jej následující součásti:

- chránič týlu,
- dvoudílná kombinéza, jejíž dolní část kryla nohy a větší část těla a horní byla určena k ochraně ramen a zbývající části těla,
- pár dlouhých rukavic,
- pár návleků na boty.

Všechny součásti byly v pískové barvě a ukládaly se do brašny téže barvy.

Protichemická plášťenka

Pláštěnka byla určena k ochraně proti plynu a chemickému postříku a užívala se v celé německé armádě. Její barva byla přizpůsobena charakteru bojiště. Tankista předvádí verzi v pískové a bílé barvě. Zřetelná jsou předávací razítka.

Nadporučík průzkumné skupiny „Luck“, Linie Mareth, Tunisko, březen 1943

Na jaře roku 1943 se uzavřela krátká historie tankové armády „Afrika“. Tvrdé boje proběhly v oblasti Matmata a Oued Zigzaou, kde se protivníci snažili navzájem překonat lepší taktikou. „Osmáosmdesátky“ (německé kanony ráže 88 mm) byly nejefektivnější protitankovou zbraní a jejich přítomnost byla rozhodujícím faktorem při bojové činnosti průzkumné skupiny „Luck“ (*Aufklärungsgruppe Luck*). Tato jednotka provedla krycí akci ve prospěch zbytku tankové armády, která se ještě před měsícem nazývala „1. italská armáda“.

Nadporučík I. oddílu 53. protiletadlového pluku má na rukávu leteckou manžetovou pásku „Afrika“ z jemné tmavě modré látky. Lemování má být teoreticky stříbrné, z hliníkového vlákna.

Důstojník má obdobný stejnokroj jako mužstvo včetně čepice a blůzy. Liší se jen hodnostním označením na náramenících. Kalhoty jezdeckého střihu má krejčovsky upravené a jeho důstojnické holínky jsou velice vzdálené předpisové obuvi užívané u průzkumných jednotek.

Nadporučík I. oddílu 53. protiletadlového pluku

Snímky na této stránce ukazují v detailu náprsní orlici, zapínání manžety rukávu a příklad výrobního a firemního značkování na rubové části blůzy.

Nahoře:

Důstojnická polní čepice původního vzoru s prošitým okolkem, který neumožňuje sklopení na uši. Vedle další vzorek polní čepice se štítkem, zjednodušené konstrukce z roku 1944 s našitou čepicovou orlicí letectva, typu „Ramcke“.

Modrá manžetová páska „Afrika“, 33 mm široká, byla používána od 25. února 1942 výlučně personálem vojenského letectva umístěným v Africe. Jiné typy byly zhotovovány jen v malých sériích. Jedna z nich, vyšitá gotickým písmem (švabachem) a uložená v Muzeu vojenského letectva (*Luftwaffe Museum*) v Uetersenu, patřila poručíkovi Marseillovi (dole). Také pásky pro válečné loďstvo, se zlatými velkými písmeny, nebyly příliš časté, protože jich byl vydán jen malý počet.

Vlevo:

Ochrana před moskyty a mouchami stejně jako nezbytnost maskování předpokládaly zavedení hnědých moskytových sítěk, které byly tropickou variantou sítěk zelených, obdobně užívaných v Evropě.

Obsluha protiletadlových děl, Tunisko, duben 1943

Blížil se čas evakuace. Na tvářích mužů se objevoval smutek a obava z nejisté budoucnosti: ústup do Itálie nebo kapitulace.

Na str. 78:

Poručík protiletadlového dělostřelectva předvádí několik zvláštností: tkaný opasek s leteckou oválnou kovovou přezkou ze slavnostního opasku (srov. na str. 38 s armádní přezkou, která se užívala častěji). Dále připrvnil na svou polní čepici se stříbrnou lemovkou šedou kovovou orlicí z „evropské“ čepice se štítkem a obdobnou kovovou orlicí si pomocí zapichovací jehlice přichytil na prsa.

Šikovatel (vlevo a nahoře), s košilí s krátkým rukávem a standardními pouštními botami z plachtoviny a kůže, má krátké kalhoty s kapsami, s látkovými stahovacími pásečky na bocích a poutky na opasek zapínanými na knoflíky.

Posádky vojenského letectva, Itálie, 1943

Ve stejné době, kdy byl zaveden armádní stejnokroj vzor 41 v barvě světlé khaki, zavedlo i vojenské letectvo (*Luftwaffe*) letní keprovou uniformu v šedomodré barvě. Tvořily ji:

Vlevo:
Označení na šedomodrý stejnokroj
– dělostřelecké nárameníky s červenými lemovkami,
– nárameníky pro létající personál a parašutisty se žlutými lemovkami,
– výsostné označení – vytkaná orlice vojenského letectva (BeVo).
– výsostné označení – vytkaná orlice vojenského letectva na soukenném podkladě,
– rukávové označení odbornosti pro řidiče (dole).

– polní čepice (str. 80 nahoře a vlevo),
– blůza (str. 80 nahoře vlevo), u mužstva s nárameníky z téhož materiálu,
– dlouhé kalhoty (str. 80 nahoře) nebo krátké kalhoty (nahore vpravo).

Další pozoruhodné součásti, vždy v šedozeleňm odstínu:

– tropická přilba (nevyobrazena),
– soukenná vycházková čepice,
– letní letecká blůza z kepru, bez kapes (vpravo),
– tkaný opasek (viz str. 135),
– brašna na náboje pro samopal vzor MP40 SMG se třemi nebo šesti oddíly (vpravo poslední typ pro parašutisty),
– závěsník na bodák,
– nosné popruhy.

Granátník tankové divize „Hermann Göring“, území Elonda, Sicílie, červenec 1943

Příslušník 1. granátnického pluku „Hermann Göring“ je vybaven výstrojní součástí, kterou převážně nosili muži oddílů Zbraní SS (*Waffen-SS*), a to maskovací bundou.

Dále je vybaven:

- Standardní tropickou lodičku vojenského letectva vzor 41.

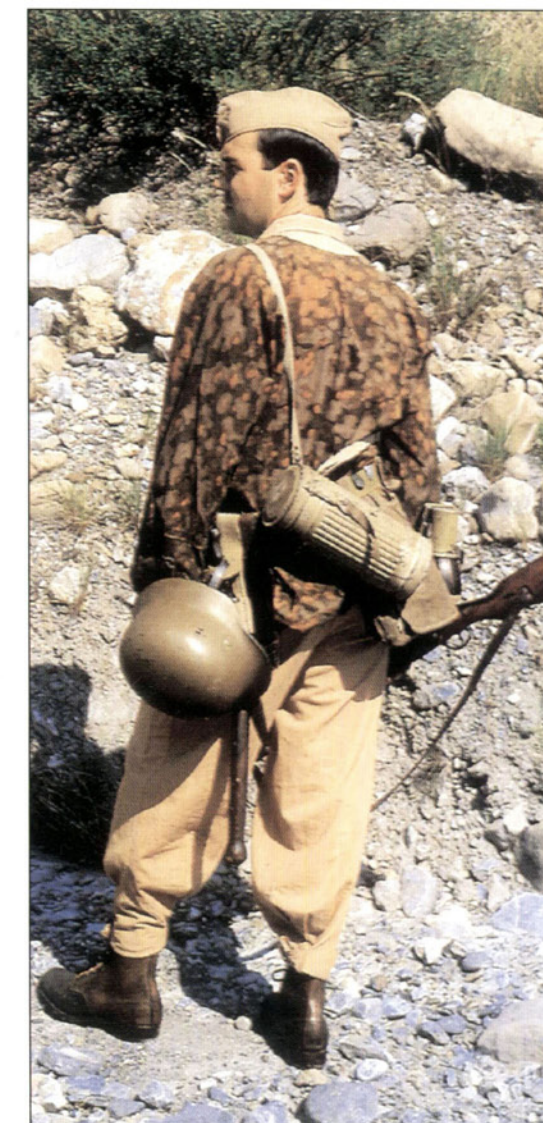
- Ocelovou přilbu vzor 35 v pískové barvě, bez označení.

- Košilí, nošenou s otevřeným límcem přes bundu.

- Maskovací bundou (*Tarnjacke*) zapínanou místo knoflíků šňorovací tkanicí. Byla vyrobena v letech 1941 až 1942 v barvách „dubových ratolestí“. Pás a rukávy jsou staženy elastickou tkanicí. Bunda je ušita z materiálu barevně odlišeného na líci (hnědošedý) a na rubu (zelenošedý). Rubový potisk je zřetelný vpředu na okrajích výstřihu. Dva svislé rozparky s přiklopkami na předních dílech umožňují přístup do kapes košile nebo blůzy. Dolní okraj bundy je zasunut do kalhot a podkasán.

- Dlouhé kalhoty žlutohnědé barvy z kepru s velkou kapsou na levé nohavici, v pase s kovovou přezkou s pásečkem a stejně jsou přichyceny i nohavice k botám.

- Kotníkové šňorovací boty kombinované z černé a hnědé kůže.

Výstroj ke granátníkově zbraní, karabině vzor Kar 98k, se skládala ze:

- sumky z černé kůže, tkaného opasku s ocelovou přezkou, bodáku vzor 84/98 na tkaném závěsníku a polní lopatky v černém koženém pouzdře. Polní láhev vzor 31 v tropickém provedení s pískově natřenou nádobkou má zavěšenou na tkaných popruzích a přichycenou k chlebníku (*Brotbeutel*).

Granátník použil za pochodu svou karabinu k nesení schránky na kulometné střelivo.

Na počátku tažení v Tunisku v létě 1942 bylo divizi „Hermann Göring“ vydáno na tisíc maskovacích souborů (kromě bund to byly i potahy na přílby), které se později používaly i v Itálii a v Rusku. Čepice typu „Ramcke“ se nosila na Sicílii.

Velitel čety v 1. mysliveckém pluku „Hermann Göring“, Sicílie, červenec 1943

Tento mladý důstojník – velitel čety – by mohl být velitelem bojovníka z předcházející stránky. Má maskovací bundu stejného typu. Pokrývka hlavy, obvykle ji nosili příslušníci divize „Hermann Göring“, se nazývala „čepice Ramcke“ (detail na str. 40). Její další pojmenování, „čepice Hermanna Meyera“, což byla přezdívka říšského maršála Göringa, vznikla z názvu útvaru, u něhož se nosila.

Velitel čety má tkaný důstojnický opasek s kovovou přezkou se dvěma trny. Pistole vzor P 08 je v pouzdře ze světle hnědé kůže na levém boku.

Polní četník u 1. divize padákových myslivců,

jižní Itálie, září 1943

Situace v Itálii byla charakterizována stále výraznější neschopností Němců udržet kontrolu nad územím, v němž operovali partyzáni. To vyžadovalo zavedení tvrdých kázeňských pravidel, která by uchovala nutné minimální zajištění spojení a zásobování a zabránila dezercím. Tuto činnost aktivně zajišťovalo polní četnictvo. Polní četník na snímku (vlevo dole) má obstojné standardní oblečení, na němž však nalezneme různé odlišné součásti:

- Čepice typu „Ramcke“ s chráničem týlu.
- Blůza vzor 41 a košile s otevřeným límcem. Nárameníky mají oranžové lemovky, tedy barvu polního četnictva. Orlice na prsou je „evropského typu“, vytká-

Vpravo:

Velice vzácný závěsný náhrdelní půlměsíkový odznak polního četnictva vojenského letectva (Luftwaffe Feldgendarmerie). Je znázorněn v detailu (dole vpravo) a má ho zavěšený na hrdle muž uprostřed, který má polní čepici vojenského letectva.

ná firmou BeVo, manžetová páska nese nápis *Feldgendarmerie*.

- Armádní závěsný náhrdelní půlměsíkový odznak polního četnictva.
- Tmavě šedomodrý tkaný opasek určený pro tropický keprový stejnokroj vojenského letectva v šedomodré barvě.
- Standardní krátké kalhoty.
- Vysoké boty z plachtoviny a kůže, v tomto období již velice vzácné (detail nahoře).

Nadporučík 1. tankového pluku 1. tankové divize, Athény, červenec 1943

Po odchodu z východní fronty v Rusku odpočívala 1. tanková divize (1. Panzerdivision) v létě 1943 po několik měsíců v Řecku. Její příslušníci měli být přestrojeni do tropických stejnokrojů, ovšem tradice vytrvale ovlivňovala vzhled jejich uniforem, především v označení druhu vojska s drobnými porušeními předepsaných vzorů, což dokazují dobové fotografie.

Nadporučík tankových jednotek má na sobě :

- Důstojnickou tankistickou lodičku vzor 38 se stříbřitou lemou horního dílu a růžovou lemou podle druhu vojska na čelní části (zrušena v červenci 1942). Orlice je typu BeVo, vyšitá ve stříbřitém hliníkovém dracounu na černém soukenném podkladu. Kokarda je ze stříbřitého dracounu a červeného a černého hedvábí.

- Sluneční brýle.

- Khaki košile s černou vázankou, oboje bavlněné.

- Blůzu vzor 42 s neskládanými kapsami, s obvyklými označeními tankistů z černé tankistické blůzy – černými růžově lemovanými výložkami s umrlčí lebkou a hnáty z bílého plechu, upevněnou dvěma přichytkami. Orlice nad pravou kapsou je vyšita stříbřitým dracounem na černém soukenném podkladu, nárameníky mají růžové lemovky. Na levé kapse má Tankový bojový odznak a v knoflíkové dírci stuhu Železného kříže 2. třídy.

- Krátké khaki bavlněné kalhoty.

- Tmavě zelené vlněné podkolenky určené pro šněrovací boty.

- Opasek a pouzdro na pistoli z černé kůže a polní brašnu s mapami ze světle hnědé kůže.

V ruce drží tanková sluchátka, hrdelní mikrofon a kabel se zástrčkou a přepínačem.

Mužstvo a poddůstojníci nosili obdobnou jednodušší uniformu. Někteří důstojníci si ponechali čepice se štítkem „staršího vzoru“.

Desátník 15. divize pancéřových granátníků, Sicílie, červenec 1943

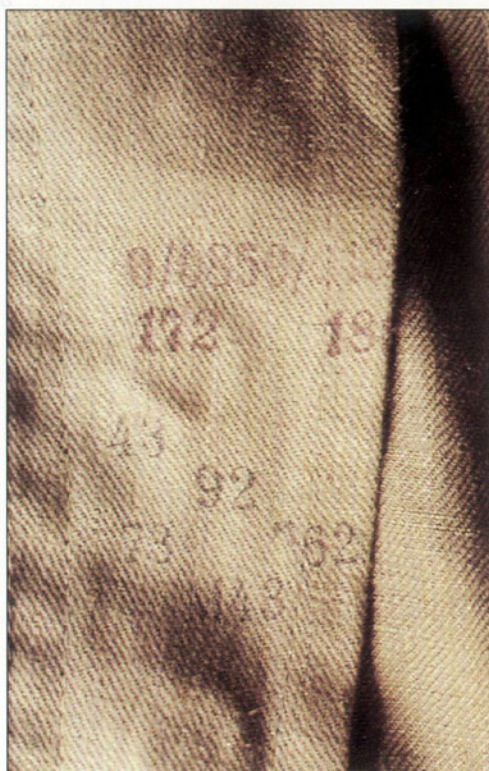

15. divize pancéřových granátníků (15. Pz. - Gren. - Div.) byla jedním ze svazů spěchajících na Sicílii posílit zbytky tankové armády „Afrika“ a zabránit tak Spojencům vylodit se na tomto ostrově, což měla být předehra k invazi do jižní Evropy.

Střelec z kulometu je oblečen do tropického stejnokroje vzor 43, blůzy a dlouhých kalhot, které bylo možno vidět v Africe jen ojediněle. Přílba vzor 35 je natřena okrově žlutou barvou. Tkaná a kožená výstroj odpovídá zbrani, tedy lehkému kulometu MG 34 LMG. Skládací polní lopatka vzor 40 je zastrčena za opasek a připravena k použití. Plátěné pouzdro na pistoli, lemované kůží, bylo údajně používáno i v Africe spolu s předepsanými koženými typy a také s variantou, která měla plátno jen na vnitřní části pouzdra u těla.

Zelenožlutá košile je zhotovena z italské bavlněné tkaniny. Manžetová páska „Afrika“ dokazuje, že se tento pancéřový granátník zúčastnil tažení tankové armády a po svém přesunu byl ihned začleněn do této nové jednotky.

Desátník 15. divize pancéřových granátníků, Sicílie, červenec 1943

Původní výložka a orlice našitá přes přiklopku kapsy tropické blůzy vzor 43. Snímek vlevo ukazuje výrobní a velikostní razítka na rubu blůzy.

Střelec 4. policejního tankového průzkumného oddílu SS, Řecko, květen 1943

Strželec SS s Útočným pěchotním odznakem je zkušeným ostrostřelcem. Po reorganizaci na průzkumný prapor divize řídí motocykl BMW s postranním vozíkem. Na sobě má kompletní tropický stejnokroj SS:

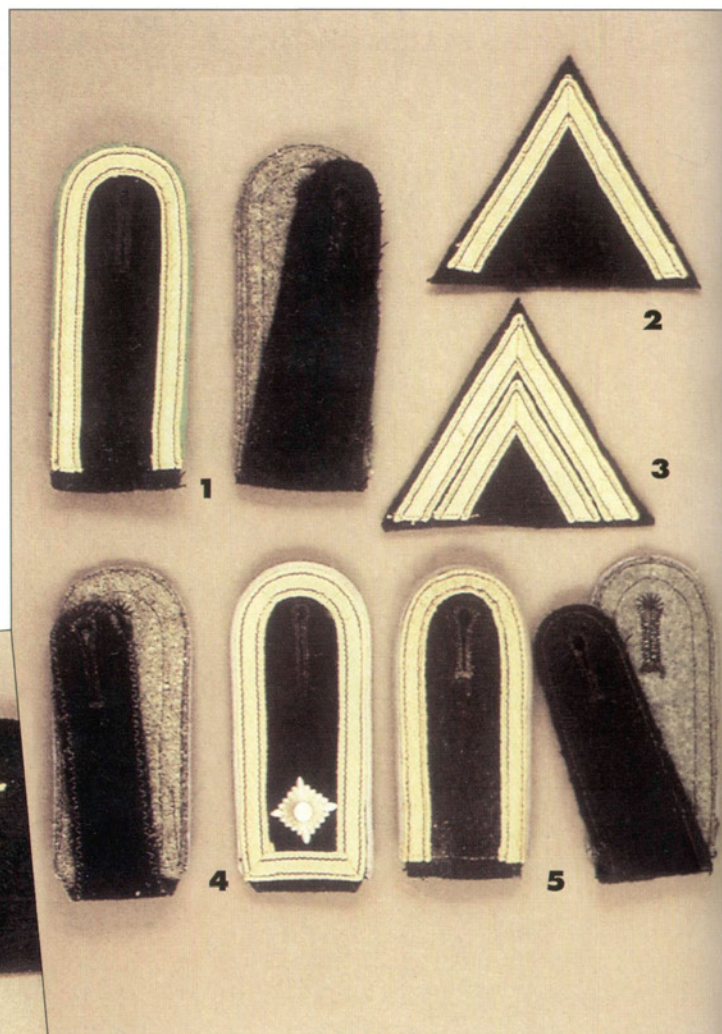
- Polní čepice se žlutým výsostným označením – orlicí a žlutou lebkou s hnátý, oboje na černém podkladu (nahore vpravo).

- První typ blůzy se skládanými kapsami. Hodnostní označení na výložkách a manžetové pásky se na tropických stejnokrojích nosily jen zřídka.

- Tkané závěsné popruhy.
- Dlouhé kalhoty vzor 42 v pískové barvě z bavlněného kepru.

- Vysoké tropické boty SS z plachtoviny a kůže.

Označení na tropické stejnokroje Zbraní SS

Nahoře:

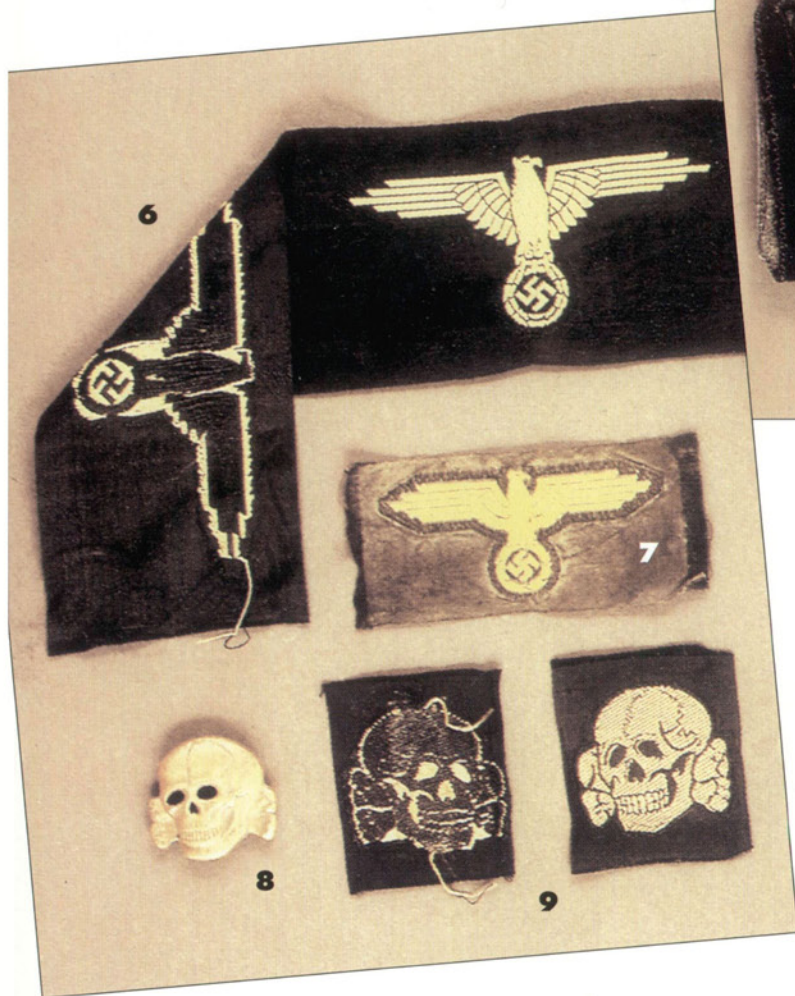
Nárameníky a rukávové klíny:

1. SS-Unterscharführer (četař).
2. SS-Sturmmann (svobodník) – jednoduchý klín.
3. SS-Rottenführer (desátník) – dvojitý klín.
4. SS-Oberscharführer (rotmistr) – nárameníky motorizované dopravní jednotky.
5. SS-Unterscharführer (četař), horská jednotka.

Vlevo:

Čepicová a rukávová označení :

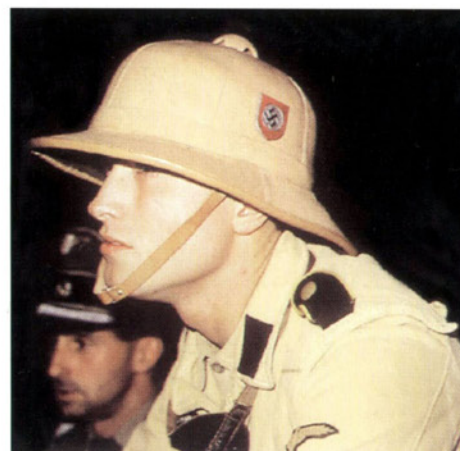
6. Orlice na rukáv, rub a líc.
7. Orlice na polní čepici – lodičku.
8. Čepicový odznak umrlčí lebky s hnáty ze žlutého kovu.
9. Vyšitá umrlčí lebka s hnáty na polní čepici – lodičku. Vytkaná od firmy BeVo, rub a líc.

Rotmistr brigády

„Říšský vedoucí SS“,

Korsika, srpen 1943

Stejnokroj SS-Oberscharführera der Brigade „Reichsführer SS“ (rotmistr) dokumentuje kombinaci tropických a „evropských“ stejnokrojových a výstrojních součástí tak, jak se podle dobových fotografií nosily v Ajacciu:

- Tropická přilba pro vojenské letectvo (detail nahoře vpravo), na níž je připevněn kovový štítek Zbraní SS (Waffen-SS).
- Celuloidové ochranné brýle vzor 43.
- Bavlněná košile v pískově žluté barvě podle vzoru italské košile do buše, s prodlouženým volným sedlem sloužícím jako příklopka náprsních kapes. Nárameníky mají světle modré lemovky určené pro motorizované dopravní jednotky,
- Krátké kalhoty s kovovými háčky na opasek směřujícími dolů, což bylo charakteristické pro stejnokrojové kalhoty vyráběné pro polovojenské jednotky NSDAP.
- Opasek, pouzdro na pistoli a polo vysoké pochodové boty (Knobelbecher, tzv. půllitry) z načerněné kůže.

Dole:

Tropické krátké i dlouhé kalhoty užívané u Zbraní SS. Existují i různé varianty z vroubkované látky a s dalšími rozdíly v konstrukci.

Rotmistr útočné brigády „Říšský vedoucí SS“,

Korsika, září 1943

Dříve, než se na Korsice vylodily francouzské síly, německé jednotky, znepokojované korsickými bojovníky odporu, opustily „Ostrov krásy“ a přepluly do Itálie.

SS-Oberscharführer, velitel čtyř motocyklových spojek 35. pluku pancéřových granátníků, je oblečen do speciálního oděvu pro motocyklisty, který byl vlastně stejný jako u armádních jednotek:

- Polní čepice v pískově okrové barvě se standardním tropickým označením Zbraní SS.

- Motocyklistický plášť ze silné plachtoviny, nošený přes ostatní výstroj. Střih je stejný jako u armády, knoflíky jsou z náhradního umělého materiálu.

- Kalhoty vzor 42 (*Keilhose*) z pískové bavlněné tkaniny.

- Černé kožené šněrovací kotníkové boty.

- Olivově zelené plátěné rukavice zesílené skopovicí (nebo jemnou kůží) a stažené pásečkem s třecí přezkou.

- Samopal vzor 40 je zavěšený kolem krku na tkaném popruhu s koženými poutky.

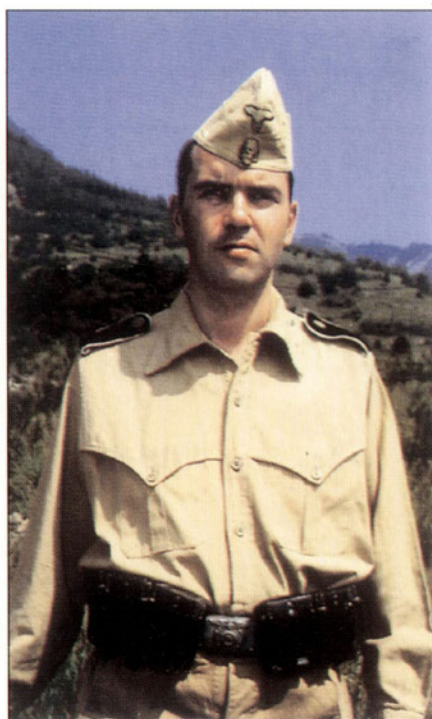
Granátník 35. pluku pancéřových granátníků SS, Korsika, září 1943

Na granátníkově SS z Útočné brigády „Říšský vedoucí SS“ lze vidět různé další prvky tropického stejnokroje příslušníků Zbraní SS:

- Lodička z bavlněného kepru se stejnými výstřnými označeními jako na předešlé stránce.
- Přilba vzor 42 s pískovým nátěrem bez označení.
- Košile s prodlouženým volným sedlem. Jeho přední cípy sloužily jako příklopky na náprsní kapsy a zadní nepřítá část sedla umožňovala provětrávat horní část košile. Původní nárameníky z černého sukna jsou navléknuty na široké poutko a přichyceny tečkovaným stejnokrojovým knoflíčkem z umělé hmoty do obšité díry u límce. Ostatní košilové knoflíky jsou z umělé hmoty.

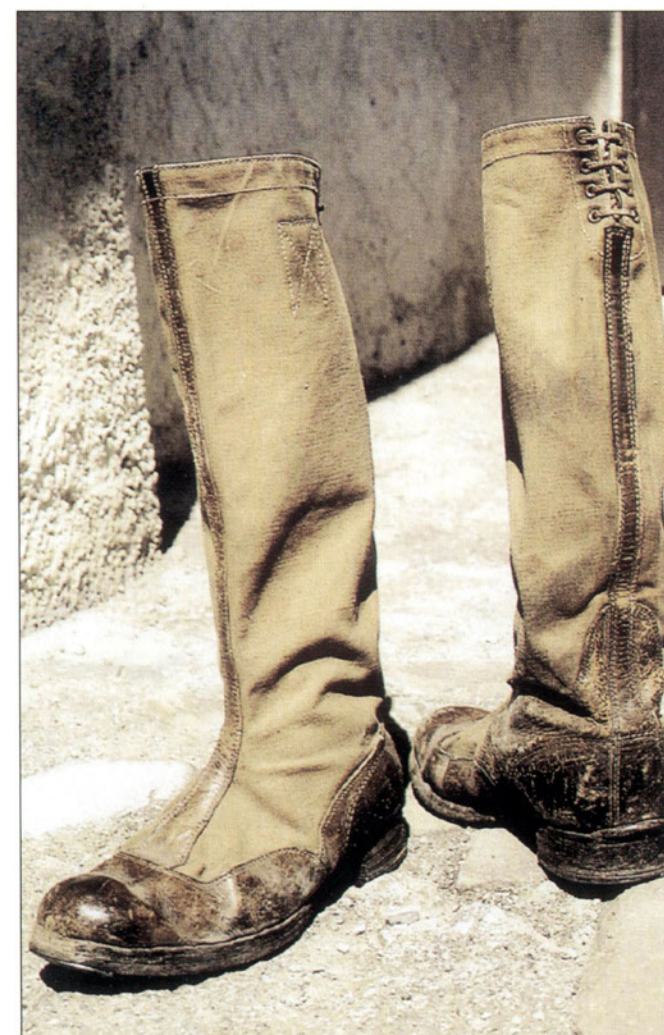
- Krátké kalhoty jsou ze stejné žlutookrové bavlněné látky jako košile. Kožený opasek je navlečen do šesti háků z tečkovaného a pískově natřeného kovu, otočených konci dolů. Tyto háky byly typické pro kalhoty, které nosili příslušníci NSDAP a jejich

polovojenských organizací.

Detail bot příslušníků Zbraní SS, opět z plachtoviny a kůže.

Karabina vzor Kar 98 k a její kožená výbava.

Samohybné dělostřelectvo, Salerno, jižní Itálie, léto 1943

Blůza vzor 43 na obrázku není předpisovým stejnokrojem. Byla inspirována dobovými dokumentárními záběry. Dělostřelci na snímku si totiž místo předepsaných výložek (*Litzen*) našili na límce proužky světlé khaki látky s červenou lemovkou a na ně si připíchli kovové lebky. Látka použitá pro blůzy vzor 43 je velice světlá a je pravděpodobně z italských zásob. Knoflíky jsou stejné jako u stejnokrojů vojenského letectva.

Užívání ukořistěných vozidel nepřítele bylo v Itálii běžné, i když ne tak časté jako v severní Africe, protože počet úspěšných německých protiútoků klesal.

Střelec z těžkého kulometu

18. policejního pluku horských myslivců, Řecko, srpen 1943

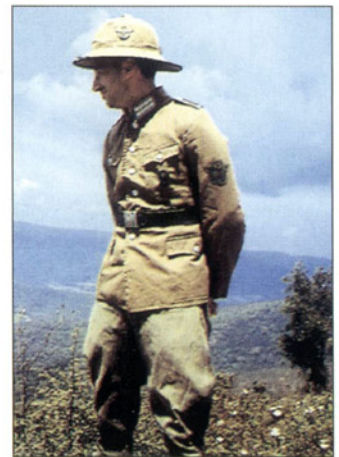
Od října 1944 byl 18. policejní pluk (*Polizei – Gebirgsjägerregiment 18*) jediným „horským“ útvarem německé policie. Od roku 1941 působil v Norsku, později, podobně jako mnoho dalších policejních jednotek, na Balkáně.

Vzhled tohoto střelce z kulometu vzor MG 37 (t) je typický. Kombinace jeho vybavení působí skutečně jako výplod bláznivého policejního skladníka:

- zelená přilba vzor 35 s policejním štítkem,
- košile s prodlouženým volným sedlem a krátké kalhoty, oboje pro Zbraně SS (*Waffen-SS*),
- okrové ponožky a načerněné, původně hnědé, horské boty (*Bergschuhe*),
- černý kožený opasek s duralovou přezkou,
- chlebník v barvě policejní zeleně a polní láhev v plátěném obalu,
- pistole vzor P 38 v běžném koženém pouzdru,
- triedr vzor 08 (*Dienstglass*).

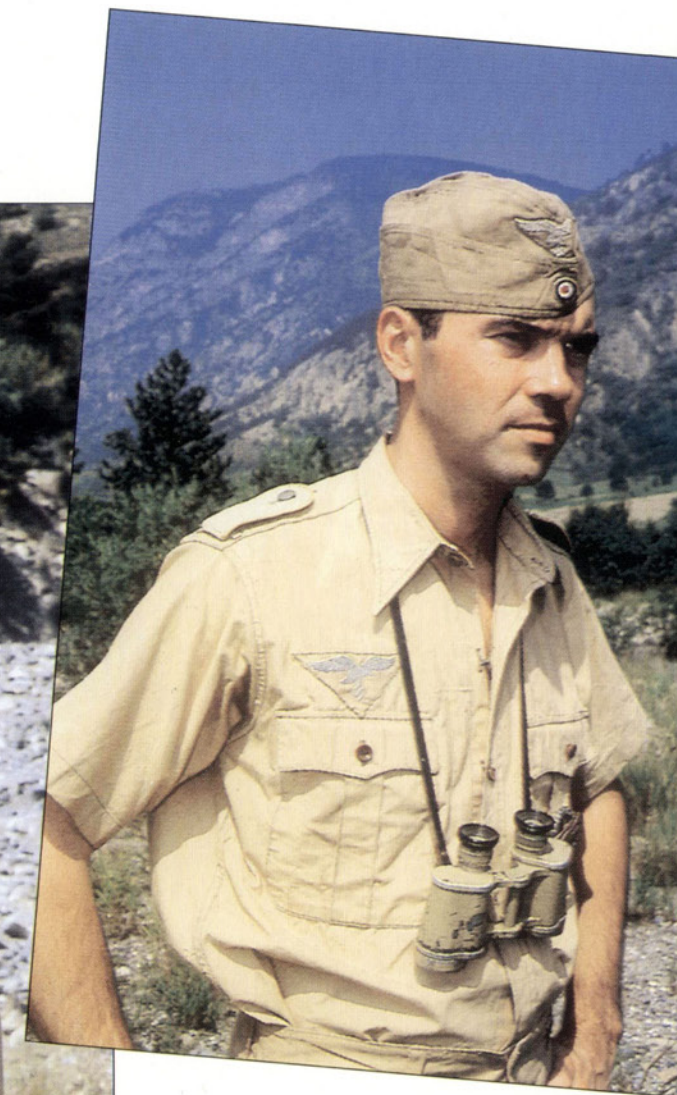
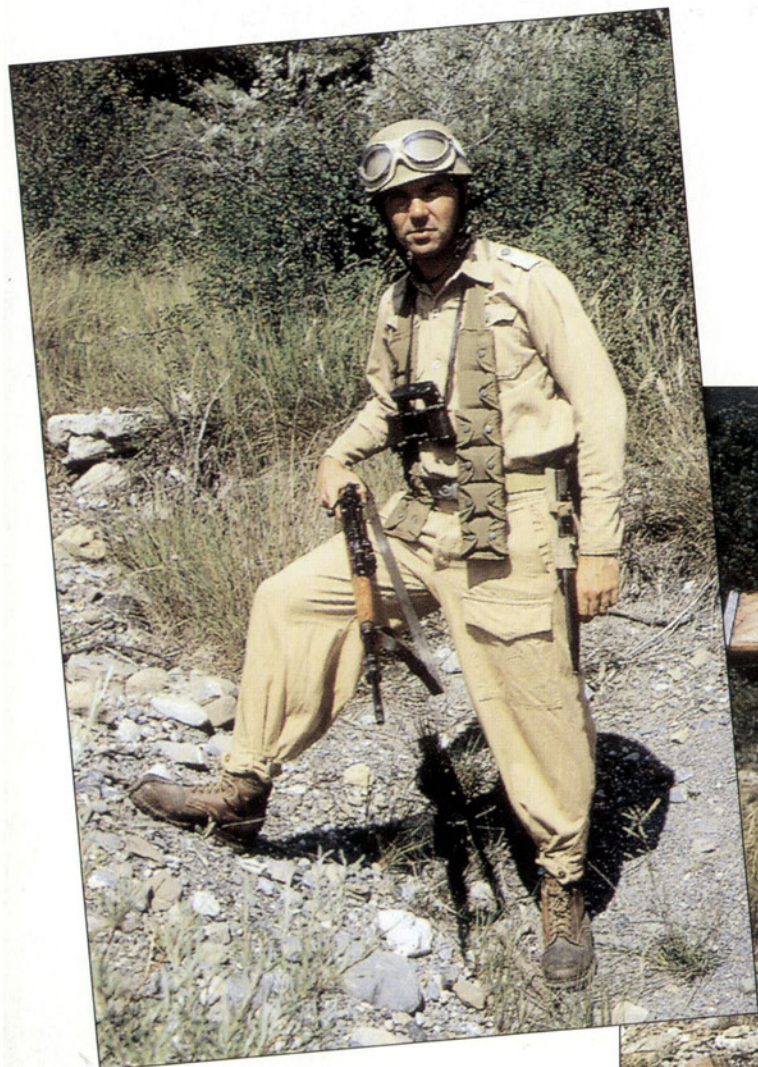
Těžký kulomet vzor MG 37 (t) je českého původu (ZB 37), podstavec přenáší jiný muž obsluhy. U této jednotky je možné nalézt další armádní stejnokrojové součásti i vojenského lektva, jako například dlouhé kalhoty, zdánlivě khaki pláště, stejně jako armádní blůzy vzor 40. Strůj a řemení byly kožené.

Dva další policisté (nahore vpravo, ve středu a vpravo dole) předvádějí tropickou variantu kabátu (*Rock*) ze zelenomodrého sukna se čtyřmi kapsami. Plechové policejní označení je i na tropické přilbě. Na ocelové přilbě se nosil štítek s policejní orlicí vlevo a štítek Zbraní SS s hákovým křížem na pravé straně. Pískově natřená ocelová přilba nese policejní označení v podobě obtisku, který však časem velice utrpěl.

Parašutisté Salerno, Itálie,

3. pluku padákových myslivců, září 1943

V září 1943 přešla Itálie na stranu Spojenců. Příslušníci 3. a 4. pluku padákových myslivců (*Fallschirmjäger-Regiment*) byli spěšně nasazeni proti vážné hrozbě: Spojenci se vylodili u Salerno.

Ostřelovač (*Scharfschütze*) má typický stejnokroj, jaký se nosil v průběhu afrického a italského tažení:

- ocelová parašutistická přilba vzor 38 s nátěrem v pískové barvě a žlutookrová polní čepice-lodička, jaká se nosila v týlových prostorech,
- ochranné motoristické brýle,
- košile s dlouhým nebo s krátkým rukávem se zlatožluté lemovanými nárameníky,
- široké kalhoty s velkou kapsou na levé nohavici,
- kožené horské boty, zvláště upravené pro toto bojiště,
- speciální výstroj pro ostřelovače s karabinou vzor Kar 98 k pro parašutistické jednotky: optický zaměřovač (hledí) vzor ZF 4 s bakelitovým pouzdrům v pískové barvě, triedr 6 x 30, bodák, sumkový závěsný dvojitý pás z khaki plátna.

Ocelová přilba vzor 35 na str. 100 dokumentuje potíže, k nimž docházelo při vystrojování speciálními přilbami, a to i v období intenzivních bojů, což bylo docela obvyklým jevem. V Itálii se stalo běžným zvykem nosit letecká hodnostní označení na výložkách. Znázorněné stejnokroje a výstroj jsou typické pro italské bojiště.

Řidič motocyklového polopásového vozidla (*NSU-Kettenrad*) má na hlavě tropickou přilbu, ale na dosah ruky má také svou ocelovou přilbu. Má závěsný sumkový nábojový pás odlišný od vyobrazeného na str. 99.

Dole je tropický maskovací stanový dílec a na něm oba typy závěsných nábojových pásů pro parašutisty.

Organizace Todt

léta 1943–1944

Rozptýlení pracovníků Organizace Todt (dále O. T.) v zázemí všech bojišť vedlo k přizpůsobení jejich stejnokrojů letnímu středomořskému podnebí, a to zvláště v Řecku, kde byla většina snímků zhotovena. Stejně jako u vojenských jednotek byly první stejnokroje upravovány z pracovních a letních cvičných stejnokrojů, které byly světlejší než soukenné uniformy. Ve druhé fázi byly již zavedeny speciální stejnokroje. K vybavení příslušníků O. T., kteří byli ve všech zemích okupované Evropy často získáváni pod nátlakem, byly využívány i ukořistěné zásoby cizích stejnokrojů a výstroje.

Následující součásti umožňují stejnokroje Todtovy organizace rekonstruovat:

Na této stránce je olivově hnědá pracovní uniforma pro mužstvo O. T. (*O. T. – Mannschaften*) s tištěnou rukávovou páskou. Střih blůzy je odvozen od vzoru 40 pro O. T. Muž má jednoduché kalhoty, ocelovou přilbu vzor 35 s pískovým náterem a je ozbrojen francouzskou puškou Lebel a má rovněž

francouzskou polní láhev vzor 35. Jako vnější označení se nosila jen rukávová páska „Org. Todt“, pásku s háčkovým křížem bylo při vlastním budování obranných objektů vidět jen vzácně.

Vlevo:

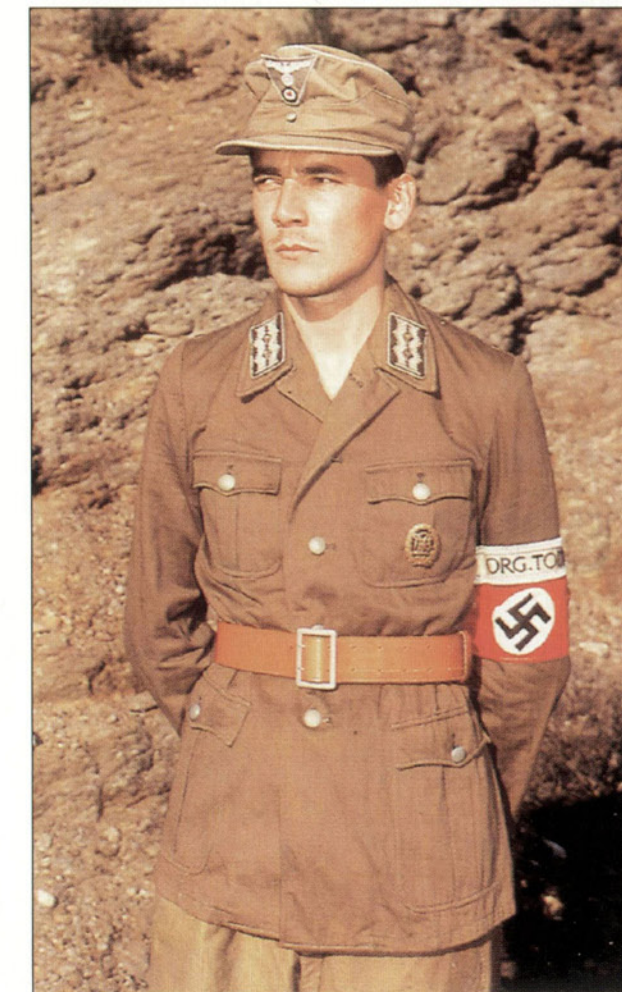
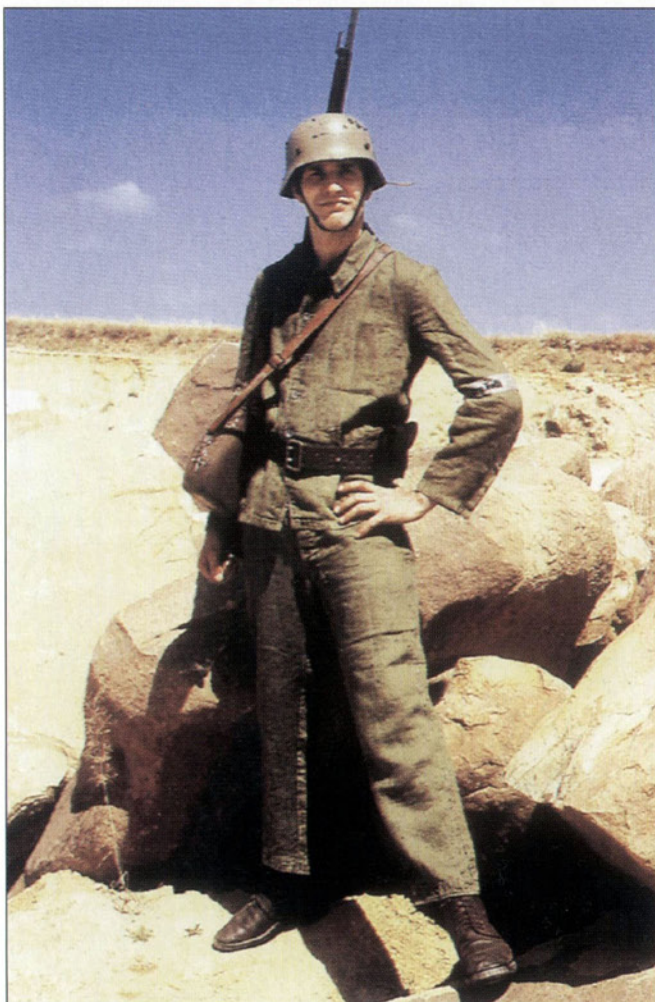
Obrana budovaných objektů a palebných postavení byla zajišťována krycími jednotkami (*Schutzkommando*), které byly utvářeny od roku 1940. Jejich stejnokroj byl vlastně jen variantou dříve uvedených uniform s tropickými přilbami a krátkými kalhotami.

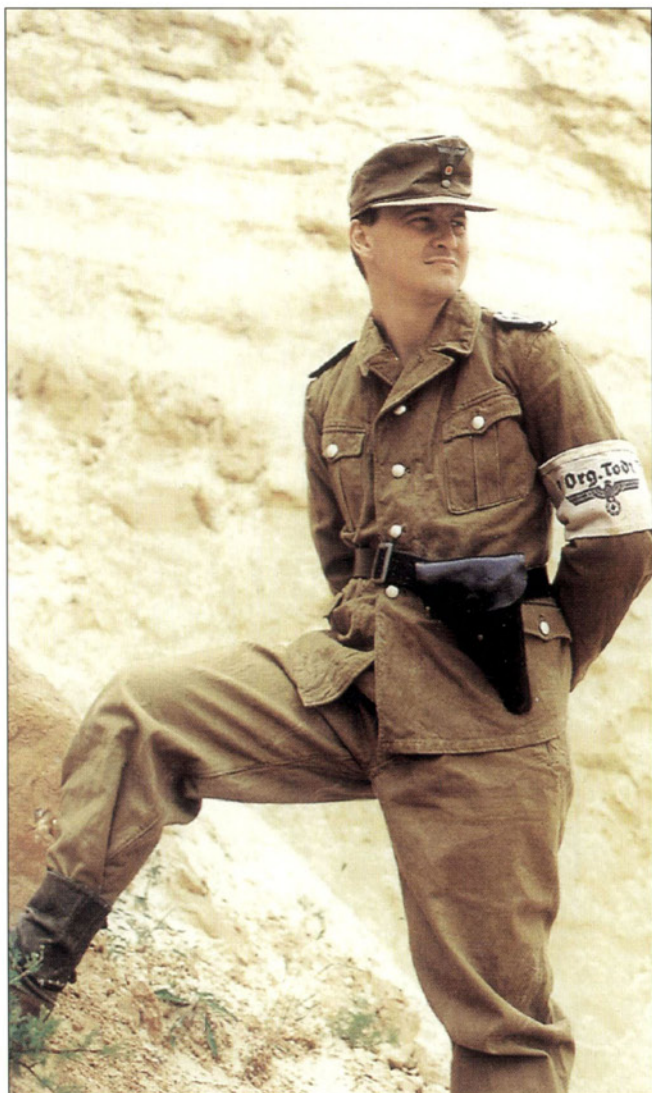

Poddůstojník – spojař má pískově žlutou ocelovou přilbu vojenského letectva, zatímco jeho blůza mu byla přidělena jako varianta armádní a důstojnické tropické blůzy. Nenosal také rukávovou pásku, což se praktikovalo při stavebních pracích nebo... před kapitulací.

Vpravo:

Důstojník O. T. vyšší hodnosti (*Hauptbauleiter*, hlavní stavbyvedoucí) v tropické verzi stejnokroje vzor 40. Hodnost má na límcových výložkách ve speciálním provedení a rukávová páska má stříbrnou lemku stejně jako horní část dýnka jeho čepice. V porovnání s vojenskou polní čepicí je uzavřenější a nemá větrací otvory.

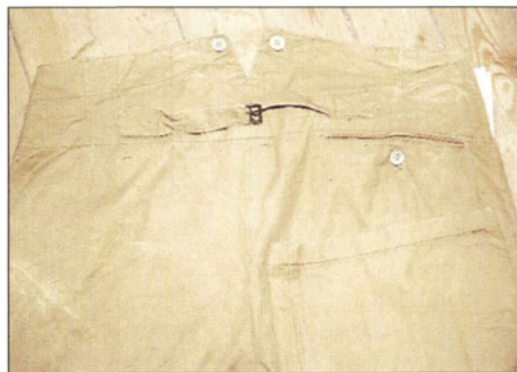

Varianta stejno-
kroje vzor 40 pro
důstojníky vyšších
hodností. Bílá ruká-
vová páska s čer-
ným potiskem byla
zavedena v roce
1944, na rozdíl od
dřívější žluté.

Vpravo:
Detaily blůzy vzor 40
přizpůsobené pro
důstojníky a dole
detaily dlouhých
kalhot. Razítka „Org.
Todt.“ jsou dobře
viditelná.

Řidič 4. pluku NSKK, Libye, říjen 1941

Vystrojení vojenského letectva (*Luftwaffe*) bylo převzato pro svůj střih a pohodlnost i dalšími polovojenskými organizacemi. Proto také oblečení mladého muže NSKK (Národně socialistického automobilového sboru – *Nationalsozialistisches Kraftwagenkorps*) odpovídá této základní myšlence a tvoří jej :

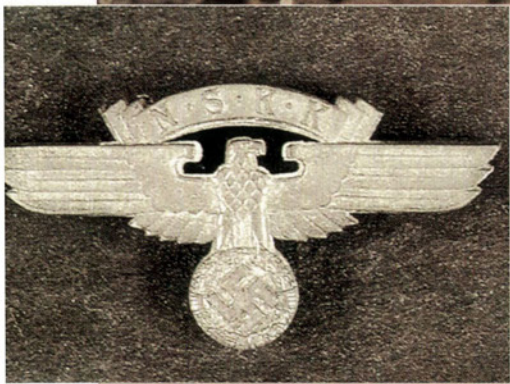
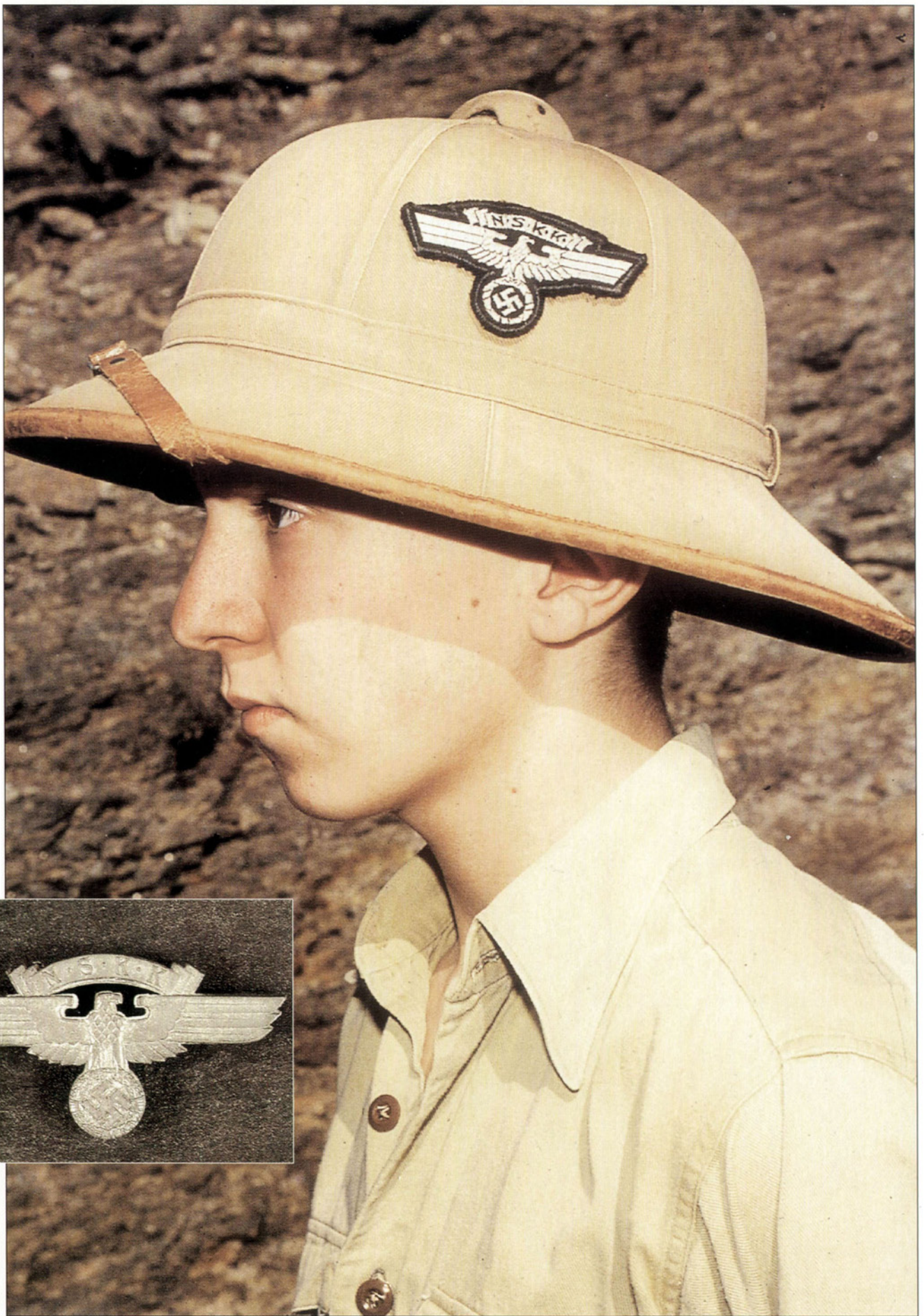
- ocelová přilba natřená pískovou barvou, bez označení nebo též tropická přilba se speciální našitou orlicí NSKK ze stříbřitého dracounu na černém podkladu na levé straně přilby (str. 106),
- košile vojenského letectva s náramníkem pouze na pravém rameni a našitá orlice NSKK na levém nadloktí rukávu,
- standardní krátké kalhoty vojenského letectva,
- černé kožené kotníkové boty a šedé ponožky,
- důstojnický kožený opasek.

Standardní čepici – lodičku z černého sukna nosili příslušníci NSKK. Měla trojúhelník v barvě skupiny NSKK na levé straně čepice a příležitostně ji bylo vidět i v Africe.

Str. 106 – výřez:

Detailní snímek plechové orlice NSKK, někdy připevňované na tropickou korkovou přilbu.

Francouzský dobrovolník NSKK, Itálie, léto 1944

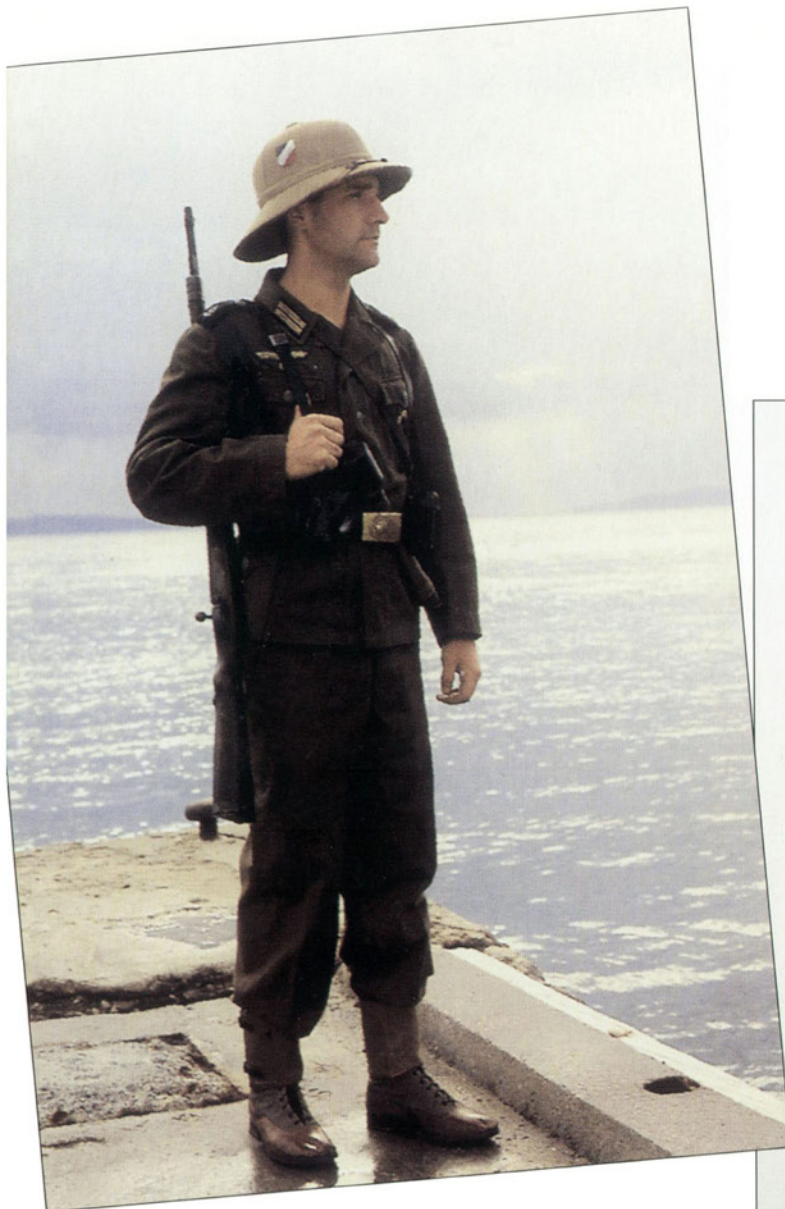

Mezi polovojské formace, vstrojené tropickými stejnokroji, patří NSKK, Národně socialistický automobilový sbor, který byl součástí NSDAP.

Nejčastěji nošeným stejnokrojem byl tropický stejnokroj vojenského letectva vzor 41. Francouzský dobrovolník má však původní blůzu s originálními označeními. Její střih se hlásí k jednodušším vzorům pro horké oblasti, jako je rákosově zelená armádní pracovní uniforma (viz str. 121) s řadou knoflíků dosahující až k límci. Blůza byla doplněna límcem z hnědého sukna stejného typu jako pro Říšskou pracovní službu (*Reichsarbeitsdienst*) a též emblémy NSKK. Francouzský národní vichistický štít byl někdy také na levém rukávu.

Levá strana tropické přílby vojenského letectva (*Luftwaffe*) nese emblém NSKK, obvykle umístovaný na levém rukávu. Nárameníky s tmavě modrými lemovkami jsou bohužel nedostupné.

Dělostřelci pobřežního dělostřelectva, Egejské moře, léto 1943

V porovnání s armádou a vojenským letectvem mělo německé válečné loďstvo (*Kriegsmarine*) zpoždění a své „tropické“ stejnokroje pouze přizpůsobilo dobovým potřebám. V prosinci 1941 bylo zavedeno praktičtější bavlněné khaki oblečení, které nahradilo bílé bavlněné stejnokroje i bílé vycházkové uniformy, jež ovšem příslušníci pobřežních jednotek válečného námořnictva stejně neměli právo nosit. V únoru 1942 měl dělostřelec následující předepsané součásti:

- Blůzu z bavlněného kepru podobnou armádní, s řadou knoflíků dosahující až k límci, a s kapsami rovněž zapínanými na knoflíky. Knoflíky byly z šedého kovu a měly emblém kotvy, který se objevoval též na náramenících stejně jako na původních „evropských“ blůzách v barvě polní šedi. Odznak pobřežního námořního dělostřelectva byl udělován od června 1940 a připevňoval se na levou náprsní kapsu blůzy.

- Jednoduché kalhoty ze stejného materiálu jako blůza, se všitým látkovým páskem. Nohavice jsou zasunuty do plátěných spinek s koženými řemínky. V pase je pod páskem vpravo všitá malá kapsička na hodinky.

- Boty ze světle hnědé kůže a šedozelené

plachtoviny, vyskytovaly se však také boty námořnického vzoru.

- Kožená výstroj ke karabině vzor Kar 98k, černý kožený opasek s přezkou ze žlutého kovu.

Jako pokrývky hlavy se nosily korkové přilby potažené plátnem a lodičky v pískové barvě zavedené na počátku léta 1942. Zelená a žlutá výsostná označení byla stejná jako na soukenné lodičce v barvě polní šedi. Plechový štítek na tropické přilbě nebyl tak silný jako armádní štítek a neměl vroubený okraj.

Výdej těchto stejnokrojů byl omezen na jednotky pobřežního dělostřelectva umístěné v různých částech Evropy. Původní bílé stejnokroje námořnictva určené pro horké oblasti bylo možné snadno obarvit místními prostředky na barvu khaki, která byla velice podobná barvě armádního stejnokroje vzor 40.

Košile, která se běžně nosila pod blůzou, byla doplňována černou nebo okrovou vázankou. Na těchto snímcích měli vojáci zřejmě jen nátělníky.

Svobodník bezpečnostní jednotky válečného loďstva, Řecko, 1943

se zlatožlutě vyšitými označeními na hnědém podkladu.

– Blůza velice podobná vzoru vojenského letectva, zapínaná na řadu pěti knoflíků a s falešnými našitými manžetami. Límeček je bez výložek, žlutá orlice na hnědém podkladu je našita nad pravou náprsní kapsou, hodnost je vyznačena tmavě modrým klínem na levém rukávu – klín je našit na samostatné podložce z téže látky, jako je blůza, z obdobného materiálu jsou i navlékací nárameníky.

– Rovné kalhoty, zastrčené do spinek z plachtoviny s koženými řemínky.

– Kotníkové šněrovací boty z plachtoviny a kůže stejně jako v armádě.

– Standardní kožená a tkaná výstroj. Námořnická přezka ze žlutého kovu byla přestříkána zelenou barvou.

Dole:

Detaily dlouhých a krátkých kalhot používaných ve válečném loďstvu.

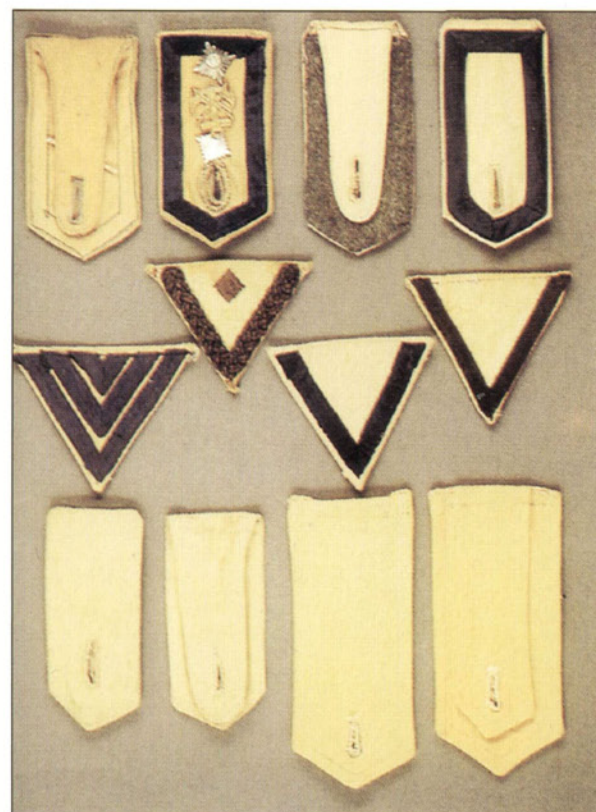
Německé válečné loďstvo mělo sice ve Středomoří jen malý počet mužů (1 500 mužů lodních posádek), přesto bylo pro ně zavedeno několik druhů stejnokrojů. Muž na snímku má kombinaci stejnokroje přijatou v létě 1941 s prvky tropického oblečení z počátku roku 1942. Stejnokroj tedy tvoří:

– Polní čepice ve světlé khaki barvě

Posádka torpédového člunu, Jaderské moře, léto 1944

Tropická hodnostní označení válečného loďstva pro bocmany (nárameníky) a námořní poddůstojníky (rukávové klíny).

Další tropické součásti stejnokrojů válečného loďstva:
– košile s krátkým rukávem bez náprsních kapes (nahore),
– krátké kalhoty nebo kalhoty do vysokých bot.

Koncem roku 1943 se projevila snaha o zjednodušení stejnokrojů. Znázorněné uniformy ve variantách pro důstojníky, bocmany, námořní poddůstojníky a námořníky tvoří následující součásti:

- Polní čepice s tropickými nebo „evropskými“ výstavnými označeními našitými na tmavě modrém podkladu. V mnoha případech je čepice v odstínech pískové barvy s jedním nebo dvěma větracími otvory po stranách (vlevo nahoře a dole).
- Ukořistěné britské sluneční brýle (nahore a na protější stránce).
- Blůza bez falešných manžet v okrově hnědém odstínu, knoflíky z umělé hmoty. Bocmani a poddůstojníci měli prýmký na náramenících a rukávech z modré tkaničky (str. 113 uprostřed). Na některých blúzách bocmanů byly okrově hnědé prýmký.

Na čepicích důstojníků byly někdy našité i zlatožluté lemovky na okraji bočních dílů. Příležitostně byla také používána „evropská“ výstavná označení na zeleném podkladu.

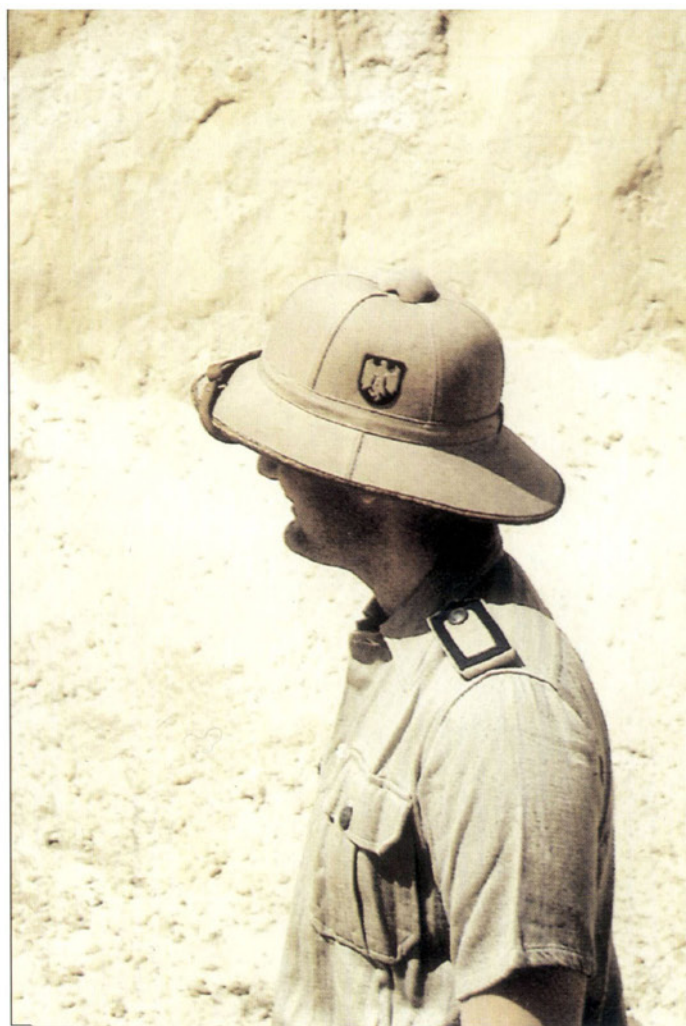
Vlevo:
Detaily rubu blůzy, výrobní razítka a odnímatelné knoflíky z náhradního umělého materiálu.

Vrchní námořní poddůstojník, Libye, 1942

Tento námořník (vrchní námořní poddůstojník, *Obermaat*) patřil ke štábu válečného loďstva v Tripolisu, jehož úkolem bylo koordinovat přesuny materiálu mezi Evropou a severní Afrikou. Má na sobě velice světlý stejnokroj, jaký se nosil na palubách plavidel:

- tropická přilba nebo lodička,
- košile s krátkým rukávem se skládanými náprsními kapsami. Kovovou orlici nad pravou kapsou nosili někdy poddůstojníci. Na snímku je vrchní námořní poddůstojník (*Obermaat*), jehož hodnost je dobře znatelná na náramenících. Barevný odstín košile je charakteristický pro válečné loďstvo, kalhoty s krytým poklopem se stahovacími pásečky na bocích (předpisové námořnické kalhoty měly zapínání na bocích a přední díl byl vcelku).

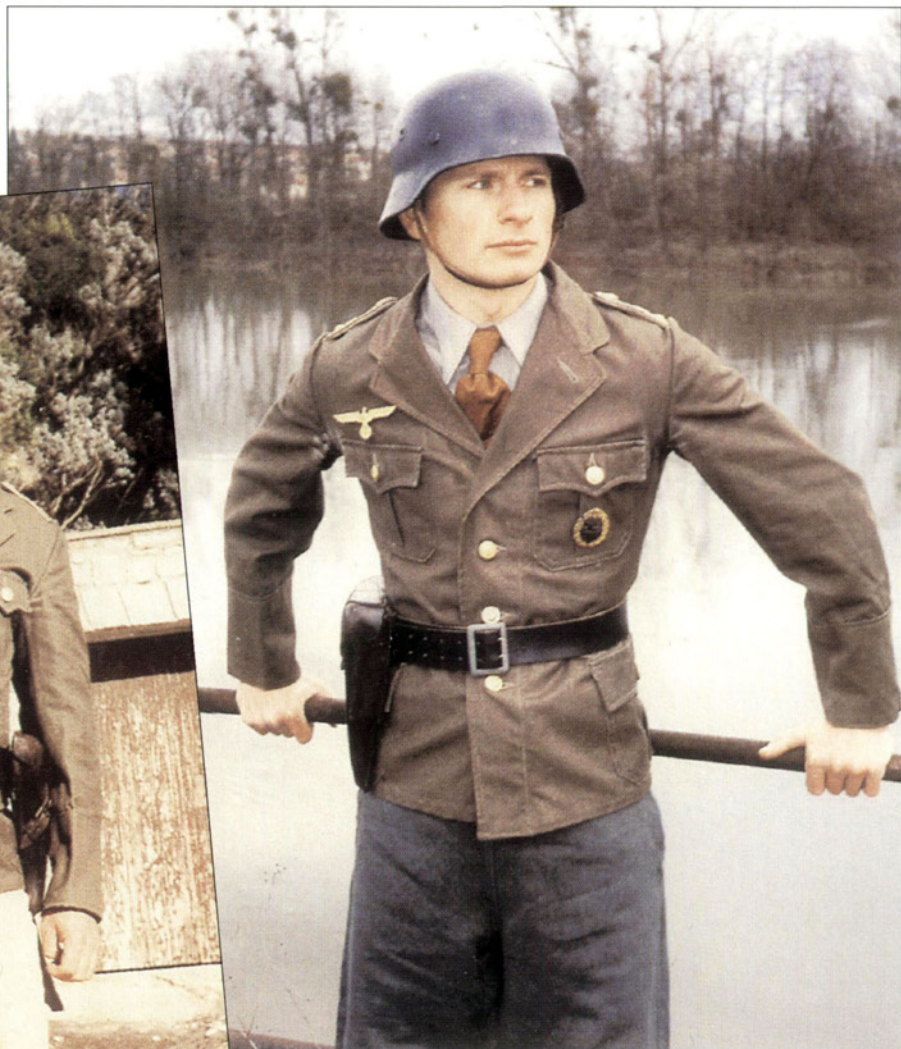
Dalšími součástmi stejnokroje byly krátké kalhoty se šikmými všitými kapsami, zapínané na knoflík (nahore) nebo námořnické kalhoty.

Šněrovací boty byly z kůže a plachtoviny. U válečného loďstva se častěji vyskytovaly v zeleném odstínu než v okrově hnědém.

K slavnostnímu stejnokroji se nosila tropická přilba s orlicí ze žlutého kovu na čelní části, zatímco po stranách byly štítky s orlicí a státními barvami, které však byly někdy při čelní dekoraci vynechávány. Orlici z bílého kovu nosili námořní úředníci, ostatní ji měli ze žlutého kovu. Uvedená označení jsou vyobrazena na str. 16.

Důstojníci pobřežního dělostřelectva,

Řecko,
léto 1944

Důstojníci pobřežního dělostřelectva (*Küstenartillerie*) nosili bavlněný khaki stejnokroj se skládanými kapsami s příklopkou, přizpůsobený v průběhu léta 1941. Zdá se, že byl určen pro obsluhu pobřežního dělostřelectva bojujícího ve Středomoří (viz též str. 108, 109). Kovová orlice na prsou byla vyrobena ve Francii.

Knoflíky, kromě nárameníkových, nebyly přišity, ale speciálně přichyceny do dvojité lišty pomocí drátěného kroužku (viz str. 113). Nárameníkové knoflíky byly připevněny šňůrkou protaženou obšitým otvorem u límce, a tak přidržovaly i vlastní nárameníky.

Dělostřelec vlevo drží pod paží krabici s hypsometrem (přístroj zjišťující hloubku vody v moři v závislosti na její teplotě a umožňující tak stanovit vrs-
tenicové čáry pro zaměřování na mapách).

Admirál válečného loďstva

Na snímku je:

– Nárameník k tropickému stejnokroji viceadmirála – námořního inženýra, rozeznatelný podle ozubeného kola.

– Olivově zelená tropická čepice se štítkem. Zlatý dracounový podbradník a dvojitá výšivka štítku z dracounových zlatých vavřínových ratolestí označovala admirálskou hodnost. Látkový štítek je zespoda pošíť kůží, která lemuje i okraj štítku.

Vyšší důstojníci válečného loďstva měli na štítku výšivku jednoduchou a nižší důstojníci měli jen úzkou dracounovou lemovku okraje štítku.

Stejnokroje válečného loďstva, jižní Francie, podzim 1943

Mezi stejnokrojové zvláštnosti, které nosili příslušníci válečného loďstva, patřily:

– Ukořistěné stejnokroje nejrůznějšího původu, na snímku například lněná blůza britského battle – dressu (nahore), obvykle užívaná posádkami ponorek. Vzácná je i důstojnická čepice s khaki dýnkem.

– Různé tropické varianty vlněných i plátěných stejnokrojů. Na fotografii je velice vzácná, stroze šitá blůza se stojacím límcem, střižená vlastně jako kabát (*Rock*) vzor 31 (vpravo a na str. 119).

– Oblečení do nepříznivého počasí, jako například tyto návlekové kalhoty ze silné bavlněné látky s velkou kapsou na pravé nohavici a stahovacím látkovým páskem v pase (str. 119 nahore) a rovného jednoduchého střihu (str. 119 dole).

Námořník na snímku má předpisové námořní kotníkové boty z plachtoviny a kůže. Hnědočervený odstín plachtoviny byl zřejmě typický pro obuv příslušníků válečného loďstva.

Zdá se, že kombinace tropických a „evropských“ stejnokrojových součástí byla

zcela běžná stejně tak jako používání jednotlivých ukořistěných stejnokrojů. Užívaly se například

i pytlivé kalhoty vojenského letectva i některé civilní části oblečení, jako kožené sandály.

Dělostřelec 1. baterie tankového oddílu „Rhodos“, Rhodské souostroví, září 1943

Mezi jednotkami Východního sboru byla zatím popsána 287. baterie samohybných děl. Po přeměně na Zvláštní jednotku 287 vytvořila v srpnu 1942 v Řecku spolu se Zvláštní jednotkou 288 speciální útvar. Zúčastnil se bojů na jihu Ruska u Stalina, v Kalmycké stepi a u Taganrogu. V dubnu 1943 byl převezzen do Jugoslávie. Od června se spolu s tankovým oddílem „Rhodos“ zúčastnil jako bojově nejzkušenější akcí na ostrovech v Egejském moři. Během léta 1944 byla celá útočná divize „Rhodos“ (1.Pz.-Abt. „Rhodos“) začleněna do divize pancéřových granátníků „Brandenburg“.

Dělostřelec je oblečen do standardního tropického stejnokroje zavedeného koncem roku 1940. Na pravém nadloktí má rukávové označení Východního sboru a na výložkách tankistické kovové lebky s hnáty. U této jednotky se nosily kalhoty vzor 40, šněrovací boty a tropické přílby, stejně jako polní čepice-lodičky.

Hejtman 100. pluku horských myslivců 5. horské divize, Itálie, listopad 1943

Hejtman, velitel roty u 100. pluku horských myslivců 5. horské divize (*GJR 100 5. Gebirgsdivision*), si oblékl stejnokroj, který má spíše letní než tropický charakter. Jak střihem, tak slušivostí se neliší od typických stejnokrojů německých horských jednotek.

Horská čepice (*Bergmütze*) je z jemné světle zelené bavlněné tkaniny. Je ozdobena výsostným označením, kombinujícím orlici se stříbrně vyšítou kokardou na tmavě modrozeleném podkladu. Emblém německých horských jednotek, plechová protěž (*Edelweiss*), je našit na levé straně čepice. Nepředpisový odznak divize, plechový odznak kamzíka (*Gams* – symbol tyrolského města Kitzbühlu), nosili v roce 1941 během tažení na Krétě horští myslivci zapíchnutý do postranního dílu čepice.

Střih blůzy odpovídal důstojnické blůze vzor 35. Byla ušita z pevného bavlněného kepru, snad francouzského původu. K blůze příslušela označení: důstojnické výložky a nárameníky se světle zelenými průsvitkami a lemovkami, náprsní orlice vyšíta dracounem na tmavě zeleném podkladu, stuha Železného kříže II. třídy a stříbrný Odznak za zranění. Na levém rukávu pamětní manžetová páska za tažení na Krétě, jehož se tento pluk horských myslivců v roce 1941 zúčastnil.

Ostatní součásti výstroje:

- lyžařské kalhoty (*Skihose*) z jemného kvalitního zeleného sukna,
- ovinky (*Wickelgamaschen*) z šedé elastické tkaniny,
- okované horské boty (*Bergschuhe*),
- důstojnický opasek z černé kůže, s tečkovanou přezkou se dvěma trny; na opasku předpisové černé pouzdro s pistolí P 38,
- standardní triedr.

Myslivec 21. horské divize Zbraní SS, Albánie, srpen 1944

Vzácná fotografická dokumentace, která je k dispozici o albánské horské divizi „Skanderbeg“, dokazuje, že její příslušníci nosili tropické stejnokroje přizpůsobené potřebám Zbraní SS (*Waffen-SS*).

Myslivec 2. dobrovolnického pluku horských myslivců SS (*SS-Freiwilligen Gebirgsjäger-Regiment 2*) má následující výstroj:

- Ocelovou přílbu vzor 35 s pískovým nátěrem, bez označení.

- Žlutohnědou košili a vázanku.

- Blůzu s prodlouženým volným sedlem 2. typu z pískového kepru. Neskládané kapsy jsou zapnuty knoflíkem do převislého sedla, které tak tvoří kapsové příklopy. Dolní kapsy jsou klasické měchové, neskládané, s příklopkami a knoflíkem. Nárameníky jsou navléknuty na široké poutko a knoflíkem se šňůrkou přichyceny obšitou dírkou k blůze. Na levém nadloktí je orlice SS okrově vyšitá na černém podkladu (výrobek BeVo). Pod ní je našit rozlišovací štítek pro dobrovolníky SS jiných národností (zde znak Albánie). Na manžetové pásce 30 mm široké je ve vzdálenosti 15 cm od okraje rukávu technikou BeVo vyšit název divize „Skanderbeg“. V této divizi se výložky nosily jen na soukenném stejnokroji. Na pravém nadloktí rukávu je našito rukávové označení horských jednotek – protěž (*Edelweiss*).

- Kalhoty z pevné bavlněné látky podle vzoru 42 (polní dlouhé kalhoty ze sukna v polní šedi, užívané jak v armádě, tak u Zbraní SS, tzv. *Kielhose*) s obrácenými přichytnými háky na opasek.

- Karabina vzor Kar 98k a příslušná kožená výstroj.
- Maskovací stanový dílec.

Divize „Skanderbeg“ existovala jen krátce, od dubna do září 1944 jako úplná formace a do jara 1945 již jen jako pluk.

Svobodník 1. pluku donských kozáků, Chorvatsko, léto 1944

Vzhledem k letním klimatickým podmínkám na Balkáně nebylo nutné nosit soukenné stejnokroje, což platilo i pro dobrovolníky 1. kozácké divize, která se podílela na ochraně místních komunikačních linií. Svobodníkovi tohoto útvaru zůstaly na stejnokroji tradiční prvky typické pro kozáky:

- Kubánka, kožešinová čepice s červeným dýnkem, na němž jsou křížově našity stříbrné prýmký. Na čelní straně jsou německá kovová výsostná označení z čepice se štítkem. Kubánka bývala někdy v týlu nahrazována tropickou lodičkou (*Tropfenmütze*), v boji se ovšem nosila ocelová přílba.

- Tropická blůza vzor 43 se speciálními tmavě zelenými zašpičatělými nárameníky a s červenou lemovkou pro východoevropské dobrovolníky. Stříbrný proužek označuje hodnost svobodníka. Na rukávu je na textilu tištěné označení vojska donských kozáků, další označení jsou standardní, užívaná v německé armádě. Na levé straně prsou má svobodník, pro tuto hodnost poněkud vysoké, „Vyznamenání za statečnost pro východní národy“ 1. třídy ve stříbrě a Odznak za zranění 3. stupně.

- Jezdecké kalhoty vzor 40 z vroubkované látky. Obvyklý 5 cm široký pruh červené látky, umístěný na postranním švu nohavic kalhot donských kozáků, se na tropické kalhoty nenašival.

- Šavle vzor 1881 (šaška) se nosila na závěsníku přes pravé rameno k levému boku. Závěsný řemen měl přezku s trnem a byl dlouhý 205 cm.

- Německé jezdecké černé boty se vždy nosily bez ostruh.

- Výstroj ke karabině vzor Kar 98k, plátěný chlebník, polní láhev ve filcovém obalu na žlutém tkaném popruhu a na ní hliníková nádoba s pískovým nátěrem.

Důstojníci ženistů, pancéřoví granátníci a signalisté, Itálie, léto 1944

Stejnokroje na fotografiích jsou khaki varianty vzoru 42, obvykle vyráběného v rákosově zelené barvě a v keprové „rybí“ vazbě. V letech 1942–1943 byly zhotovovány blůzy s mírně zašpičatělými příklopkami kapes. Od tropických blůz se lišily především posunutím zapínacích knoflíků na předním dílu více doprava. Důstojnická označení – orlice, výložky a nárameníky – se připevňovala podle předpisu. Zachování barevné lemovky na polní čepici bylo po červenci 1942 proti předpisu, který však nebyl obecně dodržován.

Nošení „metropolitních“ čili „evropských“ typů označení bylo typické pro signalistu (vpravo) a pancéřového granátníka

(str. 125 vlevo). Pod límcem nosili vojáci vpínací nákrčník (*Kragenbinde*) z jemné vlny nebo bavlněné tkaniny, přichycený pěti knoflíčky k límcu.

Kalhoty jsou variantou vzoru 42 (*Kielhose*) z téhož materiálu jako blůza.

Stejnokrojový khaki soubor na fotografii nahrazoval rákosově zelené stejnokroje, protože odstíny khaki poskytovaly ve Středozeří nejlepší možnost maskování. Je ovšem těžké určit z dobové černobílé fotografické dokumentace skutečně používané barevné odstíny stejnokrojových materiálů. K šití stejnokrojů byly též užívány italské látky, jak je možné vidět na stejnokroji poddůstojníka (nahore). Nákrčník nemá vsítý, což bylo v polních podmínkách běžné a jistě i pohodlnější. Polní čepice je z téhož materiálu jako blůza.

Střelci 16. divize pancéřových Itálie,

granátníků divize „Říšský vedoucí SS“, červen 1944

Strélec je zachycen ve světlém polním „útočném“ stejnokroji, který tvoří:

- polní čepice bavlněná,
- blůza se skládanými kapsami, 1. typ (vpravo detailněji),
- nosné popruhy, puškový řemen a sumky z kůže,
- pískově natřená ocelová přilba bez označení,
- kalhoty do vysokých bot vzor 41, obdobné jako armádní vzor, ale s charakteristickými dolů otočenými háky na opasek,
- již dříve popsané boty z plachtoviny a kůže.

„SS-Sturmmann“ (svobodník) má na sobě blůzu jiného typu, zavedenou v téže době jako blůza popsaná na str. 126. Její střih se poněkud blíží armádnímu typu, ovšem zásadně se liší otevřeným límcem, což je charakteristický rys stranických a polovojskových stejnokrojů, stejně jako hrubší bavlněný materiál. Blůza také nemá nosné háky na opasek. Znatelná jsou nitková poutka na ramenních švech, která sloužila k připevnění „vlaštovčích hnízd“, což byla rukávová textilní označení pro hudebníky. Tuto blůzu také nosovali příslušníci divize „Wiking“.

Nahoře:
V chladnějších nocích se mohl nosit standardní plášť, který však byl zhotoven ze zeleného sukna, tmavšího než byly armádní pláště.

Poručík protiletadlového dělostřelectva, Trasimentská linie, Itálie, červenec 1944

Polní brašna s mapami ze světlé kůže, typická pro důstojníky vojenského letectva, je přímo zavěšena na důstojníkově opasku.

Německá branná moc v Itálii metodicky ustupovala za stálých tuhých bojů jako například při obraně Monte Cassina, kde se linie obrany na dlouhou dobu ustálila.

Poručík protiletadlového dělostřelectva (*Flak-Artillerie*) dokumentuje stále častěji prosazovanou snahu doplňovat blůzy tropických stejnokrojů výložkami, což u vojenského letectva v Africe, k němuž protiletadloví dělostřelci patřili, bylo poměrně vzácným jevem.

Plechová výsostná orlice na prsou byla důstojníkům tolerována.

Dále jsou předvedeny dva základní druhy pokrývek hlavy: čepice „Ramcke“ s připnutým protislunečním chráničem týlu a lodička se stříbřitou důstojnickou lemovkou a původními tropickými výsostnými označeními (vpravo a detail na str. 129).

Kalhoty s velkou kapsou vpředu na levé nohavici jsou z vroubkované látky (ripsu), rovného střihu a bez zúžení u kotníků. Detaily kalhot vojenského letectva jsou znázorněny na str. 129. Kotníkové boty jsou z černé kůže.

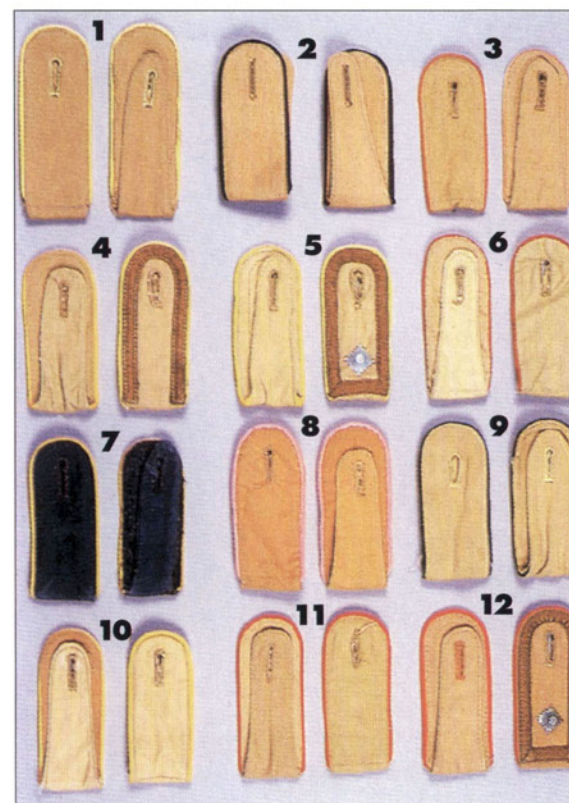
Snímek vpravo představuje některé tropické kalhoty vojenského letectva tak, aby byly zřetelné jejich výrobní značky a jejich označení velikosti.

NÁRAMENÍKY NA TROPICKÉ STEJNOKROJE VOJENSKÉHO LETECTVA
(Hodnosti poddůstojníků a mužstva, líce a ruby)

Dole:

1. Žlutá lemovka (létající personál a parašutisté).
2. Černá lemovka (ženisté).
3. Měděně hnědá lemovka (spojáři).
4. Poddůstojník (četař), žlutá lemovka s čokoládově hnědým poddůstojnickým prýmkem.
5. Šikovatel (rotmistr), žlutá lemovka.
6. Oranžová lemovka (polní četnictvo).
7. Nárameník pro šedomodrou lněnou blůzu, žlutá lemovka.
8. Růžová lemovka (tankové nebo protitankové jednotky). Tyto nárameníky nosili také příslušníci divize „Hermann Göring“.

9. Zelené lemovky pro myslivce v divizi „Hermann Göring“.
10. Žlutá lemovka (obdoba č. 1).
11. Červená lemovka (dělostřelectvo).
12. Šikovatel (rotmistr), dělostřelectvo.

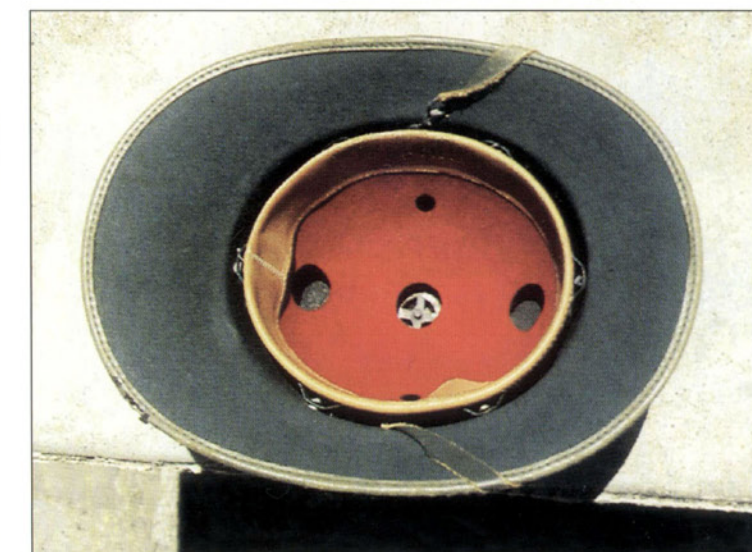

Mužstvo 29. divize pancéřových granátníků, linie Arno, Itálie, červenec 1944

Nezbytnost obranných bojů přinutila v Itálii německou armádu vrátit se k zásadám statické obrany. Všechna městečka a vesnice poskytovaly dobré kryty, a to tím spíše, když byla v troskách, jako například v bitvě o Monte Cassino.

Granátník (na snímku vlevo) pozoruje pískově natřeným periskopem nepřítele z bezpečného úkrytu. Také jeho přilba vzor 35 má krycí nátěr poněkud oranžovějšího odstínu. Košili má ušitou ze sovětské maskovací látky. Ve skutečnosti byla ukořistěná látka zřejmě potišťena jen jednou, takže na světlém khaki základě je zřetelný pouze hnědý tisk. Košile se zapíná na čtyři knoflíčky z červenohnědého lisovaného papíru a nemá žádné kapsy, ani poutka na nárameníky.

Vojín dole má přizpůsobenou tropickou korkovou přilbu, jaká se vyskytovala na jihu Evropy na počátku roku 1943. V Africe nebylo používání tohoto typu ověřeno. Kalhoty víceméně odpovídají kalhotám vzor 42, knoflíčky však mají jednodušší.

Nahoře a na str. 130:

Průzkumník (pátrač) byl vybaven poměrně předpisovými součástmi až na francouzskou košili vzor 35, jichž bylo ve skladech dostatek. Košili lze snadno poznat podle charakteristického přeloženého límce přichyceného třemi kostěnými knoflíčky a našitých skládaných kapes s příklopkami připnutými německými kovovými knoflíky. Nárameníky se připevňovaly podle německého způsobu našitým poutkem a knoflíkem. Pátrač má kalhoty vzor 42.

Nahoře vpravo:

Tropická přilba s plstěnou výplní.

Dole vpravo:

Granátník – poddůstojnický čekatel, rozeznatelný podle šedého proužku na nárameníku „evropského“ typu s trávově zelenými lemovkami, má stejnokroj vzor 40 zhotovený z celtoviny na výrobu stanů, patrně sovětského původu. Všechna označení jsou stejná jako na soukenné blůze. Přilba vzor 42 je žlutookrově přestříkána.

Sapéři 98. pěší divize, severní Itálie, duben 1945

Poddůstojník ženistů odchází za soumraku na hlídku (str. 132) Na stejnokroji vzor 43 má následující hodnostní označení: celý límec lemovaný okrově žlutým poddůstojnickým prýmkem, který je přirozeně též na náramenících s černou lemovkou. V posledních měsících války byly knoflíky na stejnokrojích nastříkány tmavě šedomodrou barvou. Poddůstojník má standardní výstroj pro samopal vzor MP 40, vesměs z tkaných popruhů. Ruční granát mohl být použit při nenadálém odpoutání od překvapeného nepřítele.

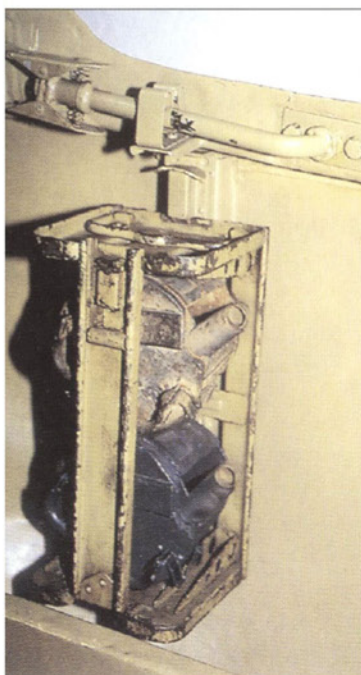
Druhý sapér (nahore), v khaki svetrů vzor 36 a písčově natřené přilbě, má několik součástí používaných při ústupových bojích zadních hlídek:

- kontejner plný výbušniny, který byl používán při destrukci děl, s nimiž již nebylo možné ustoupit (nahore vlevo),
- přepravní obal na talířovou minu (*Tellermine*), vpravo.

Střelci z kulometu 90.divize pancéřových granátníků,

Sardinie, podzim 1943

Po porážce v severní Africe v květnu 1943 byla 90. divize pancéřových granátníků obnovena v červenci téhož roku na Sardinii. Obrysová silueta tohoto ostrova se stala novým emblémem divize a tzv. sardin-
ský štít (*Sardinenschild*) se maloval na vozidla a bojovou techniku. Někdy byl také v podobě kovového odznaku připevňován na levou stranu polních čepic. Obsluhy kulometů (nahore) nosily něco, co lze nazvat „severostředomořský stejnokroj 1943“:

- Polní čepice vzor 40 bez lemavek.
- Přilba vzor 35 s tropickými označeními a nárameníky s trávově zelenými lemavkami. Manžetová páska „Afrika“ znamenala, že střelec (*MG Schütze 1*) byl veteránem afrického tažení.
- Kalhoty s rovnými nohavicemi.
- Plachtovinové spinky ve světlé khaki barvě, obroubené kůží a zapínané na dva kožené řemínky s přezkami s trnem.
- Kotníkové boty z plachtoviny a kůže.
- Tkané i kožené popruhy a řemeny na zbraně.
- Stanový dílec vzor 31 používaný též k maskování.

Vlevo:

Nábojové zásobníky pro kulomety vzor MG 34 a MG 42, uložené v obojživelném automobilu (*Schwimmwagen*).

Armádní ostřelovač, střední Itálie, květen 1944

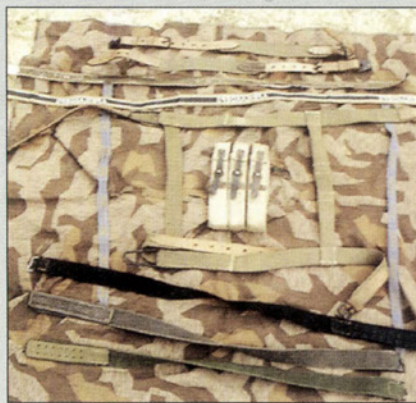

Tento ostrostřelec (*Scharfschütze*) či sniper armádní jednotky dostal mnohem účinnější zbraň než parašutista na str. 98.

Má poloautomatickou pušku značky Walther, označovanou jako vzor 43, umožňující rychlou střelbu. Optický zaměřovač (hledí) vzor ZF 4 byl upevňován na pohyblivý kryt pouzdra závěru a sejmutý se nosil v ochranném pouzdře, které bylo víceméně stejné jako u zaměřovače ZF 41 a bylo opatřeno obdobnými závěsnými řemínky. Bylo také natřeno pískovou barvou.

Ostatní výstroj byla rovněž typická: trojdílné sumky jako pro karabinu vzor Kar 98k z černé kůže (vlevo) a vpravo dvoudílné sumky pro pušku vzor G 43 (*Gewehr*), opět z černé kůže. Používaly se i plátěné sumky.

Různá výstroj:

Na horní fotografii jsou různé speciální nebo neidentifikované výstrojní součásti rozložené na stanovém maskovacím dílci „středozevního“ typu:

Shora dolů:

- Nosné popruhy.
- Nerozstříhaný pruh manžetových pásek „Afrikakorps“.
- Blíže neidentifikované popruhy, rozmístěné okolo plátěného pouzdra na zásobníky ze samopalu.
- Nerozstříhaný pruh výložek.
- Poměrně kvalitní opasek utkaný z černé vlny. Nepochybně příklad závěrečného vývoje tkané výstroje, která měla nahradit koženou.
- Tkané opasky, šedé pro vojenské letectvo a zelené pro armádu.

Vpravo nahoře:

Pěchotní závěsné popruhy na tlumok, khaki pro armádu, šedomodré pro vojenské letectvo.

Vpravo:

Tlumoky (Rucksäcke) z khaki plachtoviny, obroubené pevným kalounem a opatřené tkanými zapínacími popruhy, ilustrují různé barevné odstíny materiálu i různou konstrukci. Zapínací popruhy mají kovová nákončí, která jsou, stejně jako háčky, kroužky a přezky, nastříkána žlutošedou barvou.

Dole:

Těžké náklady, například pouzdro na střely pro minomet, byly přenášeny pomocí speciální krosny vzor 43 (Tragegestell).

Granátník 107. granátnického pluku 34. pěší divize,

jižní Francie,
listopad
1944

Vylodění Spojenců v Provinci 15. srpna 1944 zahnilo část německých jednotek, do té doby okupujících francouzskou Riviéru, do zázemí směrem k italské hranici. Jejich součástí byla i 34. pěší divize. Patřila k LXXV. armádnímu sboru. Obsadila jižní část Alp a musela čelit francouzské 27. alpské divizi, praporům francouzských osvobozeneců (FFI) – maquistům, 1. americko-kanadské speciální jednotce, součástí 1. amerického výsadkového uskupení pro zvláštní úkoly a později i 1. francouzské divizi Svobodných Francouzů (*1er Division Française Libre*).

Granátník, stále v tropickém stejnokroji, vzdoruje první sněhové přehánce. Má na sobě pouze:

- Ocelovou přílbu vzor 42 v tmavě zelené barvě.
- Khaki bavlněnou košili.
- Tropickou blůzu vzor 43. Nepředpisový odznak své divize má připevněný na pravé kapse blůzy. Emblém představuje taktický symbol této velké jednotky zformované v oblasti Koblence, jímž byla stylizovaná zelená řeka (Mosela) na bílém pozadí. Někdy se tento odznak nosil na levé kapse.
- Široké plátěné kalhoty francouzského původu. Byly používány také kalhoty italské.
- Horské boty (*Bergschuhe*) ze světle hnědé kůže.
- Koženou výstroj pro karabinu vzor Kar 98k.

Příslušníci průzkumného oddílu (*Aufklärungsabteilung 34*) operujícího s touto divizí nosili speciální odznak, tzv. schwedtskou orlici (viz str. 57).

Svou bojovou cestu skončila 34. pěší divize severně od Turína po bojích proti 1. divizi Svobodných Francouzů v pohoří Authion.

Poddůstojník 361. pluku 90. divize pancéřových granátníků, severní Itálie, jaro 1945

Tento poddůstojník cítí, že se blíží konec války a že bude brzy zajat. Jeho standardní tropický stejnokroj vzor 43 tvoří tyto součásti :

- Blůza vzor 43 ze žlutavé khaki bavlněné tkaniny s našitými kapsami a rovnými příklopkami. Všechny ostatní detaily jsou stejné jako na tropické blůze vzor 40. Nositel blůzy se pyšní manžetovou páskou, dokazující jeho účast v severoafrickém tažení. Po celém okraji límce má našitý poddůstojnický prýmek z okrově hnědého materiálu.

- Kalhoty vzor 43, podobného tvaru jako polní kalhoty vzor 42 (*Kielhose*) s poutky na opasek a pásečky na přichycení šlí. Dolní část nohavic je stažena látkovým páskem s knoflíčky.

- Francouzská armádní košile vzor 35, s tečkovanými německými knoflíky v barvě polní šedi na kapsách a s klasicky připevněnými nárameníky – poutkem a knoflíkem.

- Ocelová přilba s okrově žlutým nátěrem.

- Zelenavě žluté tkané pouzdro na zásobníky pro samopal vzor MP 40 SMG. Zapínací poutka jsou z italské šedo-zelené tkaniny.

Fotografie nahoře umožňuje porovnání dvou pouzder na zásobníky – standardního tkaného a tkaného s koženými řemínky a poutky.

Hejtman

114. myslivecké divize, severní Itálie, duben 1945

Hejtman velící jedné jednotce, která se snaží zadržet postup Angloameričanů v severní Itálii. Konec války se blíží, zásobování je nepravidelné a mnohý transportovaný materiál je zničen při leteckých útocích na dopravní kolony. Důstojník má na sobě kombinaci stejnokrojových součástí vlněných a spíše „letních“ než „tropických“. Stejnokroj tvoří:

- Horská čepice (*Bergmütze*) z kvalitního úpletu, se stříbřitým lemováním dýnka a trojúhelníkovým vyšitým výsostným označením orlice a kokardy, v němž je bílá nit nahrazena stříbřitým dracounem. Postranní sklopné díly jsou vpředu sepnuty dvěma kostěnými knoflíčky. Označení myslivců (*Jäger*) – tři dubové listy se žaludem – vylišované z plechu, není sice na snímku viditelné, ale je umístěno na levé boční části čepice a upevněno třemi příchýtkami.

- Blůza ušitá ze sovětské stanové celtoviny s uzavřeným límcem z tmavě zeleného sukna s důstojnickými výložkami. Na pravé paži má vytkané (*BeVo*) označení myslivců, které nosilo i mužstvo a poddůstojníci.

- Jezdecké kalhoty z šedého vlněného gabardénu.

- Kožené černé holínky pro důstojníky.

- Opasek z černé kůže s ocelovou obdélníkovou přezkou pro mužstvo.

- Pouzdro na pistolí vzor P 38.

Podstrážmistr 148. pěší divize, jižní Francie, srpen 1944

Letní stejnokroje si v plukovní krejčovské dílně nenechávali upravovat pouze důstojníci. Podstrážmistr dělostřelectva (*Unterwachtmeister*) na fotografii má blůzu ušitou z šedoběžové celtoviny se soukenným límcem v barvě polní šedi. Všechna označení má ze standardní soukenné blůzy. Rovné kalhoty vzor 40 jsou z bavlněné látky pro tropické stejnokroje.

Ocelová přilba vzor 35 se žulově pískovým nátěrem je pokryta trofejní maskovací sítí s malými otvory. Síťku bezpochyby ukořistil nějakému americkému vojákoví, který se zúčastnil 15. srpna 1944 operace „Dragoon“ – vylodění Spojenců na pobřeží Provence.

Je třeba podotknout, že stejnokroje v této době získávaly stále více „netropických“ prvků, a to zvláště zelené soukenné límce, nárameníky v polní šedi a kožené závěsné řemení typu „Y“.

Důstojník pěchoty, severní Itálie, duben 1945

Na snímcích je vidět závěrečný vývoj stejnokrojů, souběžně se soukennými součástmi. Blůza je ušita z tropického materiálu, podobá se soukenné blůze vzor 44 a má několik typických prvků:

- důstojnické označení a hodnosti jako na soukenné blůze,
- tmavě zelenomodrý límeček z kvalitního sukna,
- skládané kapsy,
- falešné manžety,
- přiléhavý pas.

Tropická blůza vzor 43 se tak poměrně jednoduše mohla přeměnit v běžnou armádní blůzu.

V plukovních krejčovských dílnách se šily přetahovací široké kalhoty z maskovacího stanového plátna vzor 31. Polní čepice vzor 43 je z úpletu pro důstojníky. Nese výsostná označení utkaná ze stříbřitého dracounu a lemovku ze stejného materiálu na okraji dýnka. Postranní sklopné díly jsou vpředu sepnuty dvěma tečkovanými knoflíčky.

Drobné památky

Rekonstrukce stejnokrojů v této knize byly inspirovány dobovými dokumenty. Tyto poslední obrázky patřily těm, kteří velice často obětovali své životy, aby mohli pořídít fotografie, i když to bylo ve jménu propagandy, jak naznačuje manžetová páska s nápisem „Propagandakompanie“.

Poznámka k českému vydání:

Naposledy byly německé tropické stejnokroje použity v květnu 1945 na českém území. Povstalci v Praze ukořistili ve vojenských skladech tisíce stejnokrojů, které do protektorátu přesunula německá vojenská správa. Ještě několik let je pak používali příslušníci tehdejšího Sboru národní bezpečnosti.

VOJÁCI VE 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

Knižní série sestavená předními světovými odborníky, badateli a sběrateli objektivně a vyváženě dokumentuje výzbroj, výstroj a uniformy armád, jež se střetly v Evropě, Africe, Asii i Oceánii v 2. světové válce.

První svazek *Spojenečtí vojáci ve 2. světové válce* se podrobně zabývá nejnámějšími a nejtypičtějšími spojeneckými jednotkami z období druhé světové války – armádami Polska, Francie, Velké Británie, Sovětského svazu a Spojených států amerických.

Druhý svazek *Němečtí vojáci ve 2. světové válce* obsahuje unikátní ilustrace a bohaté informace o jednotkách německých ozbrojených sil, o výzbroji, výstroji a uniformách všech složek wehrmachtu i Waffen-SS.

Třetí svazek *AFRIKAKORPS* nabízí sběratelům, historikům a modelářům nový pohled na proslulý Německý expediční sbor v Africe. Prostřednictvím fotografických rekonstrukcí představuje hlavní typy tropických stejnokrojů, jejich detaily a výstroj používané v průběhu 2. druhé světové války německými vojáky a parašutisty v Africe a v jižní Evropě.

V této unikátní knižní sérii dále připravujeme: *Nacistické reálie*

Reálie SS

Zelení ďáblové

Hodnostní označení armád ve 2. světové válce